

Nvun jimawulinn

Jɔnanɩ sɛbɛ

Yiidabi nunu

A jɔnanɩ sɛbɛ lɛ nɩ Luki sɛbɛ furá n fɔ lɛ. Aba sɛbɛ biin lɛ nu, Yezu ba jɩ bile lakele zaan doɲa nu, a ba bɩ dɔnɔvɔn taan pɩn. Aba sɛbɛ furá n fɔ cɩ nu Yezu ba a bɔ aba bwaasɩdanan bii ru a ta lenbi, a ba Yirifulo jɩvɩvɩ n ba ma a n'a dɔ n lɛ jɩ lakele nu. N ba nuun kwaa pɩn Yirifulo panga nɩ, n ba zama ye n ba n dala Kirita fɔ lɛ cibirin nu. Yirifulo ba a jise n la lumɩnɩ bile ma, sin bilɛn lakele ba n ye, n na nba jɩpɩnɩ manɩ, a ba kaabi jɩ lɛ n ma a guloma. «*N ba ganan a pɩn kv nɩ cɩnɩ: Sin bilɛn n'a jɩpɩnɩ, n lakɛlɛn ba Galile ganda sin lɛ kɔ? A baa lɔnnɩ wɔ dɔndɔvɔn laakele nɩ n li maan jɩpɩnɩ kvɔn wɔ nuun ni?»* (2.7-8)

A sɛbɛ lɛ ba kaabi jɩn bilɛn yɩla wɔ nɩ dɔ, jɩvɩvɩ jimawuli Zan kvɔn Piyɛɛrɩ kaabi jɩn nɩ, kvɔn n ba Yezu bwaasɩdanan yɔɔɔ n ba n je bile lɛ. Pooli bile gaan Kirita zama yɔɔɔ haalɩ, a birɔ lɛ Yezu bwaasɩdaan dɔnɔvɔn lɛ, a ba Labaa jɩpɩnɩ jɛɛ bɔvɔvɔn pɩn fura lakele, Zifun ba ganda nu, kvɔn dugo maasin ba ganda nu. Pooli jile ba a bibijɛ cibii goo ru, a ba nuun kwaa pɩn, a n Kirita zama kara a nɩ.

A sɛbɛ lɛ jangvɔvɔ fura nɩ Pooli kun ma da kasa nu jɩpɩnɩ, n ba ta a nɩ hvn Rɔmɩ cibiri. Kale a ba a kasa nu, a ba Labaa nuun kwaa pɩn sin ni.

A sɛbɛ lɛ jɩpɩnɩ jɩin dadaran

Yezu ba a luka ma abɩ n daa Yirifulo jɩvɩvɩ aba bwaasɩdanan ba. 1.1-11

Aba bwaasɩdanan ba sɩ maastɩ bɔ n ba a kaa Zudaa fura nu. 1.12-26

Yirifulo jise a bwaasɩdanan la, n ba kaabi jɩn zantɩ. 2.1-6.7

Zifun ba yɩledanan n ba ciiwɔ Eciyɛɛntɩ ma n ba a jɛ. 6.8-7.60

Sooli ba yɔɔɔ yɩla Kirita zama nɩ. 8.1-39

Jɩvɩvɩ jimawulin li. 9.1-31

Piyɛɛrɩ ta a kandan ba yɩledaan dɔnɔvɔn zaba nu. 10.1-48

Piyɛɛrɩ ba aba jɩ zanderɛn pɩn a bwaasɩdaan gvndaarɩn nɩ. 11.1-18

Kirita zama ba tɔgulobaa bile ye Anciyɔstɩ. 11.19-29

Zifun ba yuledanan ba Zaaki je, n ba Piyerti da kasa nu. 12.1-25

Yirifulo ba Baranabaasi kuvn Pooli bo a ba n juvu. 13.1-14.28

A sebe bile ni n ba a juvu Kirita zama ba ciwo ju ma. 15.1-41

Pooli ba a bibije cibirin bilen nu. 16.1-21.26

N ba ciwo Pooli ma, n ba ta a ni cii gulo ye. 21.27-28.31

1

¹⁻² Tewofili, ma sebe biin ci nu, Yezu ba a buuda a ba ju bilen zaan kuvn a ba sin didya ju bilen ma, a n sa a buudere ma a n ta buru aba ju lenbi pile ma, ma bin lakelen sege. A baraa ju lenbi, a ba juvu jimawulin bilen bo, a ba didya jigen ka n ba kuvn yirifulo panga ni. ³ A ba foolo ye kuru, a ba a jile yila bi juvu jimawulin len ni kuvn daako mundee ri, a n'a yila n ni kuvn bi ni ma a yere n ko. Lumu boosi wuvu nu, a da n ye cumbu damata, a n * **Labaa ciibaa** jijanun le zaan ju pun n ni.

⁴ A ba n ye, a ba a jiika n ma:

— A bara a furansa ka Zeruzalemu ma ko. Hun, ma Ji ba a luka a ba kuvn fo bile ni, a n bi duma. A ba a luka fo bile ni, ma ni ma bile pun a ni. ⁵ Zan ba * **batiize** zaan sin ma mu ye, hun bile kuvn bunbaanu, abin ni daa *batiize kuvn yirifulo nu.

Yezu ju lenbi

⁶ N ba n ba n dakuye, n ba laaka a ba:

— Nindana, ni daa pana n Izirayeli ganda ciibaa ci kaa sasa taa?

⁷ A ba n lusi:

— Mu Ji ba waa bile kara a jile yii ma, a ba nanu a ma a n bi du ko. ⁸ Hun a n daa panga ye, yirifulo n daa jise a la . Bi waa ri, a n daa baa ma seema danan le, a n ma ju pun Zeruzalemu cibiri, Zude ganda lakele nu kuvn Samari ganda nu, hun a n ta buu doja pa lakele ma.

⁹ Bi jupunu len pun kuru, Yezu ju lenbi, bi n na lere a ma, wawu da kuro a le, n yeema.

¹⁰ N ba tuntan lere a lenbi, goon furu da n ye, zwaan fun patapata ni n ma, ¹¹ n ba a pun:

— Galile ganda sin, kafu tola ni a n gondere lere a lenbi ma cinu? Bi Yezu ci bile ni a bara a bii ru, a ba a ye a ju lenbi waa bile le, a n daa pana a n da bile dabala. Bolon taan (1.12) [HK00264]

Labaa yirifulo da nunu

¹ Pantekoti Bēbēe bile ba a buru, n lakelen ba gaan ku ye fura donnon nu. ² Bilema, bubaa jige bo lenbi guun pēe gulo ni. N ba gandee cinbi bile nu le, a da bile pan. ³ N ba fon jigen ye guun ci leleen ni, a ba biikaan ku ma, a da gaan bibile la. ⁴ N ba pan kuun yirifulo ni n ba wo nuun maasi pun ma, yirifulo ba n didiya bile ni.

⁵ A do zunda, Zeruzalemu cibii le nu, Zifu bilen na jimbweee Labaa ru wulin ni bi, n ba bara dopa ganda lakele nu n ba da. ⁶ Bi bubaa ci ba a bara, a zama le busi a ta, hun a ba ngyu da n ma a guloma bala, bibile ni gana n lumaan jupun kuvu abi jile nuun ni. ⁷ A ba kaabi gulo da n ma, a ba kwaaka n ni, n ba gana a pun ku ni:

— La a ma, sin bilen n'a jupun ci, n lakelen ba Galile ganda sin le ko? ⁸ A baa lonni wo bibile na n lumaan ju pun kuvu wo ye nuun ni? ⁹ Pariti, Medu, Elamiti, bilen ba Mezopotami ganda nu, Zude, Kapadoci, Pon ganda, Azi, ¹⁰ Firizi, Panfiili, Ezipiti, Liibi ganda bile ni jendee Sirēni ma, kuvu bilen ba bo Romu, Zifun, kuvu bilen ba Zifun le ko hun n ba wo a Zifun ba zee ru, kereti kuvu Arabi ganda sin ni, *11 wo ni n lumaan Labaa ju dadaran pun kuvu wun jile nba nuun ni.

¹² N lakelen nogyu a guloma, n ba a duri n na daa n tagasu bile ni a ju ci ma ko. N ba gana a pun ku ni:

— Ci ni kafu pini?

¹³ Hun wusinini ba gaan yaari n ma, a pini:

—N ni n ba kan kuvu wu buuu ri.

Piyēri ni Labaa ju pini a zama ni

¹⁴ Buni Piyēri ba ndo, kuvu a juun jimawuli bun kuvu donnon le ni, a ba a nuun sa lenbi, a ba a pun cini:

— Zude ganda sin, kuvu sin bilen lakelen na Zeruzalemu cibiri, ka a tuka ma ye. ¹⁵ A n'a tagasu ju bile ni, bi ba ko. A Sin cin na wu mi ko. Bala, wo ni wuso fulee ma yile nu.

¹⁶ Hun a yere ju bile la ci, Labaa lusili Zoweli ba bi ju ci pun haali: ¹⁷ Labaa ba a pun, a lumu nangvu pile, ma n daa ma yii ci kara si lakele la.

Ába ní goniinin kuvu a lonni ni daa jumbu ju pun

ma n daa ju pun ába jirin ye kuvu ju yuleren ni,

Ma n daa ju pun ába sinsoren ye kuvu nanan ni.

¹⁸ Bi waa ru,

ma n daa ma yii ka ma jipali gondanan kuvu a ludanan ba,

bi luminun cin nu,
n na daa jumbu ju pin.

¹⁹ Má n daa kaabi ju zaan lenbi,
má n daa ju cumisi nan zaan tu.
Somboren ni daa jama ye, kuun ci ni, kuun cekunde wawuu ri.

²⁰ Wuso n daa binde moncii le,
moni n binde jama le,
bi Nindana lumini ci da yile,
bi lumini ci bile n togulobaa kuun lumini buuun le.

²¹ Hun, si bile lakele n daa Nindana to buri,
bi n dana n daa tanga.»

²² Izirayeli sin, ka á tuka ci jupunun cin ye! Nazareti Yezu bile ni Labaa ba a juunu aba ji
toola ábin bii ru, kuun kaabi ju ni, ju noyu ran ni, kuun cumisin ni, Labaa ba bilen zani
á bii ru kuun abi ni, guunu ábin dilen n'a duu waa bile le. ²³ A goon ci bile ni á ba dala
sin bilen bá Labaa duu ko wo, n ba a dwaara a ngo ma a gan, a ni a zunda kuun Labaa
jile luka kuun aba ju yeebore ni. ²⁴ Labaa ba a yee kara, a ba tanga ju foolo ma bala, a bá
nani a ma ju n zugo a ba ko. ²⁵ Bala, cii Davidi ba a pin a ba ju ma:

«Má yee ri a gaan Nindana la
waa lakele ma má yile.
A buru, a ni má yile
bala foofo bara má yii gugaa ko.

²⁶ Bile toola ni má foro n kwaarí,
má n nangaa ru.
Kale má mi ni, a n daari a susu kuun yee kan ni.

²⁷ Bala, ní baraaa má merege dala jiiirin paa ko,
ní do baraaa yo, níba si so be mi n piya ko.

²⁸ Ní ba jinde bá jaan ko zee yila má ni.
níba gaan má ye n daa má fookwaaa ka a guloma.»

²⁹ Má dogonun, ka a dala má wo n togoon Davidi ju pin á ni. Ma a ni a gan, n ba a biri,
ma a ba yere n bi wo bii ru, a n ta a n buu pii ma. ³⁰ A ba a gaan Labaa lusili le, a do n'a
duu ma Labaa yoro a ba pin, ma a n daari n taamaan bo a n'a kara aba ciibaa yuroon la.

³¹ A ba Kirita yee kaa ju pin a ba pinu nu. A bi bile ni, Labaa ra a dala jiiirin bii ru ko, a
mi do n piya ko. ³² Bi Yezu le, Labaa ba a yee kara a ba bo jiiirin bii ru, wo lakelen ni a ba

seema danan le. ³³ Labaa ba a sa a ba a kara to gulo baa fura nu a bi jile tungu ye. A ba yirifulo ye n ji ye, a ba a luka a ba kuun bile ni, a do ba a cembe gunu a ye r'a la, kunu a n'a maan waa bile le. ³⁴ Bala Davidi n ju lenbi ko, hun abi jile ba a pun:

« Nindana Labaa ba a pun ma Nindana ni:

Gaan ma tungu ye, ³⁵ hun a n ta, ma n zagon bara nba taagu a la fo le.

³⁶ Izirayeli sin lakelen ni nanu a ma n n'a du kuun sobe ni: A ba Yezu bile dwaara ngo ma, Labaa ri ba a bule bo daan le, kuun tangawuli le.

kirita dolin ba zaba bini

³⁷ N ba n ba bi juputu cin ma, a san n fo ma, n ba laaka Piyeri kunu a juun jimawuli dun cin ba:

— Dogonun, wo n daa kafa zani?

³⁸ Piyeri ba a pun n ni:

— Ka a yiinde bibile n * **batiize* kuun Yezu Kirita** to ni, aba ju banba na dala a ni tola. Bi waa ri, a n daa yirifulo baan ye. ³⁹ Bala, Labaa jile ba a luka bile zani, a ni abin ba fo le, aba nunun ba fo le, kuun sin bilen lakelen na furansa ye fo le, kuun si munde bilakele ni wo Nindana Labara n daari m buri.

⁴⁰ A ba puni munde maasin pun, a gaan seema juun puni n ni, a gana n fojikiere a puni: — Ka busi a n'a bo ci dugo bala Labaa ma wulin cin lu. ⁴¹ Si goo gunu aba juputu ye, n ba batiize. Bi pile le, sonboo jekaaku (3 000) dabala ye, n ba munda Labaa zama le ye.

Labaa zama binbini

⁴² N ba gaan panga yere a juun jimawulibaa didi na nu, a dogon baa gaan ku ye nu, a buuru biikaan kunu a labanga ni. ⁴³ jimboo ba sin lakelen kun. N ba gaan kaabi ju dadaa goo zandere a juun jimawulin len to ni. ⁴⁴ Sin bilen lakelen ba gunu Labaa ye, bin ba gaan ku ye, n ba gana nba fo lakele de ku ye. ⁴⁵ N ba gana n wusaan nu fon sani, n n'a juun jii ku ni, a n zunda kuun bibile ladogo ni. ⁴⁶ N ni panga yee lumu lakele ye. N ni gandere a labanga cinbi gulo nu kuun nuun dunun ni, n ni buuru biikandee ku ye nba zaba nu, n ba gaan fobee bee ku ye kuun fokwaaa ri kuun wunfunbaa ri. ⁴⁷ N ba gaan Labaa to bore, a dugo lakele do gaan juputu buun puni nba ju ma. Sin bilen ba tanga, Nindana ni a gaan bin dere aba zama ye waa to waari. Pooli laanka Zan boloka men kaka ko (3.1-7) [L117]

3

Piyɛerti kuɓn Zan ba luga busu juɓu

¹ Ci pile, Piyɛerti kuɓn Zan ta Labaa cinbi gulo nu, a labajɓngaa waa ri, wuso kanda la waa kaaku n fɔ ma junan ba ndo waaa ri. ² Goon duɓuɓun ni, sin ba gana a kuni bi n na ta a kara Labaa cinbi gulo cende luma lumɓi lakele ye, n na cende bile bweere ma «cende buɓuɓu». Bi goon le ni a ye luga le, a n jɓngawɔre wo a Labaa cinbi gulo nu wulin ye. ³ A ba a ba Piyɛerti kuɓn Zan ye n na daa wo a Labaa cinbi gulo le nu, a ba n jɓngaa ma n na fɔ ka abi ba. ⁴ Piyɛerti kuɓn Zan ba n yee dwaara a la, n ba a pun a nu: — La wo ma!

⁵ A goon le ba a yee dwaara n la bala, a ni a gana a yii ru ma n ni daa fɔ jige ka a ba. ⁶ Hun Piyɛerti ba a pun a nu: — Sana ba má ye ko, pa do ba má ye ko. Hun, fɔ bile n má ye, má ni bi kere ní ba. Nazareti Yezu to panga ma, ndo ní taagu.

⁷ A ba a kun a tungu wusaan ma, a ba a sa. Bilema, a goon le waran kunu a gu kuron ba dwaara. ⁸ A kuru a sondu , a wo taagu ma. A wo n ye Labaa cinbi gulo le nu, taaguri, kɔkwee Labaa to bore. ⁹ A zama ci lakele ba a ye taaguri, Labaa to bore. ¹⁰ N ba a du: a bile ni a gana Labaa cinbi gulo «cende Buɓu» ci luma jɓngawɔre. Ni bile ba a zaan ci, a ba jimboo kuɓn kaabi da sin ma a guloma.

Piyɛerti Labaa juɓuɓu danda furá n fɔ

¹¹ A ba a n gana a boɔ Piyɛerti kuɓn Zan ma ko, a dugo lakele busi n ba ta n ye, Labaa cinbi gulo zaba cende li ma, n na cende li bile bweere ma «Salomɔ cende li Fura».

¹² Piyɛerti ba a ba a zama le ye, a ba a pun n nu:

— Izirayeli sin, kafɔ toɔla ni, á n kaaburi a ju ci ma? Kafɔ toɔla ni á n lee wo ma guɓu wun jilen panga wolaa wun jilen ba jimboo Labaa ri ni a ba a dala, a goon ci n taaguri?

¹³ Aburahamu kuɓn Izaaki kuɓn Zakɔɔbu Labaa ri, wo n jiguleenin ba Labaa le, abi ni a ba Yezu sa lenbi a ba a kaa toɔguloobaa ru a jile ye, a ba jɓnali Yezu bile ni n ba a je a gan. A gaan cii gulo Pilaati wuɓu nu a n'a dala. ¹⁴ Hun ábin jilen ni á ba a jiika a ma, buni a ba a je. Á ba a bala kuɓn Labaa jile «fɔ» ci ni, si sɔbe kuɓn si celere, á ba a jɓngaa ma n na jindeɔwuli bo kasa nu n n'a dala. ¹⁵ Á ba a Ninde cii je a gan, bile ni Labaa ba yee kara a jiirin bii ru. Wun jilen ni bi seema le. ¹⁶ Guɓu Labaaye kuɓu abi to toɔla ni, abi to jile ni a ba panga ka ci goon ci ba bile ni á n'a yere, á do n'a duru; guɓu Yezu ye toɔla ni,

a wɔɔlabaa ja a goon ci ma tumbule, ábin lakele yeema.

¹⁷ Sisa kɔle má dɔgɔnɔn, má n'a durɩ ma yiiwaabaa rɩ ba a dala, ábin kuɔv aba yiledanan ba bi yɔgɔ ci da Yezu jiin nu. ¹⁸ Hun, Labaa ba jɩ bile pɩn kuɔv a lusilin li ni, a ni a ba bile zani, bile ni Kirita fooloye jɩn le. ¹⁹ Ka á yiibinde á n'ába jɩ banba dala á n da Labaa ye, bala ába jɩ banba na dala á ni. ²⁰ Mun ci, Nindana Labara n daa miɩantuv waaa dala bɔ Nindana ye, bile jɩ ba a pɩn ába fɔ le, a n daa bi jɩnv á ba, bile ni kuɔv Yezu ni. ²¹ Bile ni nani a ma a n gaan lenbi Labaa paaye, hun a n ta, Labaa jile n jana a n jɩ lakele zaan jee le, a ba bi pɩn kuɔv haali lusili sɔben li ni.

²² Moyizi ba a pɩn «Nindana Labara n daa lusili jɩnv á ba mi fɔ dabala. A n daari a bɔ ába n dɔgɔnɔn bii ru. A n daa jɩ bile lakele pɩn á ni, ka á tuka a ye. ²³ Hun si bile lakele ka n'a tuka bi Laba lusili ci ye kɔ, n daa bɔ a dugo ci bii ru tumbule.» ²⁴ Labaa lusilin lakelen ba a pɩn, a n sa Samiyeli ma, a n ta buru a kuudanan ma, n ba bi lumɩn cin ba jɩ pɩn. ²⁵ Á ni Labaa lusilin kuɔv Labaa ba luka bile zani a ba n ji guleenin ni nunun le, a ba a pɩn Aburahamu ni: Tu dugo lakele n daa baraka ye níbi dugo tɔla. ²⁶ Labaa ba aba jɩnali jɩnv ábin tɔla jina. A ba aba jɩnali yee kara, a ba a jɩnv bala a n da duba je á ma, a n bibile yiibinde a n'a bɔ aba jɩ banba la.

4

N ba ciiwɔ Piyeeri kuɔv Zan ma

¹ N ba a jɩpɩni a dugo ye, a Labaa cinbi gulo cedanan, a ganda yiledaan kuɔv a Sadusejen ba da buru. ² N fɔ ba n do a guloma, n ba a zama le didiɩaan kuɔv n n'a pɩn ma Yezu yee kara a bara jiirin bii ru. ³ N ba Piyeeri kuɔv Zan kun n ba n da kasa nu hun a n ta a n buru a lumɩni n ma bala, wuso munda a ja. ⁴ Hun sin bilen ba n tuka a jɩpɩni ci ye n ba gɩnv a ye, a gonin li buu sombo jesɔɔ (5 000) dabala ma.

⁵ A lumɩni n ni, n ba yiledanan kuɔv n ba sinsɔren, kuɔv a jɩpɩni segewulin ba n dakuyee Zeruzalem, ⁶ kuɔv a kabɔli yiledaan Ana ni, Kayifu ni, Zan ni, Aleksanduri ni, kuɔv bilen lakelen ba gana a cedanan ba yiledanan ba zaba sin le. ⁷ N ba sin jɩnv n ba ta Piyeeri kuɔv Zan bɔ a kasa nu, n ba da n ni n yule, n ba laaka n ba: Panga n ka ni, wɔlaa tɔ n ka tɔla ni, á ba ci zani?

⁸ Buni Piyeeri pan kuɔv yirifulo ni, a ba a pɩn n ni:

— ⁹ Zifu cirin kuɔv a sinsɔren, wun ba jɩnv bile zani a wɔla ni, á ni laakee wɔ ba piri kuɔv bi ni ma a ni baa lonni a goon ci busu ja. ¹⁰ Ábin lakelen kuɔv Izirayeli dugo

lakele, ka a du! Nazareti Yezu tɔ tɔla ni, á ba bile dwaara a ngɔ ma, huɔ Labaa ba a yeekara a jirin bii ru, abɔ tɔla ni a goon ci gundere á yile kuɔn kerencebaa ru. ¹¹ Abɔ nu: « Ábin ciɔlin ba á bala jee bile ni, abɔ le ni a pana a le a cun buukaa jee le ». ¹² Tanga ba fɔ maasi fofo nu kɔ. Bala, lenbi lu, tɔ maasi ba bi somboren bii ru, bile tɔla ni wɔ n daa zugo wɔ tanga kɔ.

¹³ N ba n ba Piyɛɛɛɛ kuɔn Zan fɔjiiɔbaa ci ye, n yii jise a ye, ma n ba fofo jile n dɔɔɔɔɔɔ zaan kɔ, bɔ ba kaabi da n ma a guloma. N ba gana n dɔɔɔɔɔɔ, sin bilɛn ba gaan Yezu ye le.

¹⁴ Huɔn ba a goon ci yee gundere n ji a n kerence, n na ju ye n ba a lusi a ni kɔ. ¹⁵ N ba pin ma n na bara n na n bɔ a ciwɔ fura ci nu. Bɔ kuru, nbin jilen ba laaka ku ba: — Wɔ n daa kafɔ zani a sin cin ni?

¹⁶ Tan ka pin, a n fwaan Zeruzalemɔ sin lakelen yee lu, ma n ba kaabi ju gulo zani, wɔ bá zugoo wɔ ju bile baaba da kɔ. ¹⁷ Huɔn, wɔ n daa n lukani a ma, w'a dwaara n la, n bara a tɔ ci pin si fofo ni dɔ kɔ, bala bɔ bá pana a n cisi a dugo ci bii ru dɔ kɔ.

¹⁸ Buɔn n ba n buri, n ba a dwaara n la, ma n bara aba ju pin, kuɔn n na sin dɔɔɔɔɔɔ kuɔn Yezu tɔ ni dɔ kɔ.

¹⁹ Piyɛɛɛɛ kuɔn Zan ba n lusi:

— A ni a zinda Labaa yile, wun n'ábin lusi wɔ Labaa dala?

²⁰ Ábin ni daa bɔ ciwɔ.

—bala, wun yee ba ju bile ye, wɔ tuɔ ba bile ma, wɔ bá zugoo w'a lintan bɔ ma kɔ.

²¹ N ba pana n ba baa je n lu, n ba n dala. N na dɔɔɔɔɔɔ n ma ju fofo ye, a dugo ci tɔla kɔ. Tan ka ni, n lakeɛn ba gaan Labaa tɔ bɔɛ, ju bile ba a zaan ci tɔla. ²² Bala, a goon bile ba a baan ci ye, aba busu ja, a sɔ a la lu boosi (40) ni.

Labaa zama ni panga jingee Labaa ye

²³ N ba n ba wusaan bɔ n ma waa bile ma, n ba ta n ba panun ye, cedanan ba yiledanan kuɔn a sinsɔren ba ju bilɛn pin, n ba a lakele waa pin n ni. ²⁴ N ba panun len ba n ba bɔ ma, n ba n li dakuye, n ba n nuun sa lenbi n ba a pin:

— Nindana, ábɔ bile ni á ba lenbi zani, kuɔn tuwuun ni, kuɔn jinbi mu gulo ni, kuɔn fɔ bile lakele n'a nu, ²⁵ ábɔ ni á ba a pin kuɔn yirifulo ni, kuɔn ába jinali Davidi li ni, bile ni wɔ n togoon le:

«Kafɔ tɔla ni a dugon na n wuun cikee cini?

Kafɔ tɔla ni a dugon na n tagasu ju koolon ni?

²⁶ Doja cirin ba ndo ku ma,

n ba yiledanan ba kaa ku ye,
bala, n na le dɔnɔnɔ
n na n waa dwaɔ Nindana Labaa
kɔnɔ aba Kirita ci ma.»

²⁷ Tan ka pɔnɔ, n̄ba jɔnawuli Yezu bile ni n̄ ba a bɔ, n̄ ba a le Kirita le, Erɔdi kɔnɔ Pɔnɔ Pilaati ba n li dakuye a cibii ci nɔ, kɔnɔ dugo maasin kɔnɔ Izirayeli sin ni, n ba n waa dwaara a ma, ²⁸ bala n̄ wusaan kɔnɔ n̄ yii ba ji bile ja, nbin dɔn na bi zani. ²⁹ Sɔsa kɔle Nindana Labara, n̄bi jile n la a sin cin ba tagasi banba cin ma. Panga ka nba jɔnawulin ba, n na n̄ba jɔpɔnɔ ci pɔn kɔnɔ fɔɔjiibaa gulo ni. ³⁰ N̄bi jile na n̄ wusaan jɔnɔ bala, busukalin ba busu n ja, kaabi jɔ dadaran maasin na zaan kɔnɔ n̄bi jile jɔnali sɔbe Yezu ci tɔ ni.

³¹ N ba n ba labaaɔnɔ n ba ja, n ba n dakuye fura bile nɔ, bi fura le bigida, Labaa Yirifulo sɔbe jise n lakelen la. N ba Labaa jɔpɔnɔ danda kɔnɔ fɔɔjiibaa ri.

Labaa dugo gaan wara

³² Somboo goo bile lakele guun Labaa ye, bin wɔn kɔnɔ nba tagasin ni a gaan dɔnɔnɔ. Foofo n gana a pɔnɔ ma aba fɔ ni abi dɔnɔnɔ fɔ le kɔ, hun n lakelen ba gana n wusaan nɔ fɔn dekye dɔnɔnɔ. ³³ A jɔnɔ jimawulin len n ba panga ye a guloma, n ba Nindana Yezu yeɛkaa seema pɔn. Labaa jɔnɔnɔn gulo ni a gana n lakelen nɔ. ³⁴ Si foofo jile n gana n bii ru a n bandere aba ladɔɔ fɔ ye kɔ. Bilen lakelen ni taran ba gana n ye wɔlaa zaban, n ni n sanɔ, n ni daari n ba fɔ bile san le jun ni, ³⁵ n'a ka a jɔnɔ jimawulin ba. N ba gana a jee ku ni, bibile fɔ jiri n zinda aba ladɔɔ ni.

³⁶ Zozefu bile ba a jɔnɔ jimawulin n ba gana a bweee Barinabasi, bi buru ma «Sin fɔɔjiika wuli», Leviti ni, a ni Sipiri ganda na le. ³⁷ Taa ri gana a ye a ba a san, a ba a jun sa a da a ka a jɔnɔ jimawulin ba.

5

Ananiyasɔ kɔnɔ Safira

¹ Goon dɔnɔnɔn dɔ ni, a tɔ ni Ananiyasɔ, abi kɔnɔnɔn aba lu Safira ba n dakuye, n ba nba fura san. ² Hun, abi kɔnɔnɔn aba lu pan nuun dɔnɔnɔn ma, a ba a fura jun le jige bɔ, a da kɔnɔnɔn a gundaa ci ni, a ba a ka a jɔnɔ jimawulin ba. ³ Hun Piyeeɔ ba a pɔn a ni:
— Ananiyasɔ, kafɔ tɔɔla n̄ ba a dala * **Sontana** ba n̄ wɔn cii ka cɔni, a na n̄ da buna

²¹ A jɔvɔn jimawulin len ba n ba bi ma, n ba ta a Labaa cinbi gulo le nu lenci banba, n ba sin didɔɔa bi.

Labaa cinbi gulo cedanan ba jindaan guleen kuɔn bilen ba a ye, n ba da buru. N ba a ciwɔlin lakelen dakɔye, kuɔn Izirayeli nunun ba sinsɔren ni, huɔn a n sin jɔvɔn, ma n na ta a jɔvɔn jimawulin len bɔ a kasa nu, n na da n ni. ²² A kandan ba ta buru a kasa nu, n na ta a jɔvɔn jimawulin len zunda kɔ. N ba jana n ba da a waa pɔn cinɔ: ²³ Wɔ ta a kasa cinbi zunda a lɔntanɔ ni a buɔvɔn ma, a kuro cende ma wulin dɔn na nba fura nu. Huɔn wɔ ba w'a lumi, wɔ n si fofo ye a kasa cinbi le nu kɔ.

²⁴ N ba n ba a jɔpɔnɔn cin ma, Labaa cinbi gulo kuromawuli yuledanan kuɔvɔ a cedanan ba yuledanan yii gugara, n ba a dɔvɔ n na daa jɔ bile zanɔ a jɔvɔn jimawulin cin nba jɔ ma dɔ kɔ. ²⁵ Si jige da a pɔn n ni:

— La a ma: á ba sin bilen da a kasa nu le, n n'a Labaa cinbi gulo nu, n na sin didɔɔanɔ.

²⁶ A yuledaan guleen kuɔvɔ a kuro cende ma wulin ba n do n ba ta kun n ba da n ni. Huɔn, n na panga yla n ni kɔ bala, n ba gaan jimbweere, ma a zama n daart n pan kuɔn jɛɛ ri.

²⁷ N ba n ba da kuɔvɔ n ni, n ba n yla a ciwɔlin ba guleen ni. Labaa cinbi gulo cedanan ba jindaan guleen le laaka n ba cinɔ:

²⁸ — w'a pɔn w'a jiika á ma, w'a bara sin didɔɔa bi tɔ ci ma kɔ. La a ma, á ba didɔɔa le wɔ Zeruzalemɔ cibii sin lakelen yii ru. Á ni wɔre ma a goon ci jama jɔ n dusu wɔ la!

²⁹ Piyɛert ba n lusi kuɔvɔ a bwaasɔdanan len dɔn ni:

— Wɔ n nanɔ a ma, wɔ Labaa lusi a n la Somboren ba fɔ ni. ³⁰ Á ba Yezu bile dwaara ngɔ ma á ba a je le, wɔ n ji guleenin ba Labaa le ni ba a yɛkara a ba a bɔ jirin bii ru.

³¹ Labaa ri ba a sa lenbi, a ba a kara tɔ gulobaa fura nu a jile tungu ye, cii le, tangawuli le, bala Izirayeli sin na n yiibinde, Labaa ra nba jɔ banba dala n ni. ³² Wun ni bi jɔn cin seema le, kuɔn Yirifulo sɔbe ni, Labaa ba bile ka aba lusilin ba.

³³ A ciwɔlin len ba n ba n luma, n fɔɔ ba n do. N ba gaan wɔre n na n je n na gan.

³⁴ Huɔn, goon dɔvɔvɔn ba n do a ciwɔlin len bii ru, a ba a pɔn ma n na baa kuɔvɔ a kasadanan len ni a cile bunbaanɔ. Bi goon le ni * *Farizijs* le, a tɔ ni Gamaliyeli, jipɔnɔ didɔɔawuli ni, a ba jɔ n kwaarɔ a ganda le sin ni a guloma. ³⁵ Huɔn a n'a pɔn n ni — Izirayeli sin, ka á jile kun ába tagasɔn bile n'á nu a sin cin ba jɔ ma ni. ³⁶ A mɔɔa kɔ, Tedaasi ba n do a ba a jile le si gulo le, a ba si pasii (400) dabala ye, a ba n dakɔye a ye. W'a ye n ba a je a gan, sin bilen n ba gaan tuguri a ma, bin ba cisi, n ba fofo gunda kɔ.

³⁷ Bi kuru, wɔ Galile na Zudasɔ du ye, bile zunda sin lense waa ri. A birɔ ba zama bangu

a ba n da a ye. A birɔ gan, sin bilen lakelen ba tugu a ma, bin lakelen ba cisi. ³⁸ Sisa kɔle, má nɪ a pɪnɪ á nɪ, á bara á sa a sin cin ye dɔ kɔ, ka n dala n na ta. N ba ji cɪ ka bɔɔ somboren ye, ³⁹ a n daa yaara; Hɔn a ka bɔɔ Labaa ye, á bá zugore á n'a zaa kɔ. Ka la á jile ye, á n ta zaa sa Labaa ye kɔ. ⁴⁰ N ba a kara a bɪ yii ma. N ba a jɔvɔn jimawulin len buri, n ba sin da n namɔ ma, n ba jana n ba a jiika n ma, ma n bara jana n na Yezu tɔ cɪ pɪn dɔ kɔ, hɔn na n dala. ⁴¹ N ba bara a ciwɔlin len ye n ba ta. N fɔɔ gaan kwaart a guloma bala, Labaa la n ma, ma n nɪ nantɪ a ma, n na yɔɔɔ ye Yezu tɔ cɪ tɔɔla. ⁴² Lɪmɪnɪ lakele ye, a Labaa cinbi gulo nɔ wɔlaa nbin jilen ba zaba nɔ, n ba gaan sin didɪpanɪ, kɔvɔn Yezu Kirita nuun kwaa pɪnɪ n nɪ.

6

Jumawuli sɔfɔra bɔ

¹ Bɪ waa le ma, fɔ nɪ monɔere Yezu bwaasɪdanan len ye. Zifun bilen ba bɔ fɔra maasi, n na Gereki nuun pɪnɪ, bin ba gaan zɔzɔgɔrɪ a pɪnɪ a ganda nɔ fɔ cin ma bala, ma n nɪ fɔbɛɛ jee lɪmɪnɪ lakele ye, n ba nbin ba jelɔn ba fɔ kaa gulo kɔ. ² Jɔvɔn jimawuli bun kɔvɔn fɔrɔ le ba a zama le dakuye n ba a pɪn n nɪ:

— A bá bɔvɔvɔ wɔ Labaa jɪpɪnɪ pɪn dala bi, wɔ fɔbɛɛ ka sin ba baa wɔ ji le kɔ. ³ Ka la ábin jilen bii ru, á n sɪ sɔfɔra bɔ, sin bilen tɔ bɔvɔn bara, n ba pan kɔvɔn yirifulo ni, yiikwaabaa dɔ na n ye, wɔ bɪ ji cɪ ka nbin ba. ⁴ Wun jilen cin ni daa ta yule, labajunga kɔvɔn Labaa jɪpɪnɪ pɪn ji cɪ nɪ.

⁵ Bɪ jɪpɪnɪ cɪ ba kwaaka a zama le lakele nɪ. N ba Eciyeentɪ bɔ, goon bile pan gɔnlabaaye kɔvɔn yirifulo ni, Filipu ni, Porokɔrɪ nɪ, Nikanɔɔrɪ nɪ, Timɔ nɪ, Parmenaasi nɪ, kɔvɔn Nikola nɪ, abɪ nɪ Anciyɔstɪ cibii sɪ le a wɔ Zifubaa rɔ. ⁶ N ba n yula a jɔvɔn jimawulin len nɪ, n ba labajunga n ma, n ba n wɔsaan da n jɪin la.

⁷ A Labaa jɪpɪnɪ le gaan cɛmbere, fɔ nɪ monɔere a bwaasɪdanan len ye a guloma Zeruzalemɔ cibiri. Labaa cinbi gulo kabɔli goo dɔ nɪ co dɛɛ gɔnlabaaye ma.

Eciyeentɪ kun nunu

⁸ Labaa ba panga ka Eciyeentɪ ba a guloma, a gaan kabɪ jɪ dadaran zandere a zama le bii ru. ⁹ Hɔn, bɪ jɪn cin ba zaan wɔvɔn nɔ, baaba wɔ Eciyeentɪ kɔvɔn sin jigen bii ru. Wusinɪn ba bara a dakuye fura cinbi jige nɔ, n n'a bweee ma Bɔ Yaan baa rɔ wulin ba dakuye fura, wusinɪn ni Sireentɪ ganda sin le, kɔvɔn Alekɪsandɪrɪ cibii sin ni, kɔvɔn Silisi

kuvn Azi ganda sin le, n ba baaba da Eciyeenti ma. ¹⁰ Hun ba zugore n na guvn ko bala, a ni gaan jupun kuvn yirifulo juduri ni. ¹¹ N ba banda n ba sin lupere, ma nbin n n'a pun ma bin ba a luma, a n susowoo Moyizi ma, kuvn Labaa jile do ma. ¹² N ba a zama le wuun sugu, kuvu a sinsoren kuvu a jipuni segewulin ni. Bin ba Eciyeenti kun fofoolo, n ba ta a ni a ciwolin ba fura nu. ¹³ N ba la bina seemadanan ye bi, bin ba gana a puni: —A goon ci ni jibanba pun waa lakele ma a Labaa cinbi gulo ci ma, kuvn Labaa ba jin bilen pun Moyizi ni ma. ¹⁴ Wun ba a luma a puni, ma Nazareti na Yezu ci n daarti a Labaa cinbi gulo ci wuro, Moyizi ba jipuni bile pun wo ni, ma a n daa bin binde.

¹⁵ A ciwolin bilen lakelen ba gaan bi fura le nu, bin ba gana n yee dwaarti a la, n ba a yegura ye cikandee lenbi juvn jimawuli fo dabala.

7

Eciyeenti nuun puni

¹ Labaa cinbi gulo cedanan ba pindaan guleen laaka a ba:

— N na ju bile puni nba ju ma, tan ni?

² Eciyeenti ba a pun:

— Ábin, má dogonun kuvn má jin, ka á tuka má ye. Labaa bile n togulobaa ra aba fo le, abi ni ba a jile yila wo togoon Aburahamu ni, a ba gaan Mezopotami ganda nu, hun a n gana a n da gaan Aaran. ³ Labaa ba a pun a nu: «Bara, na nba ganda dala bi, kuvu ni ji zaba ni, mi n daa ganda bile yila ni, ni ta bi nu.» ⁴ Aburahamu bara a ba a bo *

Swalide sin ba ganda nu, a da gaan Aaran. N ji ju kuru, Labaa jana a da a ni ci ganda ci nu, bile ni á n'a nu susa. ⁵ Labara n tuwuun fofo jile ka Aburahamu ba a ganda le nu ko, kale waa da fura jile ni. Hun, a ba a luka a ba ma a n daarti aba jii ka aba nunun ba, a do zinda, ni ba Aburahamu ye ko. ⁶ Labaa ba jupun cuni: «Mba nunun ni daa gaan ganda maasi nu, n ni daarti n le yaanun le, n ni daarti n yogo li pasiiri (400).» ⁷ Hun, ganda bile n daa n le yaanun le ci, má n daa ciwo bi ma. Bi kuru, n ni daa bara, n na da má guloka a ganda ci nu. ⁸ Labaa jile jana a ba a luka Aburahamu ba kuvn kenkelibaa ri. Bile ni Aburahamu ba Izaaki ye, lumun cigisi bi kuru, a ba a da kenkelibaa ru. Izaaki do ba a zaan mun le a ba ni goniin Zakobu ma, Zakobu do ba a zani a ba ni goniin bun kuvn furá ci ma, bilen ni jiguleenin le.

⁹ Fowupe tola, bi jiguleenin len ba Zozefu san sin ye, bala n na ta a ni Ezipiti ganda nu. ¹⁰ Hun, Labaa gaan Zozefu ye, a ba bo bi yogo ci lakele nu. Labaa ba judu gulo ka a

ba Ezipiti cii gulo * **Farawon** yee lu, a ba Zozefu bo a ba a kaa Ezipiti ganda jiin la, kuvu abu jile zaba. ¹¹ Bi kuru, bo gulo wo Ezipiti kuvu Kanaan ganda lakele nu. A yogo le gaan gulo, hun wo n jin ba fobee yee do ko. ¹² Zakobu ba a ma ma fobee ri Ezipiti ganda nu, a ba ni goniin bilen len na wo jigulunin le a ba nbin juvu biye binbini . ¹³ N ba pana n ba ta a furá n fo ma, Zozefu ba a jile pin n dogonun len ni, n ba a du, hun a cii le do ba n ba bo fura du. ¹⁴ Buni, Zozefu ba sin juvu ma n na ta a bi ji Zakobu kun n na da a ni kuvu abu dogonun lakelen ni. N ba dakuye ni a gaan si bubaale kuvu sooro (75). ¹⁵ Zakobu da Ezipiti ganda nu ni kuvu bi ni. A ni a gan bi fura, kuvu wo n jiguleenin len don ni. ¹⁶ N ba ta n ni Sisemu cibiri, n ba n bii biye, Aburahamu ba a ba yee fura bile pee kuvu pa ni Sisemu, Amori nunun ye.

¹⁷ Labaa ba a luka Aburahamu ba kuvu ju bile ni, bi zaan waa ba a jendeka, Zakobu n taamanun len ba munda a guloma Ezipiti ganda nu. ¹⁸ Bi kuru, cii maasi gaan Ezipiti ganda jiin la, bi cii ci n Zozefu du ko. ¹⁹ Bi cii le ba yii banba bo, ma a n wo n togonin yaara. A ba panga yula wo n jiguleenin ni, ma n na nba nunun dala bala, n bara la ko. ²⁰ Moyizi ye bi waa le ma, a ni a gaan kwaaa Labaa ri. A gana n da wo moon kaaku. ²¹ N ba n ba a zuro, a cii Farawon ni lon ba a ye a ba a sa, a ba a turu a wuvu nu ni fo dabala. ²² N ba Moyizi duduna Ezipiti ganda sin ba juduri lakele ma. Panga gulo gaan Moyizi jupuni kuvu aba ju zanderen ye. ²³ Moyizi ba a buu li boosi ma, a wo a yii ru ma a n daa ta a wuubo n dogoon Izirayeli sin ma. ²⁴ A ba Ezipiti si dunvun ye a n'a n dogoon dunvun yogore. A ba a dogoon le judogo bo, a ba Ezipiti na le je. ²⁵ A gana a yii ru ma a dogonun len ni daari a du, ma Labaa ri ba nbin tanga kuvu abu wusaan panga ni, hun, nbin n'a buu ma ko. ²⁶ A lumun ni, a ta Izirayeli si furá zunda zaa dere. A wo n bii ru, ma n na zundakuni, a ba a pin n ni: «Má tongonin, kafu toola ni á n yogo yilee ku ni, á do ni dogoon danan le.» ²⁷ Hun, bile gaan bwere a jaan ji le ba a pin Moyizi ni: «Da ni ba ni kara cii le, kuvu ciwoli le wun jiin la? ²⁸ Ni a wore ni muru je, gunu ni ba a Ezipiti na ci je jiin waa bile le?» ²⁹ Moyizi ba a ba bi jupunin cin ma, a busi a ta a caa fura maasi, Madiyan ganda nu. A ba lu sa biye, a ba ni goniin furá ye.

³⁰ Li boosi bi kuru, Lenbi juvu jimawuli dunvun ba a jile yula Moyizi ni, ci fuleen bii ru yiida ma, Sinayi ci bii ru, jeenfule nu. ³¹ Moyizi no yu ci ju ci ma, a ba wore a n jendeka a n la a ma, Nindana Labaa lubo a ba a pin: ³² «Mi ni, ni togonin ba Labaa ri: Aburahamu Labara, Izaaki Labara, Zakobu Labara.» Moyizi ni papagere, a yee ba bore a n la ko. ³³ Nindana ba a pin a nu: «Ni ba kwaasin n bo ni waa ru bala, ni ba gundee fura bile nu, fura soke ni. ³⁴ Tan ni, má má dugo le yogo ye Ezipiti ganda nu, má aba jinde do

luma, má nı má jise má n daarı a yɔ ɲı nı. Da kɔɛ, bala má ń ɲuun Ezipiti ganda nu.»

³⁵ Moyizi bile ni n ba n bala a ma, n ba a pın: Da nı ba ń bɔ cii kuun ciiwɔli ɛ? A bile ni Labaa ba a ɲuun guun cii kuun tangawuli ɛ, lenbi ɲuun jimawuli jile yula a nı a yiida nu tɔɔla. ³⁶ A bile nı a bara n nı Ezipiti ganda nu, a n kaabi ɲı kuun cumıstı goo zanı a ɲinbi mu tan ye, kuun jeenfule nu, hun lı boosi. ³⁷ Bı Moyizi ɛ nı a ba a pın Izirayeli nunun ni: «Labara n daarı aba lusili bɔ á bii ru guun mı nı.» ³⁸ Abı nı, a jeenfule zama ye, a gana a Labaa ɲuun jimawuli ye a n ɲıpını a nı, Sinayi cı ɛ la. Abı kuun wɔ n togonin, a ba ɲı zandereen bilen ni wɔ n dɛɛ ɲinde bá ɲa kɔ sɔbe ci nu, a ba bı ɲıpınun cin si a ba n ka wɔ ba.

³⁹ Wɔ n togonin n'a lusi kɔ, n ba n bala a ma, nba tagasın ba ɲana n ba ta Ezipiti ganda cele ye, ⁴⁰ n ba a pın* **Aaron** nı: «Labaran zanı na n ka wɔ ba, labaran bilen ni daa wɔ dazere bala, Moyizi bile baa wɔ nı Ezipiti ganda nu, ɲı bile ba a ye, wɔ ba a duu kɔ.» ⁴¹ N ba duru n maan zaan bı waa ɛ ma, n ba kanbɔ bı ɲa ci ma, n ba n jile wusaan fɔ zandɛɛ gulɔka kuun fɔɔ kwaa rı. ⁴² Bı tɔɔla nı, Labaa ba a dungu ka n nı, a ba n dala n na yɔyɔnun gulɔka, guun a sege Labaa lusilin ba sebe nu waa bile ɛ:

«Ábin Izirayeli sin, lı boosi wuun nu a jeenfule,

á ba tuben ka mı ba kan fɔn ɛ?

⁴³ Á nı á ba Mɔlɔktı ɲa zwaan cinbi sa.

Kuun Rafanı labaa yɔyɔn cinge ni,

bı fɔ cingen bilen ba á na n zandɛɛ bala á n'a n gulɔka.

Bı tɔɔla nı, má n daa dala n n'á wara,

n na ta á nı furansa ye * **Babiloni** cibii dungu la.»

⁴⁴ Seema zwaan cinbi gaan wɔ n togonin ba a jeenfule nu, guun bile ɲıpın Moyizi ni, a ba a pın a nı ma a n'a zanı, guun a ba bile dabala ye ɛ nı. ⁴⁵ A zwaan cinbi ɛ ba n ba a ye, wɔ n jin ba taagu a nı, Zuzuye ni a jeni n yule, n ba wɔ a ganda nu, waa bile ma Labaa ba dugo maasın lala a ba m bɔ n yule. A nı gaan bi, hun a n ta a n buu Davidi fɔ waa ma. ⁴⁶ Bı Davidi ɛ ba kwaaka Labaa rı, a ba a ɲunga ma a n'a dala a n fura ye, zakɔɔbu cinbi fɔ ɛ. ⁴⁷ Salomɔ nı ba bı cinbi ɛ dɔ a ba a ka Labaa ba. ⁴⁸ Hun, Lenbi Labaa Gulɔ ɛ ba gandɛɛ sonboo wusaan cinbi dɔre nu kɔ. Guun Labaa lusili ba a pın waa bile ɛ:

⁴⁹ «Nindana Labaa rı ba ci pın:

Lenbi ni má ciibaa yuroon ɛ,

tuwuun nı má waa kaa fura ɛ.

Á n zugore á n cinbi n ka dɔ mɪ fɔ ɛ,

Fura bile ni má n zugore má má susu a nu?

⁵⁰ Mɪ jile wusaan ba a ba bɪ lakele zaan kɔ?»

⁵¹ Eciyeentɪ ba a pɪn: Á jɪin ni jɪiri, á fɔ rɪ jɪiri, á tuv dɔ ni jɪiri! Lumɪnɪ lakele á ni á balee Labaa Yirifulo sɔbe ma. Ábin kunv ába n jin. ⁵² Labaa lusili n ka ni, ába n jin na yɔgɔ yɪla a ni kɔ? Sin bilen ba gana a sɪ celee daa pɪnɪ, n ba bin je n ba gan. Ábin dɔn ba a sɪ celee ɛ bibere á ba a jinde bɔ. ⁵³ Á bin ni lenbi jɪvɔn jimawulin ba da jipɪnɪ ka á ba, hvn á n'a lusi kɔ. Mañ kɔlɔ kaan boe Itian ganaa (7.54-60) [L118]

Eciyeentɪ je nunu

⁵⁴ A jɪpɪnɪn cin ba cɪ ka n fɔ ma, n ba n sɔ sun Eciyeentɪ ye. ⁵⁵ Hvɔn Eciyeentɪ bile pan kunv Yirifulo ni, a ba a ye sa a la lenbi, a ba Labaa ye aba tɔ gulobaa ru, a ba Yezu dɔ ye gundee Labaa tungv ye. ⁵⁶ A ba a pɪn:

— La a ma, má ye rɪ lenbi la mɪnɪ ɛ, Somboo Ní goniin ni gundee Labaa tungv ye.

⁵⁷ N ba lukaa da a guloma, n ba n wusaan ka n tuv ɛ,

N lakelen ba n dakuye, n ba ta a ma. ⁵⁸ N ba a lala n ba bara a ni a cibiri, hvn n n'a pan kunv jeren ni. A seemadanan ni n ba nba zwaanɪn kaa jii dɔnɔvɔn ji, a tɔ ni Sooli.

⁵⁹ N ba Eciyeentɪ paan kunv a jee rɪ, a ni gaan Labaa jingere a pɪnɪ:

— Nindana Yezu, má merege si.

⁶⁰ Bɪ kuru, a kukunboro hvn a n lukaa da a guloma a n'a pɪn:

— Nindana, ní bara a jɪbanba cɪ dɔsv n la kɔ.

A ba a ba bɪ pɪn a ja, a gan.

8

¹ Eciyeentɪ je a n gan cɪ ba kwaa ka Sooli dɔ ni.

Sooli ba yɔgɔ yɪla Labaa zaba ni

Bɪ pile cɪ, n ba yɔgɔ yɪla Labaa zaba bile gaan Zeruzalemv cibii ri. A ka bɔ a jɪvɔn jimawulin cin la, a labajungawulin len lakelen ba cisi, n ba ta Zude ganda fura gɔndaarɪn kunv Samari ganda nu. ² Nimboo Labaa ye rɪ wulin ba Eciyeentɪ jii sa n ba a biri, n ba aba jɪ wupe a guloma.

³ Hvɔn Sooli, abɪ ni a gana a kɔjɪiri, ma a n Labaa zaba cɪ ja. A ni a gaan wɔɔ zaban nu, a goniin kunv a lun bangurɪ a n bara n ni, a n ta n da kasa nu.

Labaa jupunt wɔ Samari ganda nu

⁴ Hun, a sin bilen ba cisi le, n ba gana n bibipeni a jupunt bure kwaaa dandere.

⁵ Bi tɔɔla ni, Filipu ta Samari cibii dɔnɔn nu, a ba Kirita ju pun bi. ⁶ A zama le lakele ba a dakuye, n ba n tuka Filipu jupunt ye a bɔɔn ma. N ba n tuka a ye, bi n na lere aba kaabi ju zanderen cin dɔn ma. ⁷ Bala, benun banba ba gaan baa sin munderen ye, bi n na lukaa dere a guloma n na baa ri. Logan kɔn wɔɔla mundeɛ dɔ busu ja. ⁸ Nangaa gulo ye bi cibii ci nu.

⁹ Goon dɔnɔn dɔ ni a gaan bi cibii le nu, a tɔ ni Simɔ. A ni a gaan kaabi jupunt zandere, a n nɔyu da Samari sin ma a guloma. ¹⁰ A ni a gana a jile lee si gulo le, si lakele gana a fɔɔ dwaart a la, a n sa nunun ma a n ta a sinsɔren ye. N ba gana a pin:

— Labaa panga n'a goon ci ye, n na bile bweee «Panga Gulo». ¹¹ N lakelen ba gana n fɔɔ dwaart a goon le la bala, a waa mɔpa a ni gaan nɔyu dere n ma, kɔnɔn aba kaabi ju zandere cin ni. ¹² Hun, Filipu ni a gaan Labaa ciibaa nuun jee kwaa dandee kɔnɔn Yezu * **Kirita** tɔ ni, n ba gɔnɔn a ye, n ba yɔ, lɔn kɔnɔn a gonin ba * **batiize**. ¹³ Simɔ jile dɔ gɔnɔn a ye, a ba batiize kuru. A n gana a bɔɔ Filipu ma kɔ, a dɔ ni ju cɔmɔst nan kɔnɔn kaabi ju dadaran cin yee zandere, a burɔ nɔyuri a guloma.

¹⁴ A jupunt jimawulin bilen ba gaan Zeruzalemɔ cibiri, n ba n ba a ma, ma Samari sin ba yɔ Labaa jupunt ma, n ba Piyeeɔ kɔnɔn Zan jupunt n ba. ¹⁵ N ba ta n ye, n ba labapunga n luma, bala n na Yirifulo sɔbe ye. ¹⁶ Bala Yirifulo sɔbe n bini a n jise nba foofo la juna kɔ; n ni n ba batiize dɔnɔn taan ye kɔnɔn Nindana Yezu tɔ ni. ¹⁷ Bunɔn Piyeeɔ kɔnɔn Zan ba n wusaan da n jiin la, n ba labapunga, hun Yirifulo sɔbe n jise n la. ¹⁸ Simɔ ba a ba a ye ma a jupunt jimawulin len ka n wusaan da si la, ma a ni Yirifulo sɔbe yere, a da pɔ ka n ba a ba a pin: ¹⁹ Ka bi panga le ka mɔɔ ba, bala mɔ ka mɔ wusaan da si bile la, a n Yirifulo sɔbe ye.

²⁰ Hun Piyeeɔ ba a pin a ni:

— Nɔni ni n tagasɔri ma n zugore, n Labaa baan ci pɛɛ kɔnɔn pɔ ni, nɔni kɔnɔn nba pɔ lakele n zɔzaa bugubugu. ²¹ Ni bile zaan bule, nɔni fɔ jii foofo bɔ a nu kɔ, bala n fɔɔ bɔ celee le Labaa ye lu kɔ. ²² N yiibinde n jana nba ju banba ma, n Nindana junga, ma a na n fɔɔ ru tagasɔ banba dala n ni, a ka zugore a n zani. ²³ Mɔ a ye ma n wɔn ni ci, n dɔ ni jubanba yaan le.

²⁴ Simɔ ba a lusi:

— Ábin jilen na Nindana junga mɔ luma, bala á ba ju bile pin, bi foofo bara zaan mɔ ni

kɔ.

²⁵ N ba n ba seema ka kunu n ba Nindana jupuni danda n ba ja, n ba jana n ba ta Zeruzalemv. N ba gaan nuun dandere Samari ganda cibii goo ru.

Filipu n Eciyopi ganda yiledaan didinani

²⁶ Lenbi juun jimawuli ba ni pun Filipu ye:

— Zee sa n ta Ezipiti ganda baye, zee bile n bo Zeruzalemv a n ta Gaaza cibiri, bile ni a jeenfule nu. A ba ndo a ta.

²⁷ La a ma, goon donvon do gaan bi zee le la, Eciyopi ganda cii lu daan ci jipali guleen donvon ni. A ni a cii le zaba ni yeebowuli le, a ba a kara aba paamabaa jiiin la. Bi Eciyopi ganda si le ta Labaa guloka ma Zeruzalemv, ²⁸ a n jandere, gandere aba wotoro la, a ni a gaan Labaa lusili Izayi sebe puni. ²⁹ Yirifulo sobe ba a pun Filipu ni:

— N zuro ni buru a wotoro ci ma.

³⁰ Filipu busi a jendeka a ma, a ba a goon le luma Labaa lusili Izayi sebe le puni. A ba a pun a ni:

— N ba sebe bile puni, ni'a buu man? Filipu ne n more Etiopi minin wotoro ganaa (8.30) [LB00331]

³¹ A goon le ba Filipu lusi:

— Ma n daa ba lonni ma a buu ma, si ka ni'a waa pun ma ni ko?

A ba Filipu junga, a juri a wotoro la a ye. ³² A goon le gaan fura bile puni a sebe nu, bi ni ce:

«N ba ta a ni guun siimaan ni, tuben je fura;
guun siimaan ni, sun a kan kaanwuli wo,
a ba a li mini a ni juri fofo pun ko.

³³ Aba jile gwaananka tola, n ba aba tan si a ba.

Hun aba waari, da ni daari a pun?

Bala a pinde ni bo tu doja nu.»

³⁴ A goon le ba a puni sa a ba a pun Filipu ni:

— Ma ni ni jingere; A Labaa lusili ci ni jupun da ma? A ni a jile ma taa, a ni si maasi ma?

³⁵ Buni Filipu ba a lumi, a ba a buuda bi sebe le puni ma, a ba Yezu bure kwaaa ci danda a ni. ³⁶ N ba a zee la tere, n ba ta buu mu fura jige nu. A Eciyopi goon ci ba a pun:

— La a mu ma. Kafo ni ma zaa * **batiize** ma?

³⁷ [Filipu ba a pɔn a nu:

— Ní ka gɔnlabaaye kɔnu ní fɔɔ lakele ni, ní zugore n batiize.

A goon le ba a lusi:

— Má gɔnu a ye ma Yezu * *Kirita* le ni Labaa Ní goniin le.]

³⁸ A ba a pɔn ma a n gɔnu a wɔtɔru ni. Bin si forá lakele jise n ba wɔ a mu ye, Filipu kɔnu a goon le, a ba a batiize. ³⁹ N ba n ba bara a mu ye, Yirifulo sɔbe ba Filipu sa. A goon le n'a ye dɔ kɔ, kɔnu bile ni, a ba aba zɛtaagu kɔnu fɔkwaaa ri.

⁴⁰ A ka gunda Filipu ma, abi ta a jile zunda Azɔti cibiri. A baa biye a ba zɛe sa, a ba Yezu nuun danda a cibirin lakelen nu, hun a n ta buu Sezare cibiri. Sooli n menɛe Damaasi zii la (9.1-9) [L120]

9

Sooli yiibinde wara

¹ Bi waa le jile lakele nu, Sooli ni a gana a tagasɔri a ba yɔgɔ bile yula Nindana bwaasɔdanan ni, kɔnu a ba n je n ba gan, a ta a cɛdanan ba jindaan guleen ye, ² ma a n sebe ka a ba, a n wɔ Damasɔ cibiri, a Zifun ba dakuye furan nu, a ka sin bile ye, goniin kɔnu lun le n na tuguu ci zɛe ci ma, a na n kun a na n yuri, a n da n ni Zeruzalem.

³ Sooli ba a zɛe la tere, a jendeka Damaasɔ ma. Bilema, fuleen bɔ lenbi a da a likombo. ⁴ A munda a tu, a ba nuun luma a gana a pɔn:

—Sooli, Sooli, kafɔ tɔɔla ni ní yɔgɔ yile má ni.

⁵ A ba a lusi:

— Nindana, da ni níbi ni?

A Nindana le ba a pɔn a nu:

— Yezu ni mi ni, bile ni níbi n yɔgɔ yilere a ni. ⁶ Hun, nído wɔ a cibiri, ní nani a ma ní jɔ bile zani, n na daa bi pɔn ní ni biye.

⁷ Sin bilen ba gana a zɛtaagu la Sooli ye, bin ba gɔnu, pɔni fofo n bara n li nu n n'a pɔn kɔ. Nbin dɔn tuu ba a jɔpɔni le ma, hun n na si fofo ye kɔnu n yee ri kɔ. ⁸ Sooli ba ndo a ba a bɔ a tu, kɔnu a yee gaan muni le le jile, a bá fofo yee kɔ. n ba a kun a wusaan ma n ba wɔ a ni Damaasɔ cibiri. ⁹ A gaan biye lumuni kaaku a yee bá fura yee kɔ, a n fɔbeɛe bu kɔ, a n mu mi kɔ.

¹⁰ Goon jige dɔ gaan Damaasɔ cibiri le nu, Yezu bwaasɔdaan ni, a tɔ ni Ananiyasɔ. Nindana ba jɔ pɔn bi goon le ni, a ba a pɔn a ni nana nu:

— Ananiyası.

A ba a lusi:

— Má n ce Nindana!

¹¹ Nindana ba a pın a nı:

— Bara, zεε bile ni n n'a bweee zεε celere, ta bı nı, n̄ wɔ Zuda zaba nu, n̄ yaagu goon dɔnu ye bi, a tɔ n Sooli, Tarıstı na nı. ¹² Bala a nı Labaa jıngere, a ba goon dɔnuun ye nana nu, a tɔ nı Ananiyası, a gaan wɔre a ye, a n'a wusaan da a la bala, a yere n jana a n fura ye.

¹³ Ananiyası ba a pın:

— Nindana, má stı goo luma n na jıpını a goon ci jı ma, gɔnu a ba jı banba bilen zanı n̄ba sin sɔben nı Zeruzalemı. ¹⁴ Bile dɔ nı, panga lakele n'a ye, a cedanan ba yuledanan ba panga ka a ba, sin bilen na n̄ tɔ bweere, a n bin kun a n'a n yırı.

¹⁵ Hun, Nindana ba a pın a nı:

— Ta, bala a goon ci nı mı jile fɔ bɔre le, bala a n má tɔ ci danda dugo lakele yile, kuun cirin ni, kuun Izirayelı nunun yile. ¹⁶ A n nanı a ma, a n yɔgɔ bile ye mı tɔ ci tɔla, mı jile n daa bı yıla a nı.

¹⁷ Ananiyası ta, a ba a buru a zaba nu, a ba a wusaan da Sooli la, a ba a pın:

— Má dɔgɔɔn Sooli, Nindana Yezu ni a ba má jınu, bile ba a jile yıla n̄ nı a zεε la, n̄ ba da waa rı, ma má labajunga n̄ ma, bala n̄ yere jana a n fura ye, n̄ pan kuun Labaa Yirifulo sɔbe nı.

¹⁸ Bilema, fɔn jigen ba baa Sooli yeren nu n ba munda, a yeε ba fura ye. A ba n do, n ba a * *batiize*. ¹⁹ A ba a ba fɔbεεε burı a ja, a jana a ba panga ye.

A gana a ba lumınun jigen zaan kuun a bwaasıdanan nı, bilen ba gaan Damaası

Sooli ba Labaa jıpını bile pın Damaası cibiri

²⁰ Bilema, a ba a buuda a ta a dakuye furan nu, a n Yezu dandere, ma a bile nı a gaan Labaa Nı goniin le. ²¹ Sin bilen lakelen ba gana a lumani, n ba gaan kaabırı a pını: — A bile ba a gaan Yezu tɔ pulin cin yɔgɔre a guloma Zeruzalemı cibii kɔ? A n da n nı bile a cedanan ba yuledanan ye, yeε le kɔ?

²² Bı waa rı, Sooli ni gana a pın kuun panga nı, ma Yezu ni Kirita le. A ba bı jıpını le pın, Zifun bilen ba gaan Damaası cibii ri.

²³ Lumını foraan bı kuru, a Zifun ba pın ku nı, n nı wɔre n n'a je a n gan. ²⁴ Buni, n ba gana a cendelun jilen dıdaabu pinde kuun goona, bala n n'a je a n gan. Hun, Sooli ba

nba jɪ lɛ dʊ. ²⁵ Hun goona jige, a bwaasɪdanan ba Sooli da daagu nu, n ba a jise a kasi ni. Lawa nyankɔlen nɛ Sooli da dɔɔ nɛ n nɛ gisɪ tɔn (9.25) [LB00333]

Sooli da Zeruzalemu

²⁶ Sooli ba a buu Zeruzalemu, a gaan wɔrɛ ma a n wɔ a bwaasɪdanan yɛ. Hun, n ba gaan gɔngɔkɛrɛ bala, n ba gɔndɛrɛ a yɛ ma a lɛ bwaasɪdaan lɛ sɔbɛ kɔ. ²⁷ Buni, Barunabaasi ba a kun a ba a da a yɛ, a ta a ni a juun jimawulin yɛ. Sooli ba a zɛɛ taaguri, Nindana ba a jile yula a ni, a ba jɪ pin a yɛ waa bile lɛ, Sooli ba a buu Damaasi cibii dɔ, a ba Yezu tɔ ci danda kuun wɔnfubaa ri waa bile lɛ, Barunabaasi ba bi waa pin a juun jimawulin len ni. ²⁸ A n sa bi ma, n ba yɔ Sooli ma. Zeruzalemu cibii lɛ nu, a gaan Yezu tɔ pin kuun wɔnfubaa ri. ²⁹ Zifun bilen ba gaan Gereki nuun pin, a ni jɪpin a n baaba dɛrɛ n yɛ. Hun, nbin ba gaan wɔrɛ n n'a jɛ a n gan. ³⁰ Mba dɔgɔɔn labajungawulin ba bi dʊ, n ba a kun n ba ta a ni Sezare cibiri, n ba n turɔ biye, n ba a juun Tarisi cibiri.

Piyɛɛri ba Ene busu ja

³¹ Bi waa ci ma, Labaa dugo sin ba gaan mɪnantuɔ ru Zude ganda lakele nu, Galile ganda kuun Samari ganda nu. N ba gana ku fɔɔjiikɛrɛ, n ba gaan taaguu kuun jimboo Labaa ri ni. N ba gaan tɛɛ yile, fɔ ni gaan wɔrɛ n yɛ kuun Yirifulo sɔbɛ panga ni.

³² Piyɛɛri bile gana a bibijeen bi furan cin lakelen nu, sin sɔben bilen na Lida cibiri, a ta bin dɔn yɛ. ³³ A ta goon dɔnuun zunda a cibii lɛ nu, a tɔ ni Ene. A ni pɛbɛ la waari, a li cigisi ni cɛ, a ni gaan luga lɛ. ³⁴ Piyɛɛri ba a pin a ni:

— Ene, Yezu * *Kirita* ba nɪba busu ja. Nɔdo, nɪbi jile na nɪba pɛbɛ sa.

Bulema a goon lɛ ba ndo. ³⁵ Lida cibii sin kuun Saaron (ci waa yɛ) sin ba a ye, n ba n yiibinde n ba guun Nindana yɛ.

Tabita yeekaa nunu

³⁶ Lu jige ni a gaan Zope cibiri, a ni a gaan labajunga wuli lɛ, a tɔ ni Tabita, kuun Gereki nuun ni ma Dɔrɔkaasi, bi buru ma «wɪ». A gaan jɪ buun zandɛrɛ a guloma, a ni gaan fɔ kɛɛ waannan dɔn ba. ³⁷ Hun, bi waa lɛ ma, a lu lɛ ba busu ka a gan. N ba n ba aba jii zuru n ba ja, n ba ta a waa cinbi dusukula nu. ³⁸ Lida cibii fura ba a ba sa Zope cibii ma kɔ, a bwaasɪdanan dɔn ba a ma, ma Piyɛɛri ni Lida, n ba si furá juun ma n na ta a junga: Nɪ bá mɪna kɔ, nɪ da wɔ yɛ.

³⁹ Piyɛɛri ba a ba bi ma lonni, a ba ndo a ta a si furá lɛ yɛ. A ba a buru, n ba ta a ni a

cinbi dɔsukɔla lɛ nu. A jɛlɔn lɛn lakɛlɛn ba jɛndɛka a ma n na wupɛrɛ, bɪ n na a dɔngu mɔsɩnɩn kɔnu a dadaran yɩlɛrɛ a nɪ, Dɔrɔkaasɩ gaan bilɛn zandɛrɛ bɪ a yɛrɛ n tɔntan kɔ. ⁴⁰ Piyɛrɩ bara n lakɛlɛn nɪ a cilɛ. A kukunborɔ hɔn a n labajunga. Bɪ kuru a binde a jii lɛ celɛ yɛ, a ba a pɩn:

— Tabita, nɔdo.

A ba a yɛɛ mɪ, a ba a ba Piyɛrɩ yɛ, a ba ndo a gana. ⁴¹ Piyɛrɩ ba a kun a wusaan ma, a ba a juma a ba ndo a gunu. A ba a jɛlɔn lɛn buri, kɔnu a sin sɔbɛn cin ni, a ba Tabita yɩla n nɪ a yɛrɛ n kɔ.

⁴² Zopɛ cibii cɪ lakeɛ ba bɪ jɩpɩnɩ cɪ ma, sɩ goo gun Nindana yɛ. ⁴³ Piyɛrɩ gaan Zopɛ a mɩɩa bunbaanɩ. A nɪ a gaan cɪ jɩɩali jige zaba nu, a tɔ nɪ Simɔ.

10

Kɔrɩnɛyɩ yɛɛ ba Lenbi jɩɩn jimawuli yɛ

¹ Goon jige ni a gaan Sezare cibiri a tɔ nɪ Kɔrɩnɛyɩ. A nɪ n gaan yɩlɛdaan lɛ kanda zama jige nu n n'a bweere «Itaali nan ba fɔ». ² A gaan jimbwee Labaa rɪ, abɪ kɔnu aba zaba sin lakɛlɛn nɪ n ba gaan tɛɛ Labaa gulɔka dakuyɛ fura nu. A gaan baan goo kɛɛ Zifun waanan nɪ, a gaan Labaa jɩngɛɛ waa lakeɛ ma. ³ Cɪ pile, wuso kanda la, jɩnnan ba ndo waa rɪ dabala ma, a ba Lenbi jɩɩn jimawuli dɔnuɩn yɛ a ba jɩ yɛrɛ nu, a gaan wɔrɛ aba zaba nu, a gana a pɩnɩ a nɪ:

— Kɔrɩnɛyɩ.

⁴ A ba a yɛɛ dwaara a la torotoro. jimboo ba a ma, a ba a pɩn a nɪ:

— Kafɔ nɪ, Nindana?

A lenbi jɩɩn jimawuli lɛ ba a pɩn a nɪ:

— Nɔba jɩngawɔ kɔnu nɪ ba banan bilɛn ka waanan nɪ, a bɩɩ Labaa ma. ⁵ Sɩsa kɔlɛ, sin jɩɩn Zopɛ cibiri, goon jige n bi a tɔ nɪ Simɔ n n'a bwee Piyɛrɩ, n na ta abɪ buri. ⁶ A nɪ zigɛɛ cɪ jɩɩali jige zaba nu, a tɔ n Simɔ. A ba cinbi ni mu luma.

⁷ A lenbi jɩɩn jimawuli bilɛ gaan jɩpɩnɩ a yɛ ba a ta, Kɔrɩnɛyɩ ba aba zaba nu sɩ furá buri, kɔnu kanda bilɛ n jimbwee Labaa rɪ dɔnuɩn nɪ, bilɛn ba gana abɪ jile ji. ⁸ A ba a jɩ lɛ lakeɛ waa pɩn n nɪ, a ba n jɩɩn Zopɛ cibiri.

Piyɛrɩ yɛɛ ba fɔ yɛ

⁹ Bilɛ lumɩnɩ nɪ, n ba a zɛɛ la, n ba jɛndɛka a cibii ma, Piyɛrɩ jɩrɩ a caala, a n daa

labarunga. Pinde dabala ni. ¹⁰ Bɔɔ gana a ma, a n wɔre a n fɔbɛɛɛ buri. N ba fɔbɛɛɛ zandere a ni, fɔ jige da cii Piyɛɛri la guun nana dabala ni. ¹¹ A ba lenbi ye a lumɔni ni, a ba fɔ jige ye guun zwaangulo ni, yɛɛ lɛ a pa sii lakele ma, a n jisee daari a tu cele ye. ¹² Fɔ waa sii ran kuun tu minun ni, kuun lenbi baanin ni n ba gana a nu. ¹³ Nuun jige ba a pin a ni:

— Ndo, Piyɛɛri, a je n'a sun.

¹⁴ Hun Piyɛɛri ba a pin:

— Aayi Nindana, bala ma n biin ma dama fɔ kuun fɔ gwaana fofo bu ko.

¹⁵ Hun, a nuun le pana a ba a pin a ni do:

— Labaa ba a pin ma fɔ bile n buɔɔɔɔ, ni bara la bi ma gwaana le ko.

¹⁶ Bi ni le zaan hun cimbɔ kaaku. Bi kuru lonni, a fɔ le ta lenbi.

Piyɛɛri ta a ciirin ba cinbi

¹⁷ Piyɛɛri yɛɛ ba a ba ni bile ye, a ni a gaan lɛɛ bi buu ye. La a ma, sin bilɛn ni Korɔneyi ba n juun, n ba laaka Simɔ zaba ye, n ba da buru a cɛndɛli ma. ¹⁸ N ba buuwɔ n ba laaka bile ka a ni, Simɔ n zige bi, n na bile bweee ma Piyɛɛri. ¹⁹ Piyɛɛri yɛɛ ba ni bile ye, a gana a tagasi bi ni, Yirifulo sɔbe ba a pin a ni:

— La si kaaku ma lere ni ye. ²⁰ Ndo, jise ni ta n ye ni bara gɔngɔka ko bala, mi jile ni ma n juun ni ye.

²¹ Piyɛɛri jise a ba a pin a gonin len ni:

— Ma n ce, mile ni, a n lɛɛ ma ye. A ni da kafɔ ma bile?

²² N ba a lusi:

— A kanda jindaan Korɔneyi bile ni goon celee le, a do n jimbweee Labaa ri, Zifu dugo lakele n'a to buun pini, lenbi juun jimawuli ba a pin a ni, ma a nani a ma a na ni buri ni da aba zaba nu, a n'a tuka ni ba jupini ye.

²³ Bun Piyɛɛri wɔ n ni a cinbi, a ba waa fura ka n ba. Bi lumɔni ni, a ba ndo a ta n ye. Zope cibii dogɔɔn labarungawulin jigen ba n dazere. ²⁴ A lumɔni fura n fɔ pile Piyɛɛri buru Sezare cibiri. Korɔneyi ba a ba sin kuun n tongoon sɔben buri, n ba gana n duman.

²⁵ Piyɛɛri ba a buru waa bile ma, Korɔneyi da a do a le, a kukunboro a lu, a ba a guloka.

²⁶ Hun Piyɛɛri ba a sa, a ba a pin a ni:

— Ndo.

— Miro ni sonboo le.

²⁷ Piyɛɛri gaan jupun Korɔneyi ye, a wɔ a zaba nu, a ta zama gulo zunda. ²⁸ A ba a pin n

ni:

— Á n'a duru, ma Zifu n jendeka dugo maasi ma, wɔlaa a n wɔ aba zaba nu jile, ma a bá nani a ma kɔ. Hun, mi bile ba ce, Labaa ba a yila má ni sɔsa, ma si fofo bá nani a ma a n'a pin ma dama wɔlaa gwan ni si ma kɔ. ²⁹ Bile tɔɔla ni, á la má ye á ba má buri, má da á ye bala, ju fofo bá má ma kɔ. Sɔsa, ma ni wɔre á n má buu waa pin má ni.

³⁰ Kɔrneyi ba a pin:

— A lumini sii ri ce, wuso kanda la junan ba ndo waa ri, má gaan Labaa jungere má cinbi. Bilema, si dunuun ba a jile yila má ni, a ba zwaan ni ci kandere, a ba a pin: ³¹ « Kɔrneyi, Labaa ba níba jungawɔ le ye kuvu níba buun zandere ni. ³² Si juvu Zope cibiri, Simɔ bile ba n n'a bweee Piyeri, a n ta a buri. A ni a ci jipali Simɔ zaba nu, a mu luma.» ³³ Bilema, má n juvu n ba da la ní ye. Hun ní bi, ní ba buun zani, ní da. Sɔsa, wɔ lakelen ni bile, Labaa yile bala, Nindana ba ju bile pin ní ni, w'a tuka bi ye. Piere n Lawa a buu die Kɔrneyi a pie (10.34-43) [L121]

Piyeri ba Yezu jupin a ciirin ni

³⁴ Buu, Piyeri ba a li mi a ba a pin:

— Tan ni, má a du sɔbe, ma Labaa ba biibɔ fofo zandee somboren bii ru kɔ. ³⁵ Hun ganda lakele do nu, si bile, n jimbweee Labaa ri, a n tan ju zandere, n daan ni kwaru a ni. ³⁶ A ba a jupin juvu Izirayeli nunun ba, a n'a miyantuu bure kwaaa ci pin n ni kuvu Yezu Kirita ni; abile ni fo lakele Nindana le. ³⁷ Ju bile ba a zaan Zude ganda lakele nu, á n'a duru. A n'a buuda Galile ganda ma, Zan jupin dandere ma, a n da a ba * **batize** bile ju pin ma. ³⁸ Á n'a ma Labaa ba Nazareti Yezu bo, a ba Yirifulo sɔbe kuvu panga ka a ba, bile n tee fura lakele, a n juvuun zandere, * **Sontana** ba a gaan sin bilen lakelen yɔgɔre, a gaan bin miyundee bala, Labaa ri a gana a ye. ³⁹ A ba ju bile lakele zani a Zifun ba ganda nu kuvu Zeruzalemu cibiri, wun ni bi seema danan le. N ba a dwaara ngɔ ma, n ba a je a gan, ⁴⁰ Labaa ba a yeekara a lumini kaaku n fo pile, a ba a jile yila. ⁴¹ A n'a jile yila zama lakele ni kɔ, Labaa ba a ba seema danan bilen bo haali, a ba a jile yila bin ni, kuvu wun bilen ba wɔ fɔbeee biri, wɔ fo mi a ye, aba yeekara a n bara a jirin ye kuru. ⁴² Hun Yezu ba a pin wun ni, ma w'abi danda a dugo ni, ma Labaa ri ba abi bo yeekunan kuvu jirin ba ciwɔli le ⁴³ Labaa lusilin lakelen ni aba seema dandere a pin, ma si bile lakele n gundere a ye, aba ju banba ni dalere a ni a to tɔɔla.

Yirifulo sɔbe jise a ciirin la

baan dugo donsoon le ka n ni, wun bilen ba goon Nindana Yezu * **Kirita** ye fo dabala, da ni koon ni ni, ma n daa baabada Labaa ma?

¹⁸ N ba n ba bi jupuni ci ma, n ba n jile kun n na Labaa gulokere, a puni:
— Buni, Labaa ri ba a luka ciirin don ba yiibinde ni bala n na jinde ye.

Labaa dugo buudere Anciyosi cibiri

¹⁹ Bilen ba cisi yogo bile da Eciyenti ji kuru, n ba ta hun Fenisi ganda nu, n ba wo Sipiri ganda koon Anciyosi cibiri; N ba Labaa jupuni pun si fofo ni ko, bun Zifun.

²⁰ Hun, nbin len bii ru gonin jigen, bilen ni Sipiri ganda koon Sirenti cibiri sin le, n ba bo Anciyosi, n ba jupun a Gerekun ye, n ba Nindana Yezu bure kwaaa ci pun n ni. ²¹ Nindana wusaan ni a gana n la, sin munderen ba n yiibinde n ba goon Nindana ye.

²² A bubaa da wo Zeruzalemu Labaa cinbi gulo sin too ru, n ba Barunabaasi jupon hun Anciyosi cibiri. ²³ A ba a buru a ba Labaa baan ci ye, a ba jangaa zani. A ba n lakele fojjiika ma n na n ba gonlabaaye ci kun katakata, n na paa Nindana ma. ²⁴ Bala a ni a gaan si buun le, a pan koon Yirifulo soke koon gonlabaaye ni. Zama gulo da tugu Nindana ma. ²⁵ Bi kuru, Barunabaasi ta Tarisi cibiri, a ta la Sooli ye. ²⁶ A ba a ba a ye, a ta a ni Anciyosi cibiri. N ba le donsoon tumbule zani, n ni tee Labaa cinbi gulo dakuye la, n na zama munde didiyani. A biin ni a gaan be Anciyosi cibiri, n ba a bwaasidanani buri, ma * **Kirita** bwaasidanani.

Zude dogonun ba juma

²⁷ Bi lumun len nu, Labaa lusilin ba baa Zeruzalemu n ba ta Anciyosi. ²⁸ N ba donsoon bile to n Agabusi, aba ndo koon Yirifulo soke ni, a ba a pun ma bo gulo n daa wo doja lakele nu. Tan ni, bi bo le wo Kulodi ciibaa waa ri. ²⁹ A bwaasidanani len ba a pun ku ni ma nba n dogonun bilen na Zude ganda nu, ma bin ni daa fo bo a n zinda bibile panga ni, n n'a jupon n ba. ³⁰ n ni n ba bile zani, n ba a wo Barunabaasi koon Sooli wo, ma n na ta a ka a soke ba.

12

Zaaki ji koon Piyeeri kun nunu

¹ Bi waa le ma, cii Eradi ba a buuda a n Labaa dugo sin jigen yogore. ² A ba Zan n dogoon Zaaki je koon ponsi sa ni a gan. ³ A ba a ye ma Zifun n fo ba kwaa ka bi ji le too, a ba sin da Piyeeri do kun ma. * **Buuru bile n wubu ba ye ko bebe** waa ri. ⁴ A

ba a ba a kun a ba a da kasa nu, a ba kanda kuruun sii kuro a ma. Kuruun dundun laakele ni si siiri. A gaan bibile yii ru, Paakti bebee le ka jeni, n na ta a ni a dugo sin yle, n na ciwo a ma. ⁵ Piyerti ni a gana n wo a kasa nu, Labaa dugo sin ba labajungee kunu n sobe lakele ni, a do gaan bwee Labaa ma a tola. Piere n kandan min paa bii (12.6) [LB00336]

Piyerti dala nunu

⁶ Eradi n daa ciwo a ma lumu bile ye, bi goona le nu, Piyerti ni a gana nyeebo kanda furá bii ru, n ba a yu kunu zogoo furá ni, kanda maasin don ni n ba gaan kweere a kasa cinbi le cendeli ma. ⁷ La a ma, Nindana lenbi juun jimawuli da, fuleen cinde a kasa cinbi le wun nu. A lenbi juun jimawuli le ba a wusaan da Piyerti la, a ba a yekara, a ba a pun a ni:

— Ndo fofoolo.

A zogoron len ba bo a wusaan ma, n ba munda. ⁸ A lenbi juun jimawuli le ba a pun a ni: — N ba kucii yiri, na nba kwaasin wo.

A ba bi zani. A lenbi juun jimawuli le jana a ba a pun a ni:

— Mba dangi wo, n tugu ma ma.

⁹ Piyerti bara a tugu a ma; a n gana a duri ma a lenbi juun jimawuli ci jupuni n tan le ko. hun a ni a gana a yii ru ma nana ni. ¹⁰ N ba n ba jeni kuro cendelumawuli biin la, kunu a fora n fo ni, n ba ta buru a su kolenga ma, cendeli bile ni jundera a cibii wun ma, a ni a jile ni n yle. N ba bara, n ba ta buu zepakoma fora. Bilema, a lenbi juun jimawuli le jana a ma. ¹¹ A da Piyerti yii ru, a ba a pun:

— Sisa kole, ma a du ma Nindana jile ni a ba aba lenbi juun jimawuli juun ma ba, a da ma tanga Eradi kunu a Zifu dugo ba a yee doo ni bile ye ma.

¹² Piyerti yee ba a ni, a ta Zan n da Mari zaba nu, Zan bile ni n n'a bweee Marti. Zama gulo ni n ba n dakuye bi cinbi le nu Labaa jingere. ¹³ A ba a ba a cende je, ni lon jipali dunun ni, a to n Orodi, a da jendeka, a ba a tuka. ¹⁴ A ba Piyerti nuun du. Fookaa r'a dala a n'a cende ni ko. A ta wo a cinbi kunu busi ni, a ba a pun ma Piyerti ni gana a cendeli ma. ¹⁵ N ba a pun a ni: Ni jiiin ba n do

A do laga a ma ma a ni a zaan mun le.

¹⁶ Buni n ba pun: A ba lenbi juun jimawuli ni. Bi waa le ma, Piyerti ni tuntan a cende jere. N ba a cende ni, n ba Piyerti jile ye, a ba nyu da n ma. ¹⁷ Piyerti ba a wusaan yere n ni, ma n na n lentan. Nindana ba a bo kasa nu waa bile le, a ba bi luzangu n ni, a ba a

pɪn:

— Ka ta bɪ pɪn Zaaki kɔvɔn wɔ n dɔgɔnɪn nɪ.

Bɪ kuru, a bara a ta fura maasi nu.

¹⁸ Lɪ ba a mɪ, jɪpɪnɪ goo bara a kandan yɛ. N nɪ ba gana a pɪnɪ ma Piyɛɛrɪ nɪ a binde kafɔ lɛ. ¹⁹ Erɔdɪ ba sin da yaagv a yɛ ma, hun n n'a ye kɔ. A ba pɪn ma n na ciwɔ a kandan ma, a ba zɛɛ ka, ma n na n jɛ.

Erɔdɪ jɪ nunu

Bɪ kuru, a baa Zude ganda nu a ta Sezare cibiri, a n daa gaan bi. ²⁰ Zaa jige ni gana a bɪ kɔvɔn Tiiri kɔvɔn Siidɔn cibii sin bii ru. Bɪ cibirin lɛn ba n lɪ dakuyɛ, n ba ta a yɛ. N ba n ba a cii lɛ zaba nu jɪpali Blasutusi lɪ pɛrɛ, n ba zɪndakvɔnɪ, ma bin ni wɔrɛ a zaa cɪ n ja kɔvɔn sonboo baa rɪ. A buru, bɪ sin cin ba ganda fɔbɛɛ rɪ a gaan baarɪ a cii cɪ ganda nu.

²¹ Lumɪnɪ bile bɔ pile, Erɔdɪ ba aba ciibaa zwaanɪn wɔ, a gana a ciibaa yiroon la, a n jɪ dadaran pɪnɪ a zama nɪ. ²² Bɪ waa rɪ, a zama lɛ ba lukaa da a ba a pɪn:

— Somboo nuun bá cɛ kɔ, Labaa jige nuun ni!

²³ Bɪlɛma Nindana lenbi jɔvɔn jimawuli jige ba Erɔdɪ jɛ, bala a n tɔgulooba ka Labaa ba kɔ. A ba jɪnguun da a waa la, a gan.

²⁴ Bɪ waa rɪ, Labaa jɪpɪnɪ cɪ nɪ gaan cɛmbɛrɛ, tɛɛ yɪlɛ.

²⁵ Barɪnabaasi kɔvɔn Sooli ta ji bile ma lupan kuru, n ba jana n ba ta Zeruzalɛmɪ. N ba ta kɔvɔn Zan nɪ n yɛ, n na bile bweee Marɪkɪ.

13

Barɪnabaasi kɔvɔn Sooli jɔvɔn ji ma nunu

¹ Labaa lusilin kɔvɔn sin dɪdɪna wulin jigen ba gaan Labaa dugo cɪ yɛ Anciyɔstɪ cibiri: Bɪ sin lɛn nɪ kɔvɔn Barɪnabaasi, Simewun nɪ, n na sɪ bile bweee Sɪ ci, kɔvɔn Lisiyusi bile ni bɔɔ Sɪrɛɛnɪ cibiri, kɔvɔn Manayɛnɪ bile tɔv kɔvɔn cii Erɔdɪ nɪ, kɔvɔn Sooli ni. ² N ba Nindana gulokɛrɛ n na n lɪ yɛɛrɛ, Yirifulo sɔbɛ ba a pɪn:

— Ka Barɪnabaasi kɔvɔn Sooli bɔ a na n kara n dɔnɔvɔn, má n buu ji bile ma cɪ tɔɔla.

³ Bunt n ba n ba n lɪyɪrɪ n ba labajɪnga, n ba n wɔsaan da n la, n ba n dala n ba ta.

Barɪnabaasi kɔvɔn Sooli ta Sipiri ganda nu

⁴ Barɪnabaasi kɔvɔn Sooli, Yirifulo sɔbɛ ba n jɔvɔn n ba ta Selesi cibiri, n ba kv sa biye n ba ta Sipiri ganda ma. ⁵ N ba n ba buru Salamini cibiri, n ba Labaa jɪpɪnɪ danda biye

Zifun ba dakuye furan nu. Zan do gana n ye, a ba a do n le.

⁶ Bi tu ci ni, mu bii ru, n ba n ba bi kanu, n ba ta buru Pafost cibiri, n ba goon dunvun ye biye, Zifu ni, a to ni Bari-Yezu. A ni n gaan kabe jin zaan wuli le, Laba lusili bunadaan ni. ⁷ A ni gana a ganda cii gundakuli dunvun le, a to n Serizusi Polusi, yii kwaa ra ni. A ba Barunabaast kuvun Sooli buri, a ni wore a n Labaa jupuni ci ma. ⁸ Hun, Elimaastu bile n «Kaabi jii zanwuli le», a bi ba baaba da Barunabaast kuvun Sooli ma, a ni gaan wore a n'a cii ci lukani gunlabaaye ma. ⁹ Hun Sooli bile ni n n'a bweee Pooli, a pan kuvun Yirifulo sobe ni, a ba a yee dwaara a goon le la, ¹⁰ a ba a pun:

—Ni wuvun pan kokoyobaa lakele kuvun biyabaa lakele ni, * **Sontana** ni, tan lakele n zogu. N baraaaa Nindana zee celere cin gondoka ludala ko? ¹¹ La a ma, Nindana ni ni ma sisa kole. Ni daa li tundu le, ni yee baraaa wuso ye ko hun waa jige n buru.

Bilema, moncii ka a ma. A binde tungu kuvun gwaasti, a gaan lee sin ye ma n n'a da zee la. ¹² Cii Serizusu le ba a ba bi jii ci ye a n zani, a guun Labaa ye, bala jupuni bile ba a pun Nindana Yezu jii ma, bi wo a fo ru a guloma.

Pooli ni Anciyostu cibiri

¹³ Pooli kuvun a janun ba wo gongosalaaan nu Pafostu cibiri, n ba ta Perizu cibiri, Panfiili ganda nu. Zan jana n ma, a ta Zeruzalemu. ¹⁴ N ba baa perizu cibiri, n ba ta buu Anciyostu cibiri Pisidi ganda nu. * **Susu** pile, n ba wo dakuye fura cinbi n ba gana.

¹⁵ Moyizi Ji puni kuvun Labaa lusilin ba sebe karan kuru, a dakuye fura cinbi yuledanan ba a pun n ni:

— Dogonun, lelewɔ wolaa ku fojiiika nuun jige ka a ye, a dugo fo le, ka a pun.

¹⁶ Pooli ba ndo, a ba cumisti zani a wusaan ni hun a n'a pun:

— A bin Izirayeli sin, kuvu a bin bilen na jimbweee Labaa ri, ka a tuka. ¹⁷ Izirayeli dugo Labaa ri a ba wo jin bo, a ba a dala n ba guloka, n ba gaan Ezipiti ganda nu waaa bile ma. Bi kuru, a ba n bo bi ganda le nu kuvu a jan panga ni. ¹⁸ A ba nba gaan ko si a ma a jeeen fule fura nu li boosi dabala. ¹⁹ Bi kuru, a ba dugo sofura je a ba a bo n yile Kanaan ganda nu, a ba bi tu ci bara n ba fo le, ²⁰ bi miya, a buu li pasii busɔɔɔ (450) dabala ma. Bi kuru, Labaa ba ciwolin kara n jiiin la, hun a n ta a n buu lusili Samiyeli ma. ²¹ N ba laaka cii ye. Labaa ba a ka n ba, li boosi. A ba Kisi ni goniin Sayuli kara n jiiin la. Benzamu dugo ni. ²² Labaa ba a ba Sayuli bo n jiiin la, a ba Davidi bo a ba a ka n ba cii le, a ba seema pun si bile jii ma: «Ma Zese ni goniin Davidi ye, ma fo ru si ni. A n daa ma yijungo jii lakele zani a n'a lupan.» ²³ A bi dugo nu ni, a n zinda Labaa luka ni, a ba

dala tangawuli ye, Izirayeli fo le. ²⁴ Aba da yile, Zan ba a pun Izirayeli sin lakelen ni, ma n na jana n ba jibanba ma, n na * **batiize**. ²⁵ Zan ba a ba ji le jani, a gana a puni: «Á n'a tagasu si bile ni, bi ba mi ni ko. Hun la a ma, a n daa mi kuu la, má jini n gwaanaan má zinde má a ba kwaasi baa fuu ri.»

²⁶ Dogonun, á bin bile ni Aburamu dugo nunun le, kuu bilen n'a bii ru na yimbweee Labaa ri, a tanga puni ci ni a jusun wun ba. ²⁷ Labaa lusilin ba sebe bile ni n'a kaa susu pile lakele ye, Zeruzalemu cibii sin kuu aba yiledanan ba bi jupunun cin buu maan ko, n na Yezu du ko. N ba ciwo a ma, n ba a je a gan, bi n ba jupuni lupan kuu a ni. ²⁸ N na zaragi ni fofo ye a ma bile buu ji ma ko, hun, n ba a junga cii Pilaati ye ma a n'a je a gan. ²⁹ Ni bile lakele sege aba ni ma, n ba bi lakele zani n ba a lupan. N ba a jise n ba a bo a ngo ma, n ba a jiii da yee ru. ³⁰ Hun, Labaa ba a yekara a ba bo jirin bii ru. ³¹ Sin bilen ba tugu a ma n ba bo Galile n ba ta Zeruzalemu, a ba a jile yla bin ni lumu damata wun nu. Bin len ni a ba seema danan le sasa a zama le yeema.

³² Hun wun, wo ni bi bure kwaaa ci puni á bin ni, ma Labaa ba a luka wo n jin ba kuu ni bile ni, ³³ a ba bi lupan wo ni, wun bilen n'a ba nunun le, Labaa ba Yezu yekara a ba a bo jirin bii ru, gunu a sege a lulo sebe furá n fo nu waa bile le:

«N ni má ní goniin le,

Mi jile ni má ní bo piri.»

³⁴ Ma a ni a ba a yekara a ba a bo jirin bii ru, bala a ba jii bá pija ko, a ni a ba bile pun:

«Má n daari a ka á ba.

Fo soben bilen ba Davidi fo le, bilen ba gunlabaaye lupani ni

³⁵ A ba a luka a ba a pun fura jige:

Ni baraaa dala, nba si sobe jiri n pija ko.»

³⁶ Hun Davidi fo waa ri, a ba a ba Labaa ji jaa ja, a gan, n ba a jiii biri kuu n jin ni, a jiii pija. ³⁷ Hun, Labaa ba si bile yekara, a bi jiri n pija ko. ³⁸ Dogonun, ka a du a buun ma: A bi tola ni, a jibanba dala puni ci buru á ma. ³⁹ Bile lakele ka gunu a ye, a tanga ni bile lakele ni a ba nani a ma a n tanga a ma ko ma. ⁴⁰ A tola, ka la á jile ye bala, Labaa lusilin ba ni bile pun, bi bara á ye ko:

⁴¹ «Ka la a ma, a bin bilen ba pan kukuubaa ri,

Noyu r'a kun!

Bala má n daari á ba burebaa jipani nu, a n le jipani le, bile ni n ka a pun á ni, á

baraaa gunu a ye ko.»

⁴² N ba n ba bara, n ba n jinga ma n na jana n na bi pɔnti ci pin susu pile maasi ye hun, ⁴³ a dakoye le kuru, Zifu munderen kuun ciirin bilen ba wɔ Zifubaa ru, n ba tugu Pooli kuun Barunabaasi ma, n ba bure kara n ye, n ba n fɔɔjiika, ma n na n fɔɔ yu Labaa jɔbɔɔɔɔ ma.

Pooli kuun Barunabaasi ba n yee dɔ ciirin la nunu

⁴⁴ * **Susu** pile zile, a ni gɔnu a cibii sin lakelen ni n ba da n dakoye, bala n na toka Labaa jɔpɔnti ye. ⁴⁵ Zifun ba n ba bi zama le ye, fɔɔtana wɔ n nu a guloma, n ba a buuda n na Pooli jɔpɔnti lakele lusi kuun susɔ ni. ⁴⁶ Pooli kuun Barunabaasi ba a pin n ni kuun yee kan ni:

— Labaa jɔpɔnti ci ni nani a ma a n pin á bin len ni, hun, á ba á bala a ma, á ba lere á jile ma, ma jinde ba janan kɔ n'á ba fɔ le kɔ, la a ma: wɔ wɔ binde a ciirin cele ye.

⁴⁷ Bala, Nindana ni a ba ji ci ka wɔ ba cun le:

«Má ni má n kara ní le dugon ba fuleen le,

bala, ní ta tanga ka, hun a n ta a n buru doja n dapu ma.»

⁴⁸ A ciirin cin ba n ba bi jɔpɔnti ci ma, n fɔɔ ba kwaaka, n ba Labaa jɔpɔnti ci guloka. Sin bilen lakelen ba Labaa jinde ba janan kɔ ci na n ba fɔ le, n ba gɔnu Labaa ye.

⁴⁹ Nindana jɔpɔnti ni a gaan cembere bi ganda le fura le lakele nu. ⁵⁰ Hun, lu bilen ba gaan fura n buunu n na Labaa gulokere, a Zifun ba bin wɔnu sugu, kuunu a cibii cibonin ni, n ba n da n ma. N ba yɔɔɔ da n ma, n ba n lala ba bara n ni nba ganda nu. ⁵¹ Pooli kuun Barunabaasi ba n waa ma cee busuma tongo n la, n ba bara n ba ta Ikoniyo mu. ⁵² A bwaasidanani cin, bin ba pan kuun Yirifulo sɔbe fɔɔ kwaa ru.

14

Pooli kuun Barunabaasi ni Ikoniyo mu

¹ Bi jɔ dɔnuun le ni a n zaan Ikoniyo mu cibiri. Pooli kuun Barunabaasi ta a Zifun ba dakoye fura, n ba jɔ pin hun Zifu kuun Gereki goo yɔ n ba gɔnlabaaye. ² Hun, Zifun bilen n na yɔ ma a jɔpɔnti ci n tan le kɔ, bin ba a ciirin len wɔnu sugu, n ba n da a dɔɔɔɔ labajungawulin len ma. ³ Kuun bi lakele, Pooli kuun Barunabaasi gaan Ikoniyo mu cibiri n ba waa jige zani. N fɔɔ ru gaan dwaa le Nindana la, n ba a ba jɔpɔnti ci pin kuun fɔɔjiibaa ru. Nindana jile ba a dala n ba cimisi kuun kaabi jɔ buun zani, n ba a yila kuun bi ni, ma n ba pɔnti n tan le.

⁴ A cibii si goo ba m biikaan ku ma: jigen ni a Zifun ye, wusinin don ni a jusun jimawulin ye. ⁵ A Zifun kunu a ciirin kunu a cibii yuledanan ba gaan wo ku ye a jusun jimawulin ma, n na cibiiylere n ni, n na n pan jee ri, ⁶ Hun, Pooli kunu Barnabaasi ba n tagasi, bi kuru, n ba bara n ba ta n caa Likawoni cibiri, Lisitiri kunu Derebi cibiri, kunu n luye cibirin nu. ⁷ N ba a bure kwaaa le danda bi.

Luga dunuon busu na Lisitiri cibiri

⁸ Goon jige ni gaan Lisitiri cibiri, a ba zugore a n gunu a waa la ko. A n bini a n taagu ko, bala a ni n ye luga le. ⁹ A ni a tuxe Pooli jupuni ye. Pooli ba a yee dwaara a la, a ba a ye ma gunlabaaye n'a ye a n da zugo a n tanga, ¹⁰ a ba a pin a ni kunu nuun gulo ni: — Ni do ni gunu n waa la.

A goon le kuru a sondu hun a n taagu. ¹¹ Pooli ba ni bile zani, n ba n ba bi ye, a sin ba n turo a zama bii ru n ba a pin Likawoni nuun ni:

— A Labaran len ni gunu Somboren ni, n ba n ba jise wo ye.

¹² N ni n ba gaan Barnabaasi bweere ma Zeyusi, labaran ba yuledaan, Pooli a bi ni Erumesti le, bala a bile ni gana a jupuni le puni. ¹³ Zeyusi kanbo cinbi bile ni a cibii wo li cele ye, a da kunu duu kerencen ni, yiida buu ni n ma zanga le. A cedaan kunu a zama le ni a wore n na kanbo Poli kunu Barnabaasi ni. ¹⁴ Jusun jimawuli Pooli kunu Barnabaasi ba n ba bi jupuni ci ma, n ba nba zwaanun twaari, n ba fula n ma, n ba ta n do a zama le, n na pandaaru: gonin,

¹⁵ — kafu tola ni a n'a pin cin zandere? Wun don ni Somboren le a bin ba fu dabala.

Wun ba jupuni kwaa bile pin a ni, bi ni kunu ci ni, w'a n'a bo ci na koolon cin kuru, a n pana a n da Labaa yee kuna ci ma, Labaa bile ba lenbi kunu tu zani, kunu jimbimu kunu a wusun nu fon lakelen ni. ¹⁶ haali a ba dugon lakelen dala, bibile n tugu a jile zee ma.

¹⁷ Hun, a ba a jile yila kunu busun zaan ni waa lakele ma, bala a ba laamu bo lenbi a n'a ka a ba, a ba li busunun ka a ba, a ba fobeee goo ka a ba kunu fookwaaa ri.

¹⁸ Kunu bi jupunin len lakelen ni, n ba yogo a guloma hun n na gaan n na zugo n n'a sin len lukani a kan le bo ma.

¹⁹ Hun, Zifun jigen ba bara Anciyosi cibiri Pisidi ganda nu kunu Ikoniyo mu cibiri, n ba da kunu zama ni n ye, n ba Pooli pan kunu jee ri, n ba a jaara n ba ta a kara a cibii luma, n yii ru ma a gan. ²⁰ Hun, a bwaastadan ba da a likombo; a ba ndo a wo a cibiri. A ba lumini ni, a bi kunu Barnabaasi ta Derebi cibiri.

Pooli kunu Barnabaasi pana n ba ta Anciyosi

²¹ N ba n ba a bure kwaaa pun bi cibii le nu, n ba bwaasidaan mundee ye, Pooli kuun Barunabaasi jana n ba ta Lisitiri kuun Ikoniyo mu kuun Anciyosi. ²² N ba gana a bwaasidanana fojjiikere bin cibirin len nu, n ba n junga ma n na n kajiiri n na gunda gunlabaaye nu, n ba gana a puni n ni: wo n nani a ma wo yogo mundee zani, wo wo Labaa ciibaa fura nu. ²³ Labaa zaba bibile nu, n ba yuledanan bo n ba n kara sin jiin la, n ba labanunga kuun n ba liyu kuru, n ba n ka Nindana ba, bile ni n ba gunu a ye.

²⁴ Bi kuru, n ba Pisidi ganda biiwaasu hun n na da Panfili ganda nu. ²⁵ N ba n ba Labaa jupuni pun peruzi cibiri nba ja, n ba ta Atalia cibiri. ²⁶ N ba ndo biye n ba gongosalaaan sa n ba ta Anciyosi, Biye le ni, n ba la n ye, Labaa buunbaa jipani bile ni n ba a ja ci tola.

²⁷ N ba n ba buru Anciyosi, n ba Labaa zaba sin dakuye. Labaa ba ni bile lakele zani n ye, kuun a ba gunlabaaye zee ni ciirin ma waa bile le, n ba bi waapun. ²⁸ Hun n ba gana n ba mya a bwaasidanana ye bunbaani.

15

Ku nuun laa bile ye ciwo ni ma (galaati 2.1-9)

¹ Sin jigen n ba bara Zude ganda nu n ba da Anciyosi cibiri. N ba a labanungawulin didiya a puni n ni: A ka na a jile da kenkelibaa ru Moyizi gaan zee ye ko, a ba zugore a n tanga ko. ² A le baaba gulo le Pooli kuun Barunabaasi kuun bi sin len bii ru. Buni n ba Pooli kuun Barunabaasi kuun Anciyosi sin maasin ni, ma n na ta Zeruzalemu cibiri, a juun jimawulin kuun a soren ye, bi baaba le jupuni tola.

³ Labaa zaba sin ba n dazere.. N ba baa Fenisi kuun Samari ganda nu, n ba ciirin ba yiibinde ni waa pun, a ba fokwaaa gulo ka ji nunun lakele ba. ⁴ N ba n ba buu Zeruzalemu, Labaa zaba sin , a juun jimawulin kuun a sinsoren ba n don le. Labaa ba ni bile lakele zani n ye, n ba bi lakele lizangu n ni. ⁵ Buni a Farizipen bilen ba n yiibinde, n ba ndo n ba a pun ma a ni nani a ma, n n'a ciirin cin kani, hun n na n da Moyizi ji puni ci lusi ma.

Wo kenkelibaa ru baaba, Zeruzalemu

⁶ A juun jimawulin kuun a sinsoren ba n dakuye, n ba bi jupuni ci pun ku ni n ba la a ma. ⁷ Baaba jii kuru, Piyert ba ndo a ba a pun n ni:
— dogonun, a n'a duri: a lumini biin waa ru, Labaa ba yiibo zani a bii ru bala ma li tola,

ciirin n'a bure kwaaa pɔnɔ cɪ ma n na gunv a ye. ⁸ Labaa bile nɪ sonboo lakele wuon durɪ, a ba n ba seema yɪla, a ba Yirifulo sɔbe ka n ba wun ba fɔ dabala. ⁹ A n bɔkɔla zantɪ wun kuvv nbin bii ru kɔ, bala a ba n lakelen fɔɔ gwanbɔ kuvv gunlabaaye nɪ. ¹⁰ Sɪsa kɔle, kafɔ tɔɔla nɪ á n laluma zandee Labaa rɪ, á n kuni lɔgɔrɪ a juvɔn jimawulin cin wuu ru, bile ni, wɔ n jin kuvv wun na zugo w'a sa kɔ? ¹¹ Hun, Nindana Yezu buuvnbaa tɔɔla nɪ, wɔ n gvndere a ye ma wɔ n daa tanga, nbin ba fɔ dabala.

¹² A zama le lakele ba n luntan, n ba n tuka Barɔnabaastɪ kuvv Pooli ye. Labaa ba kaabɪ ju dadaran bilen lakelen zaan kuvv n nɪ a ciirin bii ru, n ba bin lɪzangu.

¹³ N ba n ba n luntan, Zaakɪ ba a juvɔnɪ sa a ba a pɔn: ¹⁴ Dɔgɔnɪn, ka á tuka má ye! Labaa ba a ba jɪna a ba sin bɔ dugon bii ru a ba n le a ba jɪpalin le, Simɔ ba bɪ lɪzangu.

¹⁵ A Labaa lusilin ba juvɔnɪn nɪ zundee bɪ nɪ, gunv a sege waa bile le:

¹⁶ Labaa ba a pɔn:

«Bɪ kuru, má n daa jaan má da,

Davidi zwaan cinbi bile munda, má n daart a sa má a gunv.

má n daart a mundaarɪn sa má n gunv, má n daart n gondobɔ,

¹⁷ Bala, a sin gvndaarɪn cin na la Nindana ye,

kuvv dugon bilen lakelen ba má tɔ buri n la.

¹⁸ Nindana bile ba bɪ ju cɪ zaan á n'a dɔv hala hala, a bɪ nɪ a ba a pɔn.

¹⁹ Bile tɔɔla nɪ, má a ye ma a n buuvvɔ, yɔgɔ bara dɔsv a ciirin bilen ba n yiibinde n ba yɔ Labaa ma jɪin nu kɔ, ²⁰ Hun wɔ sebe sege w'a pɔn n nɪ, ma n na kanbɔ fɔn dalabi, kuvv ju kukuu zaan nɪ, kuvv tɔbe jii siin ni, kuvv fɔ jama nɪ. ²¹ Bala, a n sa haaltɪ sin ma, Moyizi pɔnɪn pɪlin ni cibii lakele nv bala, n n'a ba sebe pɔn * *susu pile* lakele ye, nba dakɔye fɔran nv.

A zama gvvn juvɔnɪ bile ye kuvv n ba sebe bile dɔ juvɔ

²² Buntɪ a juvɔn jimawulin cin kuvv a sinsɔren kuvv a Labaa zaba sin ba a ye ma a n buuvvɔ, sin na bɔ bin jilen bii ru, n na juvɔn Anciyɔstɪ cibiri, Pooli kuvv Barɔnabaastɪ ye. N ba Zudastɪ bile ni n n'a bweee Barɔsabaastɪ, kuvv Silaastɪ bile ba sin yeekan a nɪ dɔgɔnɪn bii ru. ²³ N ba sebe ka n ba, a segee r'a nv cɪnɪ:

«Ába n dɔgɔnɪn bwaasɪdanan kuvv a sinsɔren nɪ bilen n'a ciirin bii ru, Anciyɔstɪ cibiri, Siiri kuvv Silisi ganda nv, wɔ nɪ foodere á nɪ.

²⁴ W'a ma, ma sin jigen ba bara wɔ bii ru n ba da a yii gugara kuvv n ba dɪdɪna nɪ.

Wun na n juvɔn kɔ. ²⁵ Wun ba zundakuntɪ nɪ, wɔ sin bɔ wɔ na n juvɔnɪn á ye. N nɪ daaa

kuvun wɔ dɔgɔɔn Barunabaasti kuvun Pooli ye, ²⁶ bilen ba n jileka wɔ Nindana Yezu * *Kirita* tɔ ci tɔɔla. ²⁷ Wɔ ni Zudaasti kuvun Silaasti mundere ma n na da bi jupɔni dɔnɔvun le pin á ni kuvun n li ni.

²⁸ Bala, a ni zunda Yirifulo sɔbe kuvun wun jilen ni, ma wɔ baraaa kuni maasti ka á ba, bi bile ni panga le wɔ ma ci ba kɔ: ²⁹ (ka a dɔ) á n'a lubɔ ja fɔ sinin ma, kuvun fɔ jama ni, kuvun tɔbe jii sinin ni, kuvun ju kukuu zaan ni. Á ka bi ju cin dalabi, á n daa buvunka a guloma.

Wun ba jupɔni lakele ni ci ni.»

³⁰ N ba a zee sa n ba ta Anciyɔsi cibiri. N ba n ba buru, n ba labapungawulin len lakelen dakuye, n ba a sebe le ka n ba. ³¹ N ba a sebe le pin, n fɔ ba kwaaka bala, a ba fɔjiiaba ka n ba. ³² Zudaasti kuvun Silaasti ba Labaa lusilin le, n ba ju munde pin n ye, n ba n juma n ba n fɔjiiika. ³³ N ba lumɔni jige zani n ye, bi kuru, nba n dɔgɔnɔn len ba n dazere, n ba a junga ma Labara n zeebaan da n lu, n na jana n na ta n ba jɔnwulin ye. ³⁴ [Bi waa ri, Silaasti ba a ye, ma a n buvunv a n gaan bi.]

³⁵ Pooli kuvun Barunabaasti gaan Anciyɔsi, n na sin didɔni, n na Nindana bure kwaaa pin dandere kuvun sin munderen maasin ni.

Pooli kuvun Silaasti zetaagvunu

³⁶ Lumɔni furaan bi kuru, Pooli ba a pin Barunabaasti ni:

— Wɔ Nindana bure kwaaa danda cibirin bilen nu, wɔ jaan wɔ ta biye, w'a wuubɔ n ma wɔ nba taaguvu dɔ.

³⁷ Barunabaasti gana a wɔre, n na ta Zan ni n ye, n na bile bwee Mariki. ³⁸ Hun, Pooli ba a ye, ma a ba buvunv si bile ba a bɔ n ma foo Panfili ganda nu, n na ta a ni n ye kɔ.

³⁹ A le baaba jiii le n bii ru hun a n ta, n na ku dala. Barunabaasti ba Mariki kun, n ba gongoosalaaan sa n ba ta Sipiri. ⁴⁰ Pooli ba Silaasti kun a ba a da a ye, n dɔgɔnɔn ba aba ju da Nindana wusaan nu, hun n na zee ka a ba a n ta. ⁴¹ A ba Siiri kuvun Silisi ganda bii waasu, a n Labaa zaba sin fɔjiiikere.

16

Timote tugu Pooli kuvun Silaasti ma

¹ Pooli buu Deribi, bi kuru a ta Lisitiri cibiri. labapunga wuli dɔnɔvun ni a gaan biye, a tɔ ni Timote, n da ni Zifu le, a n gunde Labaa ye, n ji dɔ ni Gereki le. ² A tɔ buvun ni

gaan puni n dɔgɔnɔn bii ru Lisitiri kuvun Ikoniyoɔmɔ cibiri. ³ Pooli gana a wɔre a n ta a ni a ye. A ba kun a ba a da kenkelibaa ru, Zifun bilen na bin furan cin nu tɔla bala, n lakelen ba gana a durɔ, ma n ji ni a gaan Gereki le.

⁴ N ba baa cibirin bilen nu, Zeruzalemɔ juvun jimawulin kuvun a sinsɔren ba juvun bilen pun, Pooli kuvun Silaasi gaan bin pun bi cibirin len ba sin ni, bala n ba taagurɔ n zunda kuvun bin ni. ⁵ Fɔ ni a gaan mondere a Labaa zaba sin ba gunlabaaye ye, sin maasin don ni mondere n ye lumɔni lakele ye.

Pooli ta Masedwanɔ

⁶ Yirifulo sɔbe n yo ma n na Labaa juvun pun Azi ganda nu ko tɔla, n ba Firizi kuvun Galasi ganda bii waasu. ⁷ N ba buv Mizi cibii luma, n ba gaan wɔre n na ta Bitini ganda nu hun, Yezu Yirifulo sɔbe n yo n ye ko. ⁸ Buni n ba pana n ba Mizi ganda biiwaasu n ba ta Torowasi cibiri. ⁹ A goona, Pooli yee ba juvun jige ye: Masedwanɔ ganda si dɔvun ni gundee lenbi, a gana a jungere a puni a ni: «Da Masedwanɔ, n da bo wo luma.» ¹⁰ Pooli juvun yere kuula, wo yaagu ta Masedwanɔ waa ye dɔdɔ, a n wo yii ru ma Labaa ru wo bweere, ma w'a bure kwaaa ci pun n ni.

Buv Filipu cibiri kuvun Lidi gunlabaaye

¹¹ W'a turɔ Torowasi, wo wo gongosalaaan nu wo ta Samotarasi, a ba lumɔni ni wo buru Neyapoli cibiri. ¹² W'a turɔ biye wo ta Filipu cibiri, bile ni Masedwanɔ ganda pa dɔvun cibii gulo le, Romɔ sin ba gaan fura le. Wo waaa jige zaan bi cibii le nu. ¹³ * **Susu** pile, wo ta w'a bo a cibii le nu, wo ta basa jige luma, wo yii ru ma wo n da labajinga fura jige ye bi. Wo ba wo gana, lun bilen ba n dakuye, wo juvun bin ye. ¹⁴ Bi fura le nu, lu dɔvun ni bi, a to n Lidi, zwaan juvun jiii ra dugo sanwuli ni. Tiyatiri cibii ra ni, a n jimbeeee Labaa ru. A bi gana a tokere, Nindana ba a fɔ mɔ, bala a n'a jileka Pooli n juvun bile pun ci ba. ¹⁵ A ba a * **batiize** kuvun aba zaba sin ni, a ba a pun wo ni:
— Á ka lee má ma Nindana si celee le, ka wo má zaba nu á n gaan bi.
A ba bi dwaaa wo la sɔbe sɔbe.

Pooli kuvun Silaasi da kasa nu

¹⁶ Wo ba tere a labajinga fura, lu lulu daan jige ni benun ni a ye, a ni gundakuli le. A gaan sin bilen ba jipali le, a ba gundaku gaan tɔon gulo dee bin ma. ¹⁷ A ba ndo a n tugu wo ma, wun kuvun Pooli , a n lukaadere a puni:
— A sin cin ni Lenbi Labaa togulona jipalin le. N ni jinde tanga zee juvun puni á ni.

¹⁸ A ba bi jɪ le zaan lumunɪ damata. Pooli ba a yɔɔɔ, a binde a ba a pɪn a benun le nu:
— Má nɪ pɪnɪ ní nɪ kuvun Yezu * *Kirita* tɔ nɪ, ma n bara a nu.

Bilema, a benun le bara a nu. ¹⁹ A ba jindanan ba n ba a ye ma nbin ba fɔ ye waa rɪ yaa rɪ, n ba Pooli kuvun Silaast kun, n ba n bangun ba ta n nɪ a zama dakuyɛ fura nu, a ciwɔlin yɛ. ²⁰ N ba ta n nɪ a ciwɔlin yɛ, n ba a pɪn:

— A sin cin ni wɔ cibii gɔgaa rɪ. ²¹ Zifun ni. N nɪ gaan jige pɪnɪ, wun Rɔmɔ sin ba gana n yɔ wɔ jɪ bile si, wɔlaa w'a zaan kɔ.

²² A zama le ba ndo n ma. A ciwɔlin ba Pooli kuvun Silaast dɔngun gule, n ba a pɪn ma n na n je kuvun bansala nɪ. ²³ N ba n ba n je a buɔɔn ma, n ba n da a kasa nu, n ba a pɪn kasadanan ba kuromawuli ni, ma a n kuro n ma a buɔɔn ma. ²⁴ Bile ba n ba bi jɪpɪnɪ ci pɪn a nɪ, a ba n da a kasa cinbi cɪsaaan nu, a ba kuro da n waa ma. Pooli laanka Silaasi n kòso-n (16.23) [HK00337]

²⁵ A goona bii ru, Pooli kuvun Silaast gaan labajungere, n na lulɔɔ Labaa tɔɔbɔre, a kasadanan ba gana n tukere n yɛ. ²⁶ Bilema, tuwuun ba bigida a guloma, hun a n ta, a kasa cinbi le waa lakele zizigi. A cenden lakelen ba mi bilema. Zɔɔɔrɔn bilen n'a kasadanan ma, bin ba kanɪ. ²⁷ A kasa cinbi kuromawuli yɛekara, a ba a cenden len ye mɪnɪ le. A ba a tagast ma a kasadanan len ba bara n ba busi, a ba a ba ponsi sa ma a n daart a jile je. ²⁸ Hun, Pooli ba lukaa da a guloma, a ba a pɪn:

— Ní bá jɪ banba fofo zant ní jile ni kɔ, wɔ lakelen na bile.

²⁹ A kasa cinbi kuromawuli laaka cɪfuleen ye, a wɔ a cinbi fofoolo a ta munda, papageɛ Pooli kuvun Silaast yolon ye. ³⁰ A ta n nɪ a cile, a ba a pɪn:

— Jindanan, má n nant a ma má kafɔ zant hun má tanga?

³¹ N ba a lusi:

— Gvun Jindana Yezu yɛ, ní daa tanga, níbi kuvun níba zaba sin.

³² N ba Jindana jɪpɪnɪ pɪn a nɪ kuvun sin bilen lakelen na aba zaba nu nɪ. ³³ A ta n nɪ bi waa dɔnɔɔn le ma a goona le, a ba n ba nunden furi. Hun bilema, n ba a* *batiize*, abi kuvun aba sin. ³⁴ A wɔ n nɪ a cinbi, a ba fɔbɛɛɛ ka n ba. Abi kuvun aba zaba sin ba pangara bala, n ba gvun Labaa yɛ.

³⁵ Li ba a mi, Rɔmɔ ciwɔ yɛɛbɔlin n ba sin jɔnɔɔ ma n na ta a pɪn a kasa cinbi kuromawuli ni, ma a n'a sin len dala.

³⁶ A kasa cinbi kuromawuli le ba bi pɪnɪ le pɪn Pooli ni:

— Rɔmɔ ciwɔ yɛɛbɔlin ba sin jɔnɔɔ ma w'á dala. Sisa kɔle, ka bara á n ta kuvun mɪpantɔɔ rɪ.

bunbaani.

¹³ Hun, Tesaloniki Zifun ba n ba a ma, ma Pooli ni Labaa jupuni pun Beere cibii do, n ba da a zama le wuun sugu, n ba n gugara. ¹⁴ Bilema a labajungawulin ba Pooli bo n ba a punu a jimbimu cele ye, hun Silaasi kuun Timote gaan bi. ¹⁵ Sin bilen ba gaan Pooli dazere, n ba ta a ni hun Atenti cibiri. Hun ba pana, waa bile ni a ba a pun n ni, n ba ta Silaasi kuun Timote buri, ma n na ta a ye fofoolo.

-Pooli yiikaabaa puni; Atenti cibiri

¹⁶ Pooli ba kwee Silaasi kuun Timote ma Atenti, a fo zaaru a guloma bi cibii ci tola, bala n ba n jileka jan ba. ¹⁷ A ni gaan burekaari a Zifun ye a dakuye furan nu, kuun bilen na jimbwee Labaa ri, lumini lakele ye, kuun a dakuye zanwulin ni. ¹⁸ Sitoysisijen kuun Epikurijen, yii da sin lu wulin, bin ba gaan burekaari a ye. Wusinini don ba gana a puni:

— Ci puni munde punwulin cin ni kafe buu puni?

Wusinini ba gana a puni:

— A ni bo jii caa jee nuun dandali ye.

Bile, bala n ba gaan Yezu bure kwaaa kuun jirin ba yekaa jii puni. ¹⁹ Buni n ba a kun n ba ta a ni a ciwolin ye, n ba a pun:

— Ni ba didiya jee bile jupuni, ni da zugo n bi waarin wo ni? ²⁰ Bala, jii jeren ni ni na n pun wo ni. Wo ni a wore wo bi jii ci buu du.

²¹ Atenti sin kuun ciirin bilen na n bii ru, n ni nba waa lakele sere a bure ci pun kunu a tuka a ye ma.

²² Pooli gunu a ciwolin len bii ru, a ba a pun:

— Atenti sin, ma n'a yere ma a lakele ni labaaze jii kuni a guloma. ²³ Ma ba jendere, ma aba jungawo a ye fonin n ye. Ma a jige ye ci fosege ci na a ma: «Somboren ba Labaa bile duu ko.» A ba fo bile gulokere a do ba a duu ko, ma ni bile puni a ni. ²⁴ Labaa bile ba doja zaan kunu a wuun nu fon ni. A ni lenbi kuun tuwuun Nindana le, bile ni, a ba gandee sonboo wusaan cinbi dore nu ko. ²⁵ Somboo wusaan ba jii fofo yebore a ni, gunu a ba ladogo fo ni ko, bala abi jile ni jinde kere, kuun fo lakele sisee ri. ²⁶ A n sa si dunuun tutu ma, a ba dugo lakele zani, ma n na gaan doja pa lakele nu, a ba waa lun ka n ba kunu n ba gaan fura lun ni, ²⁷ Bala n na la Labaa ye, lenkere n na da a ye, bi n n'a dandere. A fura do ba sa wo bibile ma ko, ²⁸ bala

«Wo jinde ni abi nu,

kuvun wɔ burebaa gaan ni.»

Bile ni, ábin jilen ba lulɔwulin jigen dɔn ba a pun:

«Wun dɔn ni aba dugo le.»

²⁹ Bile tɔɔla, wɔ ka Labaa dugo le, a ba nani a ma w'a tagasi, ma Labaa ri zugore a n zangv sana ma, kuvun pǎ ni, kuvun jee ri, somboren ba bile sila n wusaan ni, kuvun n ba tagasi ni. ³⁰ Labara n bi yiwaa ra baa waarin cin dajiiye kɔ. Hun, a ni a pun sonboo lakele ni sɔsa, fura lakele nu, ma n ni nani a ma n na yiibinde, ³¹ a buru, a ba lumun kara a n daa ciwɔ doɔa lakele ma kuvun celeebaa ri. A ba si bɔ ciwɔli le bi tɔɔla. A ba bi yla si lakele ni kuvun (seema tan tan ni) a ba a yeekara a ba a bɔ a jirin bii ru.

³² N ba n ba jirin ba yeekaa ju ci ma, jigen n ba gaan yaari, wusinini dɔn ba a pun: Wɔ n da a ma ní li nu, jinbu maasuni.

³³ Buni Pooli bara n bii ru. ³⁴ Wusinini ba n ci a ma, n ba gɔvun Labaa ye. A ciwɔlin len ba dunvun gana n ye, a tɔ ni Deni, kuvun lu dunvun ni a tɔ n Damarisi, kuvun sin maasun dɔn ni.

18

Korenti Labaa zaba buudere

¹ Bi kuru, Pooli bara Atenti a ta Korenti cibiri. ² A ba Zifu dunvun ye bi, a tɔ n Akilaasi, Pɔn ganda si ni, a bɔ Itaali ganda nu sɔsa a da, kuvun aba lu Pirisili ni, a buru, Kulodi ba a pun, ma a Zifun lakelen na baa Rɔmv cibiri. A ba a jile da bin len ye. ³ N ba wɔltɔɔre ba a gaan dunvun tɔɔla, a gana n ye, n ba gaan jijaan kv nu: n ba jinanu ni a gaan zwaan cinbi zaan ni. ⁴ * **Susu** pile lakele ye, a ni gaan jupuni a dakuye fura cinbi, a n wɔre ma a Zifun kuvun a Gerekun na gɔvun Yezu ye. Pooli na a mɔnaa nimi ñ dí la (18.3) [L130]

⁵ Hun Silaasi kuvun Timote ba n ba bara Masedwanu ganda nu n ba da, Pooli ba a jileka Labaa jupuni pun ma. A gana a puni a Zifun ni ma Yezu ni a gaan Kirita le. ⁶ Hun a Zifun ba n balere a ma, n na susɔwɔre, Pooli ba aba zwaanun zuzugu, hun a n'a pun n nu: — Ába jɔbanba kuni n gana ábin jilen jinin nu! Zaragi fofo ba mi ma dɔ kɔ. Sɔsa kɔle, má n daa ta a ciirin cele ye.

⁷ A baa biye, a ta goon jige zaba nu, a tɔ n Titiyusi Zusutusi, Labaa guluka wuli ni, a ba zaba ni jendere a dakuye fura cinbi le ma. ⁸ A dɔ zunda, Kiripusi bile n'a dakuye fura cinbi le yuledaan le, abi kuvun aba zaba sin lakelen ba gɔvun Nindana ye. Korenti cibii sin

munderen bilen ba gana n tukɛɛ Pooli ye, n ba guun Labaa ye, n ba * *batiize*.

⁹Nindana ba ju pin Pooli ni Nin yere nu a goona:

— N bara jimboo kɔ, mi jupin n bara n luntan kɔ. ¹⁰Bala, mi ni n ye. Si fofo baraaa a wusaan da n ma, a n jibanba zani n kɔ bala, dugo munderɛ n ma ba a cibii ci nu. ¹¹A ba li dunuun kuun moon sɔɔ (6) zani n bii ru, a n sin didiɲa Labaa jupini ma.

Cii bile ba a wɔ Pooli ma cii Galijɔn yle

¹²Galijɔn ba a gaan Akayɩ ganda jinin la waa bile ma, Zifun ba n dakuyɛ n ba Pooli kun, n ba ta a ni a ciwɔlin ye, ¹³n n'a pin:

— Wun ba ye n yiraan ba a ba yɔɔ bile ma kɔ, ci goon ci ni a wɔɔɛ, ma wɔ Labaa guloka bi dabala.

¹⁴Pooli ma a n daa a li mi a n ju pin, lama Galijɔn ba a pin a Zifun ni:

— Bi tamazaa gulo wɔlaa ju kɔkɔɔ jige ju ni, ma n nani a ma, ma a tuka bi ye. ¹⁵Hun, a ka Ninini, ton, kuun abin jilen ba ye n yiraan ju le, bi ni abin ye. mi ba a wɔɔɛ, ma le bin ba ciwɔli le kɔ.

¹⁶Hun a na n lala a na n bɔ a ciwɔ fura. ¹⁷N lakelen ba a dakuyɛ fura yiledaan Sosutenni kun, n ba a je ciwɔ fura yolo ye, hun Galijɔn jile m bi le ju le kɔ.

Pooli binde ma ta Anciyɔsi nunu

¹⁸Pooli gaan Korenti a miɲa bi bunbaani. Bi kuru, a ba zɛɛ jinga n dɔɔɔɔ labajungawulin ye, a wɔ gongosalaaan nu, a ta Siiri ganda nu kuun Pisisili kuun Akilaasi ni. A ba a buu Sankire cibiri, a ba a jininbɔ bala, a ba luka zaan Labaa ye. ¹⁹N ba n ba buu Efezi cibiri, Pooli ba a janun dala. A wɔ a dakuyɛ fura cinbi, a ba burekara a Zifun ye, ²⁰n ba a jinga ma a n gana a n waa jige zani. ²¹Hun, a n yɔ kɔ. A ba zɛɛ jinga, a n'a pin: (A n nani a ma, ma a bebee bile n daa zaan Zeruzalemɩ).

— Labaa ka yɔ, ma n da jaan ma da a ye. ²²A wɔ gongosalaaan nu Efezi, a ta jise Sezare cibiri, a jana a taagu, a ta fooda Labaa zaba sin ni Zeruzalemɩ. Bi kuru, a ta Anciyɔsi cibiri. ²³A ba waa jige zaan biye, bi kuru, a jana a ba zɛɛ kun dɔ, a ta Galasi ganda nu kuun Firizi ganda ni, bi a n labajungawulin fɔɔ jikere.

Apolɔsi ta Efezi kuun Korenti

²⁴Zifu dunuun ni, a to ni Apolɔsi, a ni a ye Aleksandiri cibiri, a da buu Efezi cibiri. A ni n gaan ju duwuli gulo le, a ba a didiɲa Labaa jupini le ma a guloma. ²⁵A ba Nindana zɛɛ le du, a yii dɔ n kwarɩ, ju bile lakele ni Yezu ju le, a ni a gaan bi lakele pin, a n sin

didiɗa a ma a buɗɗun ma, a zunda a ni Zan * **batiize** zaan le dɗunɗun taan duri. ²⁶ A ba n do a n Labaa jupɗuɗu pɗuɗu a dakuyɛ fura cinbi kuɗun fɔɗjiibaa ru. Piriisili kuɗun Akilaasɗi ba n ba n tuka a ye, n ba a kun n ba a da n ye, n ba jana n ba Labaa zɛɛ yula a ni kuɗun celeebaa ru.

²⁷ A ba a wɔrɛ a n ta Akayɗi, dɔɗɔnɗun ba a fɔɗjiika, n ba seɓe jɗunɗu a labaanɗigawulin ba, ma n n'a kun a buɗɗun ma. A ba a buru, bilen ba guɗun Labaa buɗɗunbaa ye, a le sɔɓe le bin ma, ²⁸ bala a ni a balere a Zifun ma kuɗun panga ni si lakele yeema, a dɔ ni a yulere a seɓe segeren ni ma Yezu ni Kirita le.

19

Pooli buɗ Efezu

¹ Apolɔsɗi ba Korentu cibiri, Pooli ba Galasi kuɗun Firizi ganda ci furan biiwaasu, a ta buru Efezu cibiri. A ba bwaasɗanan jigen zunda Efezu cibiri le nu. ² A laaka n ba:

— Á ba a guɗun Labaa ye, á ba Yirifulo sɔɓe ye?

N ba a lusi:

— Wɔ n biin w'a ma pɗuɗu, ma Yirifulo sɔɓe n bi kɔ.

³ Pooli ba a pɗuɗu:

— * **batiize** n ka ni, ábin ba a ye? N ba a lusi:

— Zan batiize

⁴ Bun Pooli ba a pɗuɗu:

— Zan ni a ba yiibinde batiize zani, a gana a pɗuɗu n ni, ma si bile n daari abi kuru, ma n na guɗun bi ye, bile ni kuɗun Yezu ni.

⁵ Bi jupɗuɗuɗu len tɔɔla, n ba batiize kuɗun Nindana Yezu tɔ ni. ⁶ Pooli ba a wɗsaan da n la, Yirifulo sɔɓe jise n la. N ba nuun jeren pɗuɗu, n ba le jinbu pulin le. ⁷ Bin gonin len lakelen li gaan bu kuɗun furá dabala.

N ba Labaa jupɗuɗu bile pɗuɗu Efezu

⁸ Moon kaaku wɗun nu, Pooli ni a gaan wɔrɛ a dakuyɛ fura cinbi, a n jupɗuɗu kuɗun fɔɗjiibaa ru, a na n yii mu, bala n na guɗun aba jupɗuɗu ye, bile ni * **Labaa ciibaa** fura jɗu le.

Hun jigen ba n tov jiika, n na yo n n'a jupɗuɗu le si tan le kɔ. N ba jupɗuɗu banba pɗuɗu Nindana zɛɛ ci ma a zama le bii ru. Pooli bara n bii ru, a ba a jɗun jimawulin buri n

dununi, a n Labaa jupuni le pini n ni waa to waari Tiranusi sin didya cinbi. ¹⁰ Bi ju ci ni a miya li forá, hun a n ta sin bilen lakelen ba Azi ganda nu, Zifun kuun Gerekun ni, n na Nindana jupuni ma.

Seva nunun ba ju

¹¹ Labaa ri a gaan kaabi ju dadaran zandee Pooli wusaan ni, ¹² hun a n ta, sin ba gaan sunsilaanun kuun zwaanun bilen ba san Pooli mi ma dere a busukalin ma. N ba busun don ba gaan janti, benun banba danan ba benun ba gaan baari n ye.

¹³ Zifun wusinun bilen ba bibijewulin le, n ba a buuda, ma ni daa benun lala kuun Yezu to ni, n'a pin a benun len ni:

— Pooli ba Yezu bile ju pin, wun ni a pini á ni kunu abi to ni!

¹⁴ Bilen ba gana n tagasu cini, Seva bile ba Zifu cedanan ba yuledanan ba dunun le, abi ni sofura ni. ¹⁵ A benun banba ba n lusi:

— Mi n Yezu duri, má do n'a duri Pooli n si bile le. Hun, á bin, da ni á ni?

¹⁶ Hun goon bile ni a benun gana a ye le, a kuru a ba n lakelen kun a ba n dakuye kuun panga ni, hun n ba busi n ba n bo bi cinbi ci nu tontoli, a ba a sogo n nu katakata, a ba busu da n ma. N ba zwaanun ba totwaari, jama bo nbin jilen don ma. ¹⁷ Efezi cibii sin lakelen, a Zifun kuun a Gerekun ba bi ju zandee ci ma. jimboo ba n lakele kun, n ba Nindana Yezu togulobaa ju pin. ¹⁸ Sin bilen ba gunlabaaye, n ba goo gaan daari n mubo, na n ba jizanderen pin. ¹⁹ Si mundee goo bile gaan wuncibaa jipani, n ba da kunu nba seben ni, n ba ci ka n ma si lakele yeema. N ba bi seben len juun dakuye, a kapa wari wun jebusoro. ²⁰ Bile tola ni, Nindana jile panga ni, a jupuni ci ni a gaan cembere a buun ma.

Wun ci bile ye Efezi cibiri

²¹ Bi jun cin ba zaan kuru, Pooli ba Zeruzalemu ta yeebo a yii ru, n na Masedwanu ganda biiwaasu kuun Akayi ni. A gana a pini:

— Má ta biye kuru, a n nani a ma, má Romu cibii do ye.

²² A ba aba jumawuli forá juun Masedwanu ganda nu, Timote kuun Erasiti ni, a bi jile gaan Azi ganda nu bunbaan do.

²³ Bi waa le ma, ju gugaa jirin ba zani Nindana zee ju tola. ²⁴ Sana zaan Kupa dunun ni a gaan bi, a to ni Demetiriyusi, n ba gaan ja bile bweee Artemisi, a ni gaan bi gulokere, aba cinbi dugon zandee kuun pa ni. A gaan toon gulo dere aba jipalin ma bile

tɔɔla. ²⁵ A ba a jipalin kuɔn sin bilen na bi wɔli le bɔɔ dakuyɛ, a ba a pun n ni:
— Á lakelen, á n'a dɔv ma wun ba fɔyere lakele ni baa ci ji ci nu. ²⁶ Á dɔ n'a yere, kuɔv a
manɩ ma, Efezi cibii dɔnvɔn nu bá kɔ, hun Azi ganda ci lakele nu, a Pooli ci ba si goo
fɔɔjiika, a ba n yiibinde, a n'a pɩni n ni ma somboren ba Labaran bilen zani n wusaan
ni, ma Labaran ba bin ni kɔ. ²⁷ Bi ju ci n zugore a n wun ba ji ci zuro, a n pana a n fɔ bɔ
wɔ ludaan gulo Artemisi ja cinbi ci le, bile ni Azi ganda lakele kuɔn doja lakele n'a
gulokere a n le fɔ koolo le.

²⁸ Bi jɩpɩni cin tɔɔla, fɔɔtana wɔ n nu, n ba ndo n na lukaa dere ma Efezi ja Artemisi
ci n gulo.

²⁹ A cibii lakele gugara. N ba fula n ma kuɔn nuun dɔnvɔn ni, n ba ta a dakuyɛ fura nu.
N ba tere, n ba Pooli zeetaagu a ye wulin, Masedwanɩ na Gayisu kuɔn Arisitariki kun, n
ba ta n ni n ye. ³⁰ Pooli gana a wɔre a n ta a jile yula a dugo le yile, hun a juɔn
jimawulin na yɔ kɔ. ³¹ Azi ganda yiledanan bilen ni Pooli n tungɔnin le, n ba sin juɔv, n
ba a jiika a ma, ma a bá ta a dakuyɛ fura ci nu kɔ.

³² Wusinini ni lukaa deɛ waa jige le, a dɔn dɔn ni n ba fɔ deɛ waa maasi le bala, a gugaa
ba guloka a zama ye a guloma, a goro n gana a duri, n ba n dakuyɛ ju bile tɔɔla jile kɔ.

³³ Buni n ba baa Aleksanduri ni a zama bii ru, a Zifun ba junda n ba a da a yile.
Aleksanduri ba a wusaan sa, a n wɔre a n ju pun a zama ye. ³⁴ Hun, n ba n ba a dɔ ma
Zifu ni, n lakelen ba n li dakuyɛ, n ba a pun kuɔn nuun dɔnvɔn ni, hun a n ta a n buu
waa furá dabala ma:

— Efezi nan ba ja Artemisi ci n gulo.

³⁵ Bi waa ri, a sebe segewuli ba a zama yiiwaara, a ba a pun:

— Efezi nan, gunv á ka ni á bá a duri ma Efezi cibii ci ni Artemisi cinbi gulo kuɔv a
cinge bile bɔ lenbi a jise tu kuro a ma wuli le kɔ? ³⁶ A buru, bi ba baaba ju le kɔ, á ni
nani a ma á n gaan sun, á bá fofo zaan kuɔn fofoolobaa ri kɔ. ³⁷ Bala, á ni da sin ni,
bilen bá wun ba ja dama zaro kɔ, n dɔn bá pɩni banba dɔ pɩni a ma kɔ. ³⁸ Bile ni, ju ka
Demetiriyusi kuɔv a wɔlibɔlin nu si ye, ciwɔ (lumun)na bi, kuɔn cirin ni. N na ta
pɩnawɔ nbin ye. ³⁹ Hun, jɩngawɔ maasin ka á ye, bi n daa zɩzani a panga yiledanan ba
dakuyɛ ni nu. ⁴⁰ Balawulin ba zaragi n zugore a n wɔ kun (ju bile ba a zaan) pii ci tɔɔla
bala, ju fofo bá bi a n zee keɛ wɔ ba, w'a yula ci dakuyɛ ci buu le kɔ.

Bile ba a pun, a ba zee ka a dakuyewulin ba.

Pooli ta Masedwanı kuvn Gerestı ganda nu

¹ A jı gugaa le ba a jeni, Pooli ba a jıvun jimawulin buri a ba n fɔɔjiika. Bı kuru a ba zee jınga n ye, a ta Masedwanı ganda nu. ² A baa bı fıran len nu, a ba fɔɔjiika pıni munderen pın sin ni, hun a n ta Gerestı ganda nu. ³ A ba moon kaaku zaan bi, a dɔ gaan wɔre a n gongosalaaan sa, a n ta Siiri ganda nu; hun a Zifun ba wɔre n n'a kun tɔɔla, a ba tagası sa, a jana a ta baa Masedwanı ganda nı.

⁴ A ba dazewulin ni n ba gaan Beere Pirusi nı Sopateertı nı, Tesaloniki Arisitarkı kuvn Sekondusi ni, Derıbuna Gayısu, Timote, kuvn Tisiki kuvn Torofimu, bilen ni Azi ganda sin le. ⁵ Bin ba jeen yile, n ba ta wɔ duma Torowası cibiri. ⁶ * *Buuru bile wubv ba ye kɔ lumunı* kuru, wun jilen dɔn ba ndo Filipu cibiri, lumunı sɔɔ (5) wɔvun nu wɔ ta n zunda Torowası. Wɔ lumunı safura zaan biye.

Pooli baa Torowası janguru

⁷ A pɛe bii lumunı biin buudere ma, wɔ gaan kuye, wɔ n daa buuru biikanı. Pooli baraaa ta a lumunı nı, a ba jı pın sin bilen ba gaan bi ye, hun a ba aba pıni sa ka, a ta a buv laan ma. ⁸ Wɔ wɔ dakuye cinbi dısvukula bile nu, pitene mundeɛ gana a nu. ⁹ Nı goniin dıvıvun nı, a tɔ nı Etikusi, a nı a gaan gandere a kawule lı kesi la. Pooli ba a gana a jıpvun tee yile, nyee ba sa. A ba n yeebɔ a kan, a bɔ a cinbi dısvukula kaaku n fɔ la a lenbi a munda n ba da a jii sa.

¹⁰ Hun Pooli jise a zinde a la, a ba a sa, hun a n'a pın:
— A yii bara gugaa kɔ, bala, aba sisee r'a nu.

¹¹ Pooli ba jana a jıri, a ba buuru biikanı a ba a sun, hun a jana a n'a ba bure kara a n mıja a ma, a n ta a n buv lenci ma. ¹² N ba ta kuvn a nı goniin le nı a yere n ko, bı le fɔɔbasa gulo le.

Pooli baa Torowası a ta Miletı

¹³ Wun ba ndo Pooli yile, wɔ wɔ gongosalaaan nu wɔ ta Asɔɔsı cibiri wɔ n daa ta Pooli zunda biye: a ba tagası sa cını, bala a n nanı a ma, a n'a zeekun a waa rı. ¹⁴ A ba a da wɔ zunda Asɔɔsı, wɔ wɔ gongosalaaan nu, wɔ ta Mitilenti cibiri. ¹⁵ W'a turɔ biye, w'a mu kanı wɔ ta burv Kiyoyile a lumunı nı. Bı lumunı nı dɔ wɔ ta Samɔsı, bı kuu lumunı dɔ, wɔ burv Miletı cibiri. ¹⁶ Tan ka pıni, Pooli n gaan wɔre a n gvun Efezı kɔ, bala, a ba Mıja Azi ganda nu kɔ. A nı a gaan fulere a ma, a ka n daa zugo a n buv Zeruzalemv, Pantekɔtı pile.

Pooli ba fooda Efezi sinsɔren ni

¹⁷ Pooli ba Miletu cibiri, a ba sin jɔnu n ba ta Efezi Labaa cinbi gulo sinsɔren buri. ¹⁸ N ba n ba da a ye, a ba a pin n nu:

— A n sa má waa ba a wɔ Azi lumɔni biin pile ma, má gana á ye waa bile le, ábin jilen n'a duri. ¹⁹ Má Nindana jina kuɔn jile jise ni, kuɔn yeɛ mu ni, Zifun ba yɔɔn bilɛn yilɛɛ má ni bii ru. ²⁰ Bile lakele gaan buɔɔnu á ma, má n bi foofo caara á ma kɔ. Má gaan Labaa jɔpɔni ci pɔni á ni, má dɔ gana á didiɔa si lakele yeɛma, kuɔn a cinbin nu, ²¹ a pɔni a Zifun kuɔn a Gerekɔn ni, ma n na n yiibinde n na yɔ Labaa ma, n na guɔn wɔ Nindana Yezu ye. ²² Hun sɔsa, Yirifulo sɔbe ba má yuri, má n tee Zeruzalem, má dɔ bá a duɔ jɔ bile n daa má ye bi kɔ. ²³ Hun, a n sa cibii ma, a n ta a du ma, Yirifulo sɔbe ni a yilɛɛ, a n'a pin má ni, ma yu kuɔn yiigugaa ri má duman. ²⁴ Ma bá lee má pinde ma guɔn a ni fɔ sɔbe le kɔ, yala má má zɛetaagu lupan kuɔn fɔkwaaa ri, kuɔn ji bile ni Nindana Yezu ba a ka má ba: má a bure kwaaa ci sɛɛma yila kuɔn Labaa buɔɔnbaa ri.

²⁵ Hun sɔsa, la a ma: má n'a duri ma á baraaa má yeɛgura ye dɔ kɔ, má bara ábin bilɛn lakelen bii ru, má * **Labaa ciibaa** jɔpani ci danda. ²⁶ Bile tɔla ni má n'a pin piri: má nu yoyogu á lakelen ba pama jɔ ma, ²⁷ Bala, ma n jɔ foofo caara á ma kɔ, má Labaa yijungɔ lakele jɔ pin á ni tumbuli. ²⁸ Ka la á jilen ye, kuɔn a siirin bilɛn ni Yirifulo sɔbe ba á kara n bii ru buguduun le, Labaa cinbi gulo bile ni a ba pɛɛ kuɔn á jile pama ni, á n fɔbɛɛ ka bin ba. ²⁹ Má n'a duri ma ábin jilen bii ru, má ta kuru, dunjinin ni daa wɔ á bii ru, n baraaa a tubɛn lɛn dala kɔ. ³⁰ Kale ábin jilen bii ru ni, sin ni daari ndo n na pɔni zaarin pin, n'a jɔnu jimawulin bibere na n da n ye. ³¹ Bile tɔla, ka la á jile ye, á n'a yii da a nu ma, li kaaku wuɔn nu, pinde kuɔn goona, má ni má a da á bibile yii ru, kuɔn yeɛmu ni.

³² Hun sɔsa, má ni á karabadɛɛ Labaa ma, kuɔn aba buɔɔnbaa jɔpɔni ma, bile ni panga n'a ye a n jɔ lupan, kuɔn a n'a cin ka bilɛn gwanɔ ba, á bii ru. ³³ Má n má yiikaa si foofo pã ye, sana ye, wɔlaa dɔnge ye kɔ. ³⁴ Á bin jilen n'a duri, ma a wɔsanɔn ba má ladɔɔn yeɛbɔ, kuɔn má janɔn ba fɔ ni. ³⁵ Ni lakele nu, má a yila á ni ma á n jina, bala á n yɔɔwulin juma, kuɔn á n'á yii da Nindana Yezu jɔpɔnɔn ye, abi jile ba bile pin: «Yeɛjɔnu n fɔ ka nu a la fɔ si ni.»

³⁶ Bile ba a pin, a kukunboro a ba labajɔnga kuɔn n lakelen ni. ³⁷ N lakelen yeɛmu cinde a guloma, n ba wɔsaan lugu Pooli wuu ru, n ba n sɔɔ a nu. ³⁸ N ba n yeɛciɔ a guloma, bala a ba a pin ma n baraaa jaan na a yeɛgura ye dɔ kɔ. Bi kuru, n ba a dazere

hun a gongosalaaan luma.

21

Pooli jana a ta Zeruzalem

¹ Wɔ ku dala kuru, wɔ wɔ gongosalaaan nu, wɔ n daa ta Kɔsi tonton, hun a lumɔni nɔ wɔ ta Rɔdi ma. W'a tɔrɔ biye wɔ ta Patara cibiri. ² Wɔ ta gongosalaaan dunuɔn zunda biye a n tere Fenisi ganda nu, wɔ wɔ bi nu wɔ ta (a sa ye). ³ Wɔ ba wɔ jendeka Sipiri ma, w'a dala wɔ gwaasi ye w'a mu kanɔ wɔ ta Siiri cele ye. Wɔ guɔn Tiiri cibii bala, a gongosalaaan nu kuni daa jise biye. Pooli wɔ mu la ñ goo men ne (21.2) [HK00214]

⁴ Wɔ ba w'a juɔn jimawulin ye, wɔ gaan bi lumɔni sɔfura. Yirifulo sɔbe ba a da n yii ru n ba a puɔn Pooli ni, ma a bá ta Zeruzalem kɔ. ⁵ Hun bi lumɔnin cin ba n ba jeni, wɔ ta. N lakelen ba wɔ dazere, kuɔn nba luɔn kuɔn nba nunun ni, wɔ ta wɔ bara a cibiri. Wɔ kukunboro a mu luma, wɔ jungawɔ. ⁶ Wɔ ba wɔ zee ka ku ba, wɔ wɔ a gongosalaaan nu; hun nbin, n ba jana n ba ta n le.

⁷ Wɔ ba w'a mu kaan wɔ ja, w'a tɔrɔ Tiiri wɔ ta Tolemaysi cibiri. Biye, wɔ fooda wɔ n dɔgɔnɔn ni, wɔ lumɔni dunuɔn zani n ye. ⁸ A lumɔni nɔ wɔ n do wɔ ta buɔ Sezare cibiri. Wɔ ba wɔ wɔ a bure kwaaa puli Filipu zaba nu, bile ni a si sɔfura ci dunuɔn le, wɔ gunda abi ye. ⁹ Ni lɔɔn sii ri a gana a ba, n bá goon duɔ kɔ. N ni n ba gaan jinbu ju puɔni.

¹⁰ Wɔ ba wɔ gaan bi lumɔni damata, Laba lusili dunuɔn baa Zude ganda nu a da wɔ ye, a tɔ ni Agabusi. ¹¹ A ba Pooli kencii sa, a ba a waran kuɔn a wɔsanɔn yu kuɔn a ni, hun a n'a puɔn:

— Yirifulo sɔbe n ju bile puɔni, bi ni ce: A kencii ci n si bile fo le, Zifun ni daari a yu cabala Zeruzalem, n n'a ka ciirin ba.

¹² Bi ma kuru, wun kuɔn bilen na bi fura, wɔ Pooli junga ma a bá ta Zeruzalem kɔ.

¹³ Hun Pooli ba a lusi:

— Kafɔ ni á ma, á n wupere á n má fɔɔ zaa ri? Bala mí, má yeebɔre ni, n na má yiri, kuɔn má gan Zeruzalem cibiri, Nindana Yezu tɔ ci tɔɔla.

¹⁴ A ba a n yɔɔ si n'a bɔ a la kɔ, wɔ n paara a ma kɔ, hun w'a puɔn:

— Nindana yijungɔ n zani.

¹⁵ Bi lumɔnin cin kuru, wɔ wɔ yeebɔ, wɔ ta Zeruzalem. ¹⁶ Juɔn jimawulin jigen ba bɔ Sezare cibiri n ba da wɔ ye, n ba ta wɔ ni Sipiri na dunuɔn zaba nu, a tɔ ni Naason, *

Kirita juɔn jimawulin zizi ni. Wɔ n nani a ma wɔ zige abi ye.

Pooli ta a wuu bɔ Zaaki ma

¹⁷ Wɔ ba wɔ bɔv Zeruzalem, dɔgɔnɔn ba n dɔ wɔ le kɔv fɔkwaaa ru. ¹⁸ A lumɔnɔ ni, Pooli ta wɔ ye Zaaki zaba nu, kɔv a sɔsɔren lakelen ni. ¹⁹ A ba fooda n ni kuru, Labaa ba jɔ bile lakele zani a ciirin bii ru aba jɔpanɔ nu, a ba bi waa lakele pin. ²⁰ N ba n tukere, n ba Labaa tɔɔbɔ. Bi kuru n ba a pin a ni:

— Wɔ dɔgɔnɔ, n' n'a yere, Zifu je jan ni n ba gɔv Labaa ye, n lakelen dɔ n ni a ji pin le kuni n fɔ ru. ²¹ Hun, n ba a pin n ni ma n' ni a Zifun lakelen bilen n'a ciirin bii ru didɔpanɔ, n na n bala Moyizi ma, a pin n ni ma n bara nba nunun da kenkelibaa ru kɔ, ma n bara tugu nba ye n yira a ni jɔn cin dɔn ma kɔ. ²² A ni lɔnnɔ bunɔ? Tan ma (a munderen ni daari n dakuye) ni daari a du ma n' da. ²³ Bile tɔɔla ni, wɔ n bile pin n' ni, bi jɔ zani. Goon sii ri wɔ ye, n ba yɔ Labaa ma, ²⁴ bin si, n' * **gwanbo** kɔv bin ni, hun na nba jɔinbɔ kuni sa. Bi ma n lakelen ni daari a du, ma n na jɔ bile pin n' ma bɔ tan le kɔ. Hun burɔ, n' ni a jɔpinɔ kuwuli le. ²⁵ A ciirin bilen ba gɔv Labaa ye, w'a ye ma a n bɔv w'a pin n ni, ma n na kanbɔ sinin dalabi, kɔv nama ni, kɔv tube jirin ni, kɔv jɔ kukuu zaan ni.

²⁶ A lumɔnɔ ni, Pooli ba bi sin len kun, a ba a gwanbɔ jile ma jɔn zani, kɔv nbin ni hun a n wɔ a labajunga cinbi gulo nu. A ba nba gwanbɔ jɔ ja pile pin n ni, kɔv nba dɔvɔvɔnɔ n daa fɔ bile bɔ.

Pooli kun Labaa cinbi gulo nu

²⁷ A lumɔnɔ sɔvra le manka ja ma, Zifun bilen ba bɔ Azi ganda nu, bin ba Pooli ye Labaa cinbi gulo nu. N ba a zama lakele da a ma, n ba a kun, ²⁸ bi na lukadere:

— Izirayeli ganda sin, ka bɔ wɔ luma! La a ma, si bile ni a bibijeen fora lakele nu, a n sin didɔpanɔ, a n zaa da wɔ dugo ma kɔv a Labaa ji pin cin ni, kɔv a Labaa cinbi gulo gulo ci ni, abi jile ni ce, a da kɔv ciirin dɔn jilen ni a Labaa cinbi gulo gulo le nu, a ba a fura sɔbe le gɔvɔnba ka!

²⁹ (Bala, n ba Efɛzi na Torofimu ye a ye a cibiri. N ba n tagasi ma Pooli wɔ a ni a Labaa cinbi gulo nu). ³⁰ A cibii lakele gɔgara, n ba busi n ba da. N ba Pooli kun n ba a bangu n ba bara a ni a Labaa cinbi gulo nu, n ba a cenden tan dɔɔɔ. ³¹ N ba gaan lere a ye n' n'a je tɔɔla, Rɔmɔ ganda kandan bilen na bi, pin burɔ nbin ba yiledaan ma, ma Zeruzalem cibii lakele ni a gɔgara. ³² Abi ba a kandan dakuye bilema, n ba busi n ba ta n ma. N ye ba a ba a kandan len ye lɔnnɔ, n ba Pooli je lidala. ³³ Bunɔ a kandan ba yiledaan le jana a jendeka Pooli ma a ba a kun, a ba a pin ma n' n'a yu kɔv zɔgɔ furá

ni, hun a n laaka a ba, a n si bile le, kunu a ba ju bile zani.

³⁴ Hun, a zama le bii ru, cin ni ce puni, maasin don na ci puni, fofo buu ba manɔ a sun le tola ko, a ba a pun ma n na ta a ni nbin ba jipa cinbi. ³⁵ Pooli ba a buru a cinbi le ju fura fon la, a kandan ba a sa a zama le kakaabaa tola. ³⁶ Bala sonboo munderen ni n ba gaan tuguri a ma, bi n na likadere a puni:

— Ka a je a n gan.

Pooli ba a jile ju waa pun a zama ni waa bile le

³⁷ N bara wo kuu Pooli ni a kandan ba jipa fura dedengi le nu waaa bile ma, a laaka nba yuledaan ba:

— Má n zugore má ju jige pun?

A ba a lusi:

— N Gereki nuun manɔ? ³⁸ N ba Ezipiti si le, bile da panguru a ba n sin da n bala ma, a ta balawuli jesii ri a jeenfule nu ko?

³⁹ Pooli ba a pun:

— Má ni Zifu le, má ni bo Tarisi, Silisi ganda nu, si lakele má bo cibii ci to manɔ. Má ni n jingere, a dala ma jupin a zama ye.

⁴⁰ A kandan ba yuledaan le yo, Pooli ba ndo a guvu, a guvu fura le la, a ba a wusaan yeri a zama le ni. Fura kaan senwuu, hun a n ju pun n ye kunu a Zifun ba nuun ni:

22

¹ — Má dogonin kuu má jin, má n daa ju bile pun á ni ssa mi jile yo ju le, ka á tuka a ye.

² N ba n ba Pooli luma jupin n ye kuu * *Aramejen* nba nuun ni, a luntan pana a ba guloka do.

³ Hun Pooli n'a pun:

— Má ni Zifu le, má ni má ye Tarisi cibiri, Silisi ganda nu, hun, má ni má turu a cibii ce le nu bile, má didiɓa zani Gamaliyelɔ ye, a n zunda a buuu ma kuu wo jin ba puni ni. Labaa ju ni a gaan jii má ma a guloma, guvu ábin lakelen na waa bile le piri. ⁴ Má ni má gaan yogo ylere a zee ci sin ni, má n je n na gan. Má ni gonin kuu lun yeere, má n da kasa nu. ⁵ Kanbolin ba yuledaan kunu a sinsoren ba dakuye ci lakele ni a seema le. Nbin jilen ba sebe ka má ba, wo n dogonin bilen na Damaasi fo le, bile ni má ta bi bala, má bilen na bi kun má n yuri, má da n ni Zeruzalemu, bala n na n kolo.

⁶ Má ba má gana a zee la má jendeka Damaasi ma, pinde ni, a waa lu fura nu, fuleeen gulo bo lenbi a da cikaan má luyé. ⁷ Má munda a tu, hun má nuun jige ma jupun má ye: «Sooli, Sooli, kafa toola ni, ní yogo yulee má ni?» ⁸ Má a lusi: «Da ni ní ni, Nindana?» a ba a pun má ni: «Nazareti Yezu ni má ni, ní yogo yelee bile ni.» ⁹ Bilen ba gaan má ye, n ba a fuleeen ci ye, hun si bile ba a jupun má ye, n bá bi nuun maan ko. Buni má a pun: ¹⁰ «Nindana, má n daa kafa zani?» Hun Nindana ba a pun má ni: «Ndo, ní ta Damaasi, ní baraaa ji bile lakele ja, n ni daari a pun ní ni biye.»

¹¹ A fuleeen le toola, ma yere n gaan fura yee ko. Bilen ba gaan má ye, n ba má kun má wusaan ma, n ba ta má ni Damaasi.

¹² Goon jige ni a gaan celee le a jipuni fo zee ye, a to ni Ananiyasi, bile ni Zifun lakelen ba gaan seema buubun kere aba ju ma, ¹³ a da a jile yula má ni, a ba a pun má ni: «Má dogoon Sooli, ní yere n pana a n fura ye.» Bulema, má yee ba fura ye, má a ye. ¹⁴ A ba a pun: «Wo n jin ba Labaa ri ba ní bo, ma ní na abi yijungo du, n'a si celee ci ye, ní jupuni ma abi jile li nu. ¹⁵ Bala, ní daa bara aba seema le, somboren lakelen yule ní ba ju bile ye kuvu ní ba bile ma nu. ¹⁶ Sisa kole, kafa toola ni ní miyani? Ndo ní * *batiize* a na nba jibanba furi a na n bo ní ma, bi ní n'a to bweere.»

¹⁷ Má ba má jaan má da Zeruzalem, má gaan labajungere a Labaa cinbi gulo nu, má ju yule ye, ¹⁸ má Nindana ye, a gana a pun má ni: «Fula ní ma, ní baa fofoolo na ní bo Zeruzalem bala, ní daari nba seema bile pun mi ju ma, n baraaaa si ko.» ¹⁹ Hun má a pun: «Nindana, nbin jilen n'a duv ma má gaan tere a dakuye foran nu, sin bilen ni gondere níbi ye kun má n da kasa nu, kuvu má n je. ²⁰ Hun n ba nba seemadaan Eciyee ni nama cinde, mi jile gaan bi, a gaan kwaa má ni, má gaan kweere a jindebolin ba zwaanun ma.» ²¹ Buni, a ba a pun má ni: «Ta, bala má n daari ní juvun furansaye, ciirin cele ye.»

²² N ba n toka a ye a n ta a n buru bi jupuni ci ma. Hun n ba n nuun sa lenbi n ba a pun:

— Cabala si ci, ka a je a n gan! A ba nani a ma a n dala bure ko.

²³ N ba gaan lakaadere, nba dongun zuni, n n'a cemunaan zuni a pee ye. ²⁴ A kandan ba yledanan ba a pun ma n na Pooli da nba jipa cinbi le nu, n na laaka a ba kuvu zamv ni, bala n n'a sin ba gaan lakaadere a ma ju bile toola ci buu du. ²⁵ N ba a yee kuvu barun ni, Pooli ba a pun a kandan ba yledaan bile gaan bi ni:

— A n nani a ma Romv ganda si n je cabala, n don na ciwo a ma jile ko?

²⁶ Bi puni ci ma, a kandan ba yledaan le ta a pun nba jindaan ni:

— **Ń** daa kafɔ zant? ci goon ci ni Rɔmɔ na le.

²⁷ A kandan ba yuledaan le da, a ba a pun a nu:

— **Ń** ni Rɔmɔ na le? a pun má ni. A ba a lusi ma nyo.

²⁸ A kandan ba yuledanan le ba a pun: Mi ni má pǎ gulo bɔ hun má le Rɔmɔ ganda si le.

Pooli ba a pun:

— Mi ni má ye Rɔmɔ ganda si le.

²⁹ Bile ma, sin bilen ba nant a ma n n'a je n na laaka a ba, n ba jana n kuu ri, hun nɔyu ba a kandan ba yuledaan le kun, a ba a ba a du, ma Pooli ni Rɔmɔ na le, hun a do ba a yiri.

Pooli ta a ciwɔlin ba dakuye yile

³⁰ A lumɔni ni, a kandan ba yuledaan le ba wɔre a n Pooli zaragi ni ci buu du, a ba a dala hun a n'a cedanan ba yuledanan kɔnu a ciwɔlin lakelen buri, hun a n jise Pooli ni a n'a kara n bii ru.

23

¹ Pooli ba a yee dwaara a ciwɔlin ba dakuye le la, a ba a pun:

— Dɔgɔnun, má taagu kɔnu yeekan buɔnu ni, Labaa yee lu, a n ta a n buu pii ma.

² A cedanan ba jindaan guleen Ananiyasɔ ba a pun bilen na jendere a ma ni, ma n n'a je a li ma.

³ — Buni Pooli ba a pun a nu: Labara n daa **ń** je, nuun fɔrǎ pɔli. **Ń** ni gandere **ń** daa ciwɔ má ma a n zunda kɔnu a jipɔni ni, hun jipɔni n yɔ bile ma kɔ, **ń** ni **ń** lukere, ma n na mi je!

⁴ Sin bilen ba gaan bi, n ba a pun:

— **Ń** ni susɔwɔre a kabɔlin ba jindaan guleen ma?

⁵ Pooli ba a pun:

— Dɔgɔnun, má bá a duɔ ma a cedanan ba jindaan ni kɔ. Bala, a ni a sege: «N bara susɔ wɔ n ba dugo yuledaan ma kɔ.»

⁶ A ba a durɔ ma a (zama le) gɔgaa ri Sadusɔjen ni a pangadu ni, cin don ni Farizɔjen le, Pooli ba lukaa da a ciwɔlin len bii ru:

— Dɔgɔnun, mi ni * **Farizɔjen** le, Farizɔjen ba **ń** ni má ni. Yeekan kɔnu jirin ba yeekaa ri tɔɔla ni, n na ciwɔ má ma.

⁷ A ba a ba bi pun, baaba ba ndo a Farizɔjen kɔnu a Sadusɔjen bii ru, a zama le ba a

bii kaan ku ma. ⁸ (Sadusɔɔn cin ni a pɔnɩ, ma jiiɔn ba yeɛkaa bá bi kɔ, ma Lenbi juun jimawuli bá bi kɔ, ma yii dɔ bá bi kɔ. Hun, a Farizɔɔn dɔn ni a pɔnɩ, ma bi juun cin lakelen ni tan le.) ⁹ Baaba gulo wɔ a fora le nu. A Farizɔɔn ba jipɔnɩ segewulin wusinɩn ba ndo n ba pandara, n ba a pɔnɩ:

— Wun ba zaragt̃ fofo yere a goon cɛ ma kɔ. Hun Lenbi juun jimawuli jige ka ni a ba a pɔnɩ a ni?

¹⁰ A baaba ba gulokɛ tɛ yile, a kandan ba yileɗaan ba a pɔnɩ a kandan ni, ma n na jise n na Pooli kun n'a bɔ n bii ru, n na da a ni a cinbi bala, n bá a babangu ku wɔ kɔ.

¹¹ A goona zile, Nindana jendeka Pooli ma a ba a pɔnɩ:

— Ní fɔɔjiika. Bala, ní ba seema pɔnɩ mi ju ma Zeruzalemɔ waa bile le, a n nani a ma ní seema ka Rɔmɔ dɔ.

Zifun ba n li dakoye n ni lee Pooli ju ye

¹² Li ba a mi, Zifun ba n li dakoye tamazaa tɔɔla, n ba yɔɔɔ, ma n bá fofo buri, kuun fofo mi, Pooli ye ma a je a n gan yile kɔ. ¹³ Bilen ba bi yɔɔ ci zani, n ba la si boosi ni.

¹⁴ N ba ta a cedanan ba yileɗanan kunu a sinsɔɔren zunda, n ba a pɔnɩ n ni:

— Wun ni wɔ yɔɔ kuun ci ni, ma wɔ baraaa fɔbɛɛɛ fofo dugoda, bi wɔ n Pooli je a n gan kɔ. ¹⁵ Ábin dɔn, sisa kɔle, ka á li dakoye kunu a ciwɔlin ni, á n'a pɔnɩ a kandan ba yileɗaan le ni, ma a n da a ni á yile, gunu á n daa la aba ju ma a buun ma; hun wun, wɔ yeɛbɔɔɔɔ ni a je ma, bi a n jendeka bile kɔ.

¹⁶ Hun, Pooli dɔɔɔɔn lu daan ní ba bi tamazaa ju le ma n n'a pɔnɩ. A busi a ta a kandan ba jina cinbi le nu, a ba a waa pɔnɩ Pooli ni. ¹⁷ Pooli ba a kandan ba jindaan duunɔn buri, a ba a pɔnɩ a ni:

— A ní jii ci dazere n ta a ni a yileɗaan ye, nuun ni a ye, a n daari a pɔnɩ a ni.

¹⁸ A kandan ba jindaan le ba a da a ye, a ta a ni a yileɗaan ye, a ba a pɔnɩ:

— A kasadaan Pooli ba má buri a ba má junga, ma má a ní jii ci dazere ní ye, bala nuun ni a ye, a n daari a pɔnɩ ní ni.

¹⁹ A yileɗaan le ba a kun a wusaan ma a bara a ni, a laaka a ba:

— Ní daa kafɔ pɔnɩ má ni?

²⁰ A ba a lusi:

— A Zifun ni n ba n li dakoye n ba a pɔnɩ, ma n ni daari ní junga, ní da Pooli ni a ciwɔlin yile jinbu, gunu a n nani a ma, a n'aba ju ci waa ma a buun ma. ²¹ Ní bá ní tuka nba jingawɔ ye kɔ, n ba la si boosi ni n bii ru, koso kere a ni, n dɔn ba yɔɔɔ, ma nbin baraaa

fɔ biri kuvn fɔ mi, bi n'a je a n gan kɔ. N yɛɛɔre ni kɔle, ni n tukere n̄bi luka ye.

²² A yledaan le ba a jiika a ní jii le ma, ma a bá ju bile pun abi ni ci, ma a bá a pun si fofo ni kɔ, hun a n zɛɛ ka a ba.

Pooli bara a ta Sezare cibiri

²³ Bi kuru, a ba a kandan ba jindaan furá buri, a ba a pun n nu:

— Ka kanda pafura (200) yɛɛɔ, kuvn sunsudaan bubaale (70) ni, kuvn sengedaan pafura ni, n na ta Sezare cibiri kɔlɔ biin wupe la (waa kaaku n fɔ ma). ²⁴ Ka juru a la fɔn dɔn zizanti, bala á n ta Pooli ka a ganda cii Felisi ba a buɔɔn ma ju bá a ye kɔ.

²⁵ A ba sebe sege a ba a pun a nu cɔni:

²⁶ « Kulodi Liziyasi ni a sebe ce junderɛ a ganda cii sɔbe Felisi ba foodere ní nu. ²⁷ A goon bile má a jɔnu ní ba ci, Zifun ni n ba a kun ma n nu daari a je a n gan. Má a ma, ma Rɔmu na ni, má a pun má kandan ni n ba a sa. ²⁸ Má ni a wɔre má aba zaragi buu du, má ta a ni Zifun ba ciwɔlin yule. ²⁹ Má a ye ma a zaragi buu ri dwaale nbin jilen ba jipuni la hun, zaragi fofo n gana a ma bile buu ju, wɔlaa kasa ma kɔ. ³⁰ Bi kuru má a ma, ma sin ni n ba n li dakuye, n ni wɔre n n'a je a n gan, bile ni ma a jɔnu n̄ba dɔɔɔ. Má a pun aba zaragi da a ma wulin ni, ma n na ta zaragi da a ma ní bi jile yɛema.»

³¹ Goona ba a ka, ju bile pun a kandan ni, n ba Pooli sa n ba ta a ni Antipatirisi cibiri.

³² A lumini ni, n ba pana n ba ta a jija fura cinbi, n ba a sunsudanan dala n ba ta kuvn a ni. ³³ N ba buu Sezare, n ba a sebe le ka a ganda cii Felisi ba, hun n na Pooli yula a ni.

³⁴ A ganda cii ba a ba a sebe le karan kara a ja, a laaka Pooli ba ma a ni ganda n ka si le? A ba a ma, ma a ni Silisi ganda si le. ³⁵ A ba a pun:

— N̄ ba zaragi da a ma wulin ka buru, má n daa má tuka ní ye.

Hun a n zɛɛ ka n ba ma n na ta a ni Erɔdi ciwɔ fura zaba nu.

24

Zifun n ba zaragi da Pooli ma a ganda cii Felisi yile

¹ Lumini sɔɔ (5) bi kuru, kabɔli ba jindaan guleen Ananiyasi da jise kuvn Zifun sinsɔren wusinini ni, kuvn sin luma pili Tertuli ni. N ba da n ba zaragi da Pooli ma ju waa pun a ganda cii ye. ² N ba n ba a buri, Tertuli ba zaragi da a ma kuvn ci nuun ci ni: ³ Mɔnantuu lupani n wɔ ye n̄bi tɔla, kuvn ní ba juma bile zanti a dugo ci ni n̄ba yiikwaabaa tɔla, Felisi buɔɔnu, wɔ ni wɔ dɔɔ bi juɔɔnuun cin le a buɔɔn ma waa

lakele ma kuun fura lakele nu. ⁴ Hun má bá a wɔre má nɔyu da ní ma kuun jipɔni goo ri kɔ, bile ni má na ní jungere, ma na ní tuka wɔ ye, níba lajumawuli buuunbaa ru.

⁵ Wun ni w'a ye ma a goon ci ni fura gugaawuli le, doɔa nu Zifun lakelen bii ru. A ni baari n ye, a na n wuun sɔgɔ. Nazareti na zee jee ci tugu a ma wulin ba yuledaan dunuun ni. ⁶ A jile ba a Labaa cinbi gulo ni zaa ni lɔzangɔ. W'a kun. [Wɔ n wɔ gaan ma wɔ n daa ciwɔre a ma, a n zunda wun ba jipɔni ni, ⁷ hun, a kandan ba yuledaan Liziyasi ba a yɔ wɔ ni kuun panga gulo ni, ⁸ a ba a pun aba zaragi da ma wulin ni, ma n na da níbi yile.] Níbi jile n da zugo ní laaka a ba, wun na zaragi dere a ma ni bile lakele ni, n'a du.

⁹ A Zifun lakelen ba n li dakuye n ba a pun, ma a ni a zaan mun le.

Pooli ba aba nuun puni pun a ganda cii Felisi yeema

¹⁰ A ganda cii ba zee ka Pooli ba a ba a puni sa a ba a pun:

— Má n'a duri ma a li damata ni ce, ní n'a ganda ci ciwɔ ni yeebɔwuli le. Bile ni má n daa má nuun pun kuun fɔɔjiibaa ru. ¹¹ A n la lumɔni bu kuun furá ni kɔ, - - ní zugore ní laaka - -má ta Zeruzalemɔ, má ta Labaa guluka. ¹² N na má ye baaba dee si foofo ye Labaa cinbi gulo nu, dakuye furan nu, kunu a cibii wuun nu, wɔlaa má ndo kunu a zama gɔgaa ni ni kɔ. ¹³ N ba zaragi dee má ma kuun jɔn bilen ni, n bá zugoo r'a foofo yila tan le sɔsa kɔ. ¹⁴ Má ni a puni níbi yile: Mi ni wɔ n jin ba Labaa gulukere a zee puni fɔ cele ye, nbin na bile baa buna le. Má n gundee ni bile lakele ba a sege a jipɔni nu, kunu Labaa lusilin ba seben nu ye, ¹⁵ bi yeekan cɔɔ má nu labaa ye. Bi yeedɔ le ni nbin jilen dɔn ye, ma yeebara n daa gaan bi sin celeren kunu a kɔkɔɔn ba fɔ le. ¹⁶ Bile tɔɔla ni, má ni má kɔjiri bala má yeekan ye waa lakele ma, zaragi bá má kun Labaa yile, kuun Somboren yile kɔ.

¹⁷ Li damata kuru, má da nanawɔ baan ka má dugo sin ni, hun má* **kambo** jɔn dɔn zani. ¹⁸ Bile ni n ba má ye a Labaa cinbi gulo nu, ni bile ba * **gwanbo** má jile ma, a Labaa cinbi gulo nu, pakula kuun sun n gaan bi kɔ. ¹⁹ Hun, Azi ganda Zifun wusinini, bin ni nani a ma, n na da ní ye, n na da zaragi da má ma, ni ka n nu má ye. ²⁰⁻²¹ Bɔɔ ka ba kɔ, n ba má ye zaragidaan le ni bile tɔɔla, má ba má gana a ciwɔlin yile, bi ci puni ci dunu bá má a pun má pandara a ni n bii ru kɔ: jirin ba yeekaa tɔɔla ni, n na ciwɔɔ má ma, ábin yoloon ye piri!

²² Felisi bile n ni goo duu bi zee ci ni ma, a ba zee ka n ba, a ba a pun:

— A kandan ba jindaan Liziyasi ka da, má n da ába ni yeebɔ. ²³ A ba a pun a kandan ba guleen ni ma a n Pooli da kasa nu, hun a n'a dala a yii ma, a bá aba sin lukaani aba

ladɔɔ zaan ma kɔ.

Pooli gaan kasa nu nunu

²⁴ Lumɩni foraan bi kuru, Felisi da kunu aba lu Duruzili ni. bile gaan Zifu le, a ba n jɩnu n ba ta la Pooli ye. A ba a tuka a ye, * *Kirita* Yezu gunu a ye jɩ ma. ²⁵ Hun, Pooli ni a gaan jɩpun tanzee jɩ la, zugo jile ba, kunu ciwo bile n daa da ni. jimboo ba Felisi kun, a ba a pin:

— Juna ci, n zugore n ta; ma ka ko ye, ma n da n buri.

²⁶ A burɔ yii ru ma Pooli n daa pa ka a ba; bile tola ni a gana n jundere n na ta a buu waa goo ma, a n burekara a ye.

²⁷ Li forá bi kuru, Porisiyusi Fesutusi da Felisi fura sa. A ba wɔre a n'a Zifun fɔkwaaa jɩ lupan, a ba Pooli dala a kasa nu.

25

Pooli ba jɩpɩni bile pin a cii Fesutusi yeema

¹ A ba buu kuu lumɩni kaaku a ganda ci nu, Fesutusi bara Sezare cibiri a ta Zeruzalemɩ.

² A cedanan ba yledanan kunu a cibonin bilen n'a Zifun bii ru ta nba fɔtana Pooli ye pin a ji. ³ N ba a jɩnga bi tola ma, n ba a pin a ni ma a n'a luka n ba, a n Pooli jɩpun Zeruzalemɩ; n ba gana n yeɛbɔre n ni daa koso ka a ni a zee la, n n'a je a n gan. ⁴ Fesutusi ba n lusi ma Pooli ni kasa nu Sezare, ma hun abu jile ni nanu a ma a n ta bile kun bunbaani. ⁵ A ba a pin n ni. Bilen ka á ye n na da zugo, n na ta ma ye hun, jɩ jige ka bi a n banba a goon ci jɩ le, n n'a zaragi da a ma.

⁶ Fesutusi gana n ye Zeruzalemɩ cibiri a n la lumɩni cigisi wolaa bun ni kɔ, hun a n ta Sezare. A lumɩni ni, a ta gana a ciwo fura nu, a ba a pin ma n na da kun Pooli ni.

⁷ Pooli ba a da lonni, Zifun bilen ba bo Zeruzalemɩ n ba da, bin ba a likogu, n ba zaragi banba mundee da a la, hun n ba zugore n n'a zaragi ci buu pin fwaan kɔ. ⁸ Pooli gana a pinu aba jile bo jɩ nu fo le:

— Ma n jɩ banba fofo zani a Zifun ba jipɩni cele ye kɔ, a Labaa cinbi gulo gulo cele ye kɔ, kun Sezaari cele ye kɔ.

⁹ Hun, Fesutusi ni wɔre ma aba jɩ n kwaa ka a Zifun ni, a ba pin Pooli ni:

— N wɔre n ta Zeruzalemɩ, a ciwo le n zaan biye ni yeema ta?

¹⁰ Pooli ba a pin:

— Má nɪ Sezaart ciiwɔ fura yoloon ye, má ciiwɔ n nani a ma, a n zaan bi fura. Gonu ńbi jile ye r'a la a buɔɔn ma waa bile le, má n zaragi fofo zani a Zifun ni kɔ. ¹¹ Zaragi ka má ma sɔbe, má ka ɲi zani, bile buɔ ɲi ma, má bá má balee kuɔn ɲi nɪ kɔ. Hun, n ba zaragi da mi ma ɲun cin ka bá tan le kɔ, si fofo bá zugore a n mi ka n ba kɔ. Má nɪ a wɔre Sezaart n le a ɲi ci yeɛbɔwuli le.

¹² Fesutusi ba a ba ɲipɪn a ba yii ka a ba wulin ye a ɲa, a ba Pooli lusi:

— ńba a wɔre ma Sezaart na ńba ɲi yeɛbɔ, ń daa ta abi yule!

Fesutusi ba ɲi bile pɪn Agiripa nɪ Pooli ɲi ma

¹³ Limɪnɪ furaan bi kuru, cii Agiripa kuɔn n dɔgɔɔn ludaan Berenisi buɔ Sezare n nɪ daa fooda Fesutusi ni. ¹⁴ N ba n ba limɪnɪ mɔndɛe zaan bi tɔla, Fesutusi ba Pooli ɲi le waa pɪn cii Agiripa nɪ:

— Goon dɔnɔɔn nɪ bile, ma da a zunda Felisi ba a dala kasa nu. ¹⁵ Má ba má gaan Zeruzalemɔ, cedanan ba yuledanan kuɔn a Zifu sinsɔren ba da zaragi da a ma n ba a pɪn, ma n na foolo yula a nɪ. ¹⁶ Má n lusi ma bi ba zandere wun Romɔ ganda sin ye, wɔ foolo yula si nɪ a n gan, bi wɔ n'a zaragɪdaan kuɔn aba zaragi da a ma wulin kaa ku ɲi, a n pɪnɪ ye a n'a jile bɔ bi zaragi ɲi le nu kɔ. ¹⁷ Buni n ba da má ye bile, a limɪnɪ nɪ, má ta má ciiwɔ fura nu, má a pɪn ma n na da kuɔn a goon ci nɪ. ¹⁸ A ba zaragi da a ma wulin len ba n ba da, má gaan má tagasu ɲi bamnba bile ni, n na bi fofo pɪn kɔ. ¹⁹ Zarɪn jigen ni n ba gana n bii ru nba Labaa zee ɲi ma, kuɔn goon jige dɔ nɪ a tɔ nɪ Yezu, bile gan, hun Pooli ni a pɪnɪ ma a yere n ku. ²⁰ Mi ba a duri má n daa ɲi bile pɪn cabala ɲi ci tɔla kɔ, má a pɪn a nɪ, ma a ka yɔ a n ta Zeruzalemɔ, n na aba ciiwɔ le zaan biye. ²¹ Hun, Pooli ma abi ɲi le n buɔɔnɔ, a yere n bɔ a cii gulo gulo ci ye. Buni mi ma n n'a dala kasa nu, hun aba ta a cii gulo gulo ye pile n buru.

²² Agiripa ba a pɪn Fesutusi ni:

— Mɪrɔ nɪ a wɔre má a tuka a goon ci ye.

Fesutusi ba a lusi:

— Nimbu ń da a luma.

²³ A limɪnɪ nɪ, Agiripa kuɔn Berenisi da kuɔn gulubaa ri, n ba wɔ a ,ciiwɔ fura cinbi kuɔn a kanda yuledanan nɪ, kuɔn a cibii le cibonin ni. Fesutusi ba zee ka n ba, n ba da kuɔn Pooli ni. ²⁴ Buni, Fesutusi ba a pɪn:

— Cii Agiripa kuɔn sin bilen lakelen n na wɔ ye, a ye ra a goon ce la. Zifun cibii sin lakelen ba da má ye Zeruzalemɔ cibiri aba ɲi ma. N ba gaan lkadere, ma a goon ci bá

nanı a ma a jinde n dala dɔ kɔ. ²⁵ Mı n jı ye a ma bile buu jı ma kɔ. Hun, aba a pın ma aba jı ye rı nanı a ma a n bɔ a cii gulo gulo cı ye, má a tagası má n daarı a jıvın biye. ²⁶ Nı bá má ye má n daarı a sege má a jıvıvı a cii gulo gulo le ba aba jı ma kɔ; bile tɔla nı má da a nı á lakelen yile, ta a pın ma nıbi cii Agiripa, bala, a laaka cı kuru, má jı jige ye m'a sege. ²⁷ Bala, a ba nanı a ma n kasadaan jıvıvı fura, bı aba zaragı jı segeren ba a ye kɔ.

26

Pooli ba a ba nuun pın pın a cii Agiripa yile

¹ Agiripa ba a pın Pooli ni:

— Nı yeɛbɔ ba a pın ma zaragı bá nı ma kɔ.

Bunı Pooli ba a wusaan jıvıvı, a ba aba jı waa pın:

²— Cii Agiripa, má fɔɔ n kwaa piri, má gunv nı yile, Zifun na zaragı deɛ má ma kuvın jın bilen lakelen nı, má má nuun pın pın bin ba jı ma. ³ Bala, nıbi jile n Zifun ba gaan jın lakelen dıvı a buvın ma, kuvın wɔ baaba da jın nı. Má nı nı jıngere na nı tuka ma ye kuvın jileku ni.

⁴ Má burebara, a n sa má jiibaa ra ma waa rı, a nı zaan Zeruzalemv cibiri, má ganda sin bii ru: a Zifun lakelen n'a dıvı. ⁵ N ka a wɔre n n'a seema pın, n lakele n n'a dıvı a waa mıpa ma má nı má gaan * *Fariziyen* le, kuvın wɔ gana a jıpın jı jikere a guloma.

⁶ Hun piri, mı ka ciiwɔ fura, Labaa ba a luka bile zaan wɔ jın ni, kuvın jı bile n mı yeekan a nı tɔla nı. ⁷ kuvın a zaba bun kuvın fıvrá ce lakele dɔ yeekan, ma bı luka cı lı n daa pan, bile tɔla nı n na Labaa gulokeɛ goona kuvın pinde. Cii Agiripa, bı yeekan jı le tɔla nı Zifun na zaragı deɛ má ma. ⁸ Kafɔ tɔla nı n na ciiwɔre ábin bii ru ma Labaa bá zugore a n jirin yeekaa kɔ?

⁹ Mı jile cı, má gaan má tagası, ma má n nanı a ma má zaa da kuvın yii lakele nı, a Nazareti na Yezu tɔ cı ma. ¹⁰ Má nı ma bile zaan Zeruzalemv cibiri. Má Labaa sı goo da kasa nv, a kabolin ba yiledanan nı bı panga cı keɛ má ba. Mıwɔ gaan daa kuvın má sin lı nı n ba gana n jere n na gan. ¹¹ Má nı má gaan wɔre nba dakıye fıvrın nv cembɔ damata, má Labaa sin len yɔgɔ, bala, má panga yıla n nı, n na n bala nba gunlabaaye nı. Má fɔ tana le ba a ba guloka a la yeɛ rı, má gaan tee yaagu n ye hun cibii maasın nv.

¹² Bile tɔla nı, a Kaboli yiledanan ba zee ka má ba, ma má ta Damaası cibiri. ¹³ Ciri, má nı a zee la tere pinde waa rı má fuleen ye bɔɔ lenbi, a ba fubaa la wuso fɔ nı, a da

kaa mi kuvn má jaan zeetaagulin la. ¹⁴ Wɔ lakelen ba munda a tu, hun mi ba nuun ma a gana a pun má ni kuvn * **Aramejen** nuun ni: «Sooli, Sooli, kafɔ tɔɔla ni ní foolo yileé má ni? Ní ni yɔɔɔ dere ní jile ma guun tubɛ bile ni aba je bansala pant a waa ri fɔ dabala.» ¹⁵ Má a lusi: «Nindana, da ni ní bi ni?» Nindana le ba a pun: «Mi Yezu ni, ní ni yɔɔɔ yileé mi ni. ¹⁶ Hun pana na ndo ní guun, má má jile yila ní ni ju bile tɔɔla, bi ni cɛ: Má ni má ní bɔ má ní kaa má jipali le, níba ju bile ye seema le, kuvn má n daa bilen dɔn yila ní ni seema le. ¹⁷ Má n daart ní tanga a Zifun ba dugo ma, kuvn dugo maasin bile ni má n daart ní juun n ye ma, ¹⁸ bala, na n yeé mi, ní bara n ni moncii ru, ní da n ni fuleeen nu, na n bɔ * **Sontana** panga lu ní da n ni Labaa cele ye, bala a na nba ju banba dala n ni, kuvn na nba cin jii ye gunlabaye nu mi ye.»

Pooli ba ju bile pun aba jipant ju ma

¹⁹ A n'a sa bi ma,

— cii Agiripa, má n má bala a lenbi ju yere ci ma kɔ. ²⁰ Buun ka ni, má a pun Damaast sin ni juna, kuvn Zeruzalemu sin ni, Zude ganda lakele nu, kuvn a dugo maast sin ni, ma a pun n ni ma n na n yiibinde, n na n yoolon dɔ Labaa ri, na nba burebaa zani a n kapa bi yiibinde ci ni. ²¹ Bile tɔɔla ni Zifun ba má kun, má dɔ ni má gana a Labaa cinbi gulo nu, n ba gaan wɔre n na má je má gan. ²² Hun Labaa juma tɔɔla, a n ta a n da buu pii ma, má n tuntan seema pun pangadaan dadaran kuvn a misunun yle. Ju bile n daa zani, Labaa lusilin kuvn Moyizi ba bi pun banba, má dɔ bá ju maast pini a deé bi ye kɔ.

²³ Kirita ni ba foolo ye hun abi ni a le biin le a ba a yeekara a bara a jirin bii ru, a n nani a ma, a n'a fuleeen danda Labaa dugo kuvn a dugo maasin ni.

²⁴ Pooli ba a gana aba nuun pini, Fesitusi ba a nuun sa lenbi, a ba a pun:

— Pooli, cee ri ní la! Níba didɔpa gulo le ba cere n do ní la.

²⁵ Pooli ba a pun:

—Cii Fesitusi, cee bá má la kɔ. Tan jupuni kuvn jupuni celere ni má na n pini. ²⁶ Má ba jupun cii Agiripa bile ye, má na a duv sɔbe sɔbe, a ba a jun cin lakele seema ye, n ba fofo bá caa le a ma kɔ bala, bi jun cin na zaan bɔmbɔlun ye kɔ. ²⁷ Cii Agiripa, Labaa lusilin ba ju bile pun, ní gundee bi ye? Má n'a duri ma ní gundere a ye.

²⁸ Buun Agiripa ba a pun Pooli ni:

— A gunda bunbaant ní má binde ní má le * **Kirita** si le!

²⁹ Pooli ba a lusi:

—Kale a n daa le waa bunbaan wɔlaa waa mipaan le, a ka zunda Labaa yii ri níbi, wɔlaa

bilen lakelen na n tukεε má ye piri, á n le mu fɔ dabala, á yiri n bɔ a zɔgɔrɔn cin ni.

³⁰ A Cii ba ndo kɔvɔn a ganda cii ri, kɔvɔn Berenisi kɔvɔn bilen lakelen ba gana n ye ni.

³¹ N ba baari, n ba a pɔn ku nu:

— Cɔ goon cɔ ba jɔ zandere bile buu jɔ wɔlaa da kasa nu ma kɔ.

³² Agiripa ba a pɔn Fesɔtusi ni:

— A goon cɔ ka ba a ba a pɔn ma Cezaari n'abu jɔ yeɛbɔ kɔ, bɔ a n zugore a n dala.

27

N ba Pooli jɔvɔn Rɔmu

¹ N ba n ba wɔ ta Itaali ganda nu jɔ pɔn, n ba Pooli kɔvɔn kasadanan maasin ka kandan ba kuruun jɔndaan dɔvɔvɔn ba, a tɔ ni Zuliyusi. A ni Ogusita sin ba dɔvɔvɔn le. ² Wɔ wɔ Adaramiti cibii gongosalaaan dɔvɔvɔn nu, bile n nani a ma a n baa Azi, Arisitarkɔ ni a gaan wɔ ye, Masedwanɔ ganda sɔ ni, a ni bɔ Tesaloniki cibiri. ³ A lumɔni ni, wɔ juun wɔ buu Siidɔn. Zuliyusi ni gaan lee Pooli ye a buu ma, a ba zee ka a ba ma a n ta a n tongonin ye, a n'aba laadɔgɔ fɔ ye. ⁴ W'a tɔrɔ biye, wɔ baa Sipiri mu bii ru tontoon ji bala, pee ri a dɔ wɔ le. ⁵ Nimbi mu bile n baa Silisi ganda kɔvɔn Panfili ganda nu, wɔ ba wɔ bɔ kani wɔ ta buru Miira cibiri, Lisi ganda nu. ⁶ A kandan ba kuruun jɔndaan ba Aleksandri cibii gongosalaaan daan dɔvɔvɔn ye biye, tere Itaali ganda nu, a ba wɔ da bɔ nu.

⁷ W'a mu kaan selee, lumɔni damata. Wɔ ni wɔ yɔgɔ a guloma hun wɔ gaan wɔ buu Kinidi, hun pee bá gundee wɔ ta tonton kɔ tɔla, wɔ baa Kireti ji, Salumone cele ye. ⁸ W'a mu kaan kɔvɔn yɔgɔ gulo ni, wɔ da buu fura bile ni n n'a bweee Gongoosalaan guun fura buu nu, Laze cibii fura bá sa bile ma kɔ.

⁹ Waa jige jeni, a mu kaan dɔ ni banba kere, bala a luyɔ jeni. Pooli ba aba tagasi pɔn:

¹⁰ — Má tungunin , mi ye r'a la ma a mu kaan cɔ n daa da kɔvɔn buu ni a gongosalaaan kɔvɔn a wɔvɔn nu fɔn ma, kɔvɔn wɔ sin dɔn ni.

¹¹ Hun, a kanda kuruun jɔndaan le fɔ rɔ a gaan dwaale a gongosalaaan bisiwuli le kɔvɔn a kanda guleen le jɔpɔnɔn la, a la Pooli fɔ ni. ¹² A gongosalaaan goon fura le ba buu buwin kɔ, bile tɔla ni, a munderen ma wɔ jaan w'a jinbi mu gulo kani wɔ la a ma, wɔ ka n daa zugo wɔ buru Fenikisi cibiri, w'a buwin zaan biye. Kireti ganda gongosalaaan goon fura ni be, a lumɔni a jaan la kɔvɔn yalanye kɔvɔn a jibo la kɔvɔn a yalanye.

Pee gulo ba n do a mu la

¹³ Pee bunbaan jige ba n do a jaan la, n ba n tagasi ma bi ni ci yeebo. N ba a mu kaan buuda, n ba baa Kireti ganda mu bii ru tontoon luma. ¹⁴ Hun, bulema bi kuru, pebe gulo bile ba n n'a bweee Erakilon, ba n do a mu bii ru cibii le nu. ¹⁵ A pee le ba a gongosalaaan le lukani, wo n zugoo wo guun ko, wo wu jile dala wo ta a kaka ye. ¹⁶ Ganda gwanaan jige ni a mu bii ru a to ni Kooda, wo baa bi kule, bi ba wo juma wo zugo w'a gongosalaaan le da zee la. ¹⁷ Bi kuru n ba a gongosalaaan gulo le yu kuun barin ni. N ba gongokere ma a gongosalaaan le ba ta ju Libi jasotane la ko, n ba a gongosalaaan le zwaan gulo ci bo, n ba a dala a pebee wo, wo ta a kaka ye. ¹⁸ A lumini ni, a zuzugu le ba guloka a banba ma tola, n ba a gongosalaaan le nu fo pangadu wara n ba a zun a mu ye. ¹⁹ A lumini kaaku n fo pile, a gongosalaaan le busiwulin ba fon wara n ba n zun a mu ye. ²⁰ Lumini munde jeni wuso kuun yoyonun na baa ko. Fo do ni wore a pee gulo panga ye a guloma, wo ta w'a yii bo wo tanga ye.

²¹ Wo n fobee bu ko a mija. Bi waa le ma Pooli ba ndo a guvu a gonin bii ru, a ba a pun:

— Á ka ni á ba mi jipini si wo gaan Kireti, bi ci yogo ci kuun a buun ci baraaa wo ye ko. ²² Sisa, má ni a puni á ni, ka á fojiika: bala, ábin ba fofo jinde baraaa yaa ko; a gongosalaaan le dununi n daa yaara. ²³ Tan ka puni, ci goona cile jile, mi n Labaa bile fo le ma n jipani a ni, abi lenbi juun jimawuli dunuun ni a ba a jile yila má ni ²⁴ a ba a pun má ni: « Pooli, ní bara gongoka ko; a n nani a ma ní guvu a Sezaari yile a n ciwo ní ma, hun Labaa ba a luka ní ba, ní janin bilen na ní ye a mu kandere, bin don jinde n tanga.»

²⁵ Má tongonin, ka á fojiika! Mi yeekan Labaa ru: a do n daa zani guun má a pun waa bile le. ²⁶ Wo n nani a ma wo ta guun mu bii ru tu jige la.

²⁷ A goona bun kuun siiri n fo ni be, a pee le n wo bibijeni a mu gulo gulo le la. Laan ba a ka, a gongosalaaan busiwulin ba n tagasi a ni, guun wo jendeka tu jige ma. ²⁸ N ba baa zun a mu ye n ba la aba zuzulubaa ma, n ba jan yee buro ye. Yile bunbaan do n ba pana n ba a zun, n ba jan yee bu kuun so ye. ²⁹ Ninboo ba a gana n ma, ma a gongosalaaan le n daari a twaa jeren ma tola, n ba a lukani n ba jee dadaa sii yiri a ma kuun barin ni, n ba n jise a mu ye, n ba lumi duma fofoolo. ³⁰ A gongosalaaan busiwulin ni wore n na busi, n ba a gongosalaaan gwaanaan ci bo n ba a da a mu la, ma nbin ni tere a jee dadaran yiri a yile saaye. ³¹ Pooli ba a pun a kandan kuun a jindaan ni: — A sin cin ka na gana a gongosalaaan nu ko, á bá zugore á na n tanga ko.

³² A kandan len n ba a gongosalaaan bunbaan le baren kanu n ba a dala a n ta.

³³ Wɔ ba Lumu dumanu, Pooli ba a pun sin lakelen nu ma n na fɔbɛɛɛ buru:

— A lumu bun kuvu sii ri ce piri, á n'á yeedɔre, á dɔ fofo bu kɔ. ³⁴ Má nu a puni á nu, ka fɔbɛɛɛ buru bala, bi nu buɔɔɔv ába tanga tɔla. Má nu a puni á nu dɔ, ába fofo jinkan jile baraaa yaa kɔ.

³⁵ Pooli ba a ba bi ju cin pin a ja, a ba buuru sa, a ba baraka da Labaa ru n lakelen yeema, a ba a biikanu a wɔ a su ma. ³⁶ Bunu, n lakelen ba fɔbɛɛɛ bu kuvu fɔkwaaa ru.

³⁷ Wɔ lakelen ba dakuye nu a gaan si pafura bubaale kuvu sɔru (276) a gongosalaaan le nu. ³⁸ Wɔ ba w'a fɔbɛɛɛ bu wɔ ja, n ba a bile bɔ n ba a zun a mu ye bala a gongosalaaan le n kɔgɔ ka.

A gongosalaaan le zaaru

³⁹ Li ba a mu, a gongosalaaan busiwulin n'a tu le du kɔ. Hun, n ba a mu kaan ku ma fura jige ye, nasuntaan n'a li ma. N ba n tagasi ma n ka n daa zugo, n na ta a gongosalaaan le dwaara bi ma. ⁴⁰ N ba a jee dadaran len bɔ ku la n ba n da mu ye, n ba a da busi ma laason cin lakelen ba baren don furi. Bi kuru n ba zwaan dunuun yiri a gongosalaaan le yile ma bala, a pee r'a junda, a n bi nasuntaan fura le zee sa. ⁴¹ Hun, a gongosalaaan le ta wɔ nasotaan ye a ba a kun. A mu le je a nu banba ba a dungu la yeri.

⁴² A kandan ba gaan wɔre n n'a kasadanan je, lenkere n ba jige n da a mu kanu a n busi. ⁴³ Hun, a kandan ba kuruun jindaan ba wɔre a n Pooli tanga, a ba n lukaan bi tagasi ci ma. Sin bilen na mu duri, a ba a pun bin ni ma n na wɔ a mu ye bini, n ba n wɔ a mu ye n na ta tu le ma. ⁴⁴ A gundaruun don, bin ni daa ju kungoron la, wɔlaa a gongosalaaan yee lukurun la. Bi dabala, n lakelen ba buru a tuwuun la ju fofo wɔ ye kɔ.

28

Pooli buu Maliti ganda nu nuu

¹ Ju ba a bɔ wɔ li la waa bile ma, w'a ma, ma a ganda le to nu Maliti. ² A ganda le sin ba n dɔ wɔ le a buɔɔɔ ma. N ba ci gulo luda n ba wɔ kara a luye bala, laa nu daari, nun dɔ nu bore. ³ Pooli ni a gana ngɔ lagaa bagasa waa ru a dere a ci nu, kɔtyaan jige bara a ci foolo le tɔla, a paara a wusaan ma. ⁴ A cibii ran ba n ba bi mun le ye, lelaa Pooli wusaan ma, n ba a pun ku nu:

— A goon ci n daa li si pindebɔwuli le sɔbe, kale a n gan a mu ye kɔ, Tan ^a bara a dala a n la kɔ.

⁵ Hun, Pooli ba a mun le musa a ci nu, hun a ju fofo du a jile ma kɔ. ⁶ A gana n yii ru n n'a ye cemburi wolaa a n bɔ a n munda a n gan a waa lu fura. Hun, n ba n tuka a mɔna n ba a ye ma ju banba fofo baraaa zani a ni kɔ. N ba jana n luma, n ba a pin: « Labaa ru! »

⁷ A ganda le yiledaan guleen bile to n Pubiliyusi, taran ni n ba gaan jendee bi fura le ma. A ba wo si a ba wo zige a le lumini kaaku. ⁸ N ji ba a gaan waari, mi fula koon saambo ni a gana a ma. Pooli ta a piin ma, a ba a wusaan da a la a ba labaringa a ma, aba a busu juunu. ⁹ Bi kuru, a ganda le sin bilen lakelen ba gaan busukalin le, n ba gaan daa Pooli ye, nbin don ba busu ni a gaan jani. ¹⁰ N ba baan ka wo ni a guloma, wo bara jana wo wo a gongosalaaan nu do, n ba wo zetaagu ladogo fon lakelen ka wo ba.

Pooli buu Romu

¹¹ Mun kaaku bi kuru, wo wo Aleksandiri cibii gongosalaaan dunuun nu, a to ni «Diyosikuri» ^b. Bi gongosalaaan le ni a ba bwin zaan Maliti ganda nu. ¹² Wo ta buu Sirakuze cibiri wo guun biye, wo lumini kaaku zani. ¹³ Wo ndo biye wo wo ci a tontoon paaye, wo ta buru Reziyo cibiri. A lumini ni, pee ba a ba ndo a janan la, wo ta buu Puzoli lumini fura wuun nu. ¹⁴ Wo ta wo dogonun wusinini zunda biye, nbin ba wo junga ma wo peebii dunuun zani nbin ye. Wo ni wo ta Romu cibii cabala. ¹⁵ Wo n dogonun bilen na Romu, nbin ba n ba wo da ma, n ba n do n ba da n do wo le Apiyusi cibiri kunu a ciirin zige fura kaaku ci nu. Pooli ba a ba n ye, a ba baraka da Labaa ru, a fo ba jiika.

Pooli ba ji bile ja Romu

¹⁶ Wo ba wo buu Romu cibiri, n ba n luka ma Pooli n cinbi sa hun, kanda dunuun ni a gaan kweere a ma.

¹⁷ Lumini kaaku bi kuru, Pooli ba juunu a Zifun ba yiledanan ba. N ba n ba da n dakuye, a ba a jin cin pun n ni:

— Má dogon gondanan, má n ju zaan má dugo sin ni kɔ, má n wo n jigulunin ba jipini ju fofo lukaani kɔ, hun n ba má kun n ba má da kasa nu Zeruzalem, n ba má wo Romu

---

^a**28.4** Maliti sin ba ja dunuun ni n na a buri Tan.

^b**28.11** Diyosikuru le ni ja belemanen to le, a mu la bisi wulin ni n tagasere ma nbin len ni nbin tangare.

sin wɔ. ¹⁸ Bin ba laaka má ba, n ba gana a wɔre n na má dala bala, n na jɔ fofo ye má jɔ ma bile buu jɔ ma kɔ. ¹⁹ Hɔn, a Zifun ni n ba n bala, má banda má a pɔn, ma n na má jɔ le dala Rɔmu cii gulo gulo ci wɔ, a n'a yeebo. Má n bi zant má a tagasi zaragi da má ganda sin ma ni kɔ. ²⁰ Bile tɔla ni má lɔpɔn á ba, má n'a waa pɔni á ni, bala Izirayeli sin ba tagasi tɔla ni, a zɔgɔɔn cin na má ma.

²¹ N ba Pooli lusi:

— Sebe jige n bo Zude ganda nu, a da wɔ ye n ba jɔ ma kɔ, wɔ n dɔgɔnɔn dɔn ba fofo n'a ní seema pɔn wɔ ni, wɔlaa n n'a pɔn ma fɔɔtana a ye jɔ ni bi kɔ. ²² Wɔ ni wɔre níbi jile na níba tagasi pɔn wɔ ni, bala wɔ n'a dɔri ma níba sin cin ni jɔ jii ye fura lakele.

²³ N ba lumɔni bile pɔn ku ni, n ba da Pooli zunda kuɔn zama mundɛɛ ri aba zaba nu. Aba jɔpɔni nu, Pooli ni a gaan * **Labaa ciibaa** jɔpɔni seema pɔni, a n sa lenci ma a n ta wusɔpɛnde ma, a ni a gana a kɔjiiri ma a na n bo n yii la, bi a n Yezu jɔ pɔnɔn ni, a n'a sa Moyizi jipɔni sebe ma, kuɔn a Labaa lusilin ba fo ni. ²⁴ Wusinɔn ba yɔ a ye, jigen dɔn na yɔ n na gunu a ye kɔ. ²⁵ N ba tere, nbin jilen na yɔ ku ye kɔ; Pooli ba ci pɔnɔn cin pɔn a ba a da a ye:

— Yirifulo sɔbe ba jɔpɔni bile pɔn wɔ n jin ni kuɔn Laba lusili Izayi li ni, bi jɔpɔni ci ni tan le:

²⁶ «Ta a dugo ci sin zunda n'a pɔn n nu:

Á n daari á tuka a buɔɔn ma, á baraaa a buu ma kɔ;

Á n daa la a buɔɔn ma, á baraaa a ye kɔ.

²⁷ Bala, a dugo ci sin ba n fɔɔjiika,

n ba binde tuujii ran le,

n ba n yerɛn tan,

bala n bara fo ye n yee ri kɔ,

n bara jɔ ma n tuu ri kɔ,

n bara a buu ma n fɔɔ ri kɔ

kuɔn n bara n yiibinde Labaa cele ye, bala má nba busu ja kɔ.

²⁸ Ka a du ma Labaa tanga ci ni a jɔpɔn bilɛn ba Zifun le kɔ ba, nbin ni daari n tuka.

²⁹ A ba a ba bi pɔn, a Zifun ba ta, bi n na baaba dɛɛ ku ma sɔbe sɔbe.

³⁰ Pooli ni a ba li furá tumbult zant a ba cinbi bile sa le nu. Sin bilɛn lakɛlɛn ba gaan daari a ye, a ni a gana a dɔre n le. ³¹ A ni a gaan Labaa ciibaa jɔpɔni ci dandɛre, a n sin didɔpaan Nindana Yezu * **Kirita** jɔ ma, kuɔn yeekan ni a yii ma, si ba a lukandɛre a ma kɔ.

Nom du document : Actes Ebauche site.rtf
Répertoire : C:\Users\Matya\Documents
Modèle : C:\Users\Matya\AppData\Roaming\Microsoft\Templates\Normal.do
tm
Titre :
Sujet :
Auteur : San Matya
Mots clés :
Commentaires :
Date de création : 2014/11/17 09:29:00 AM
N° de révision : 1
Dernier enregistr. le :
Dernier enregistrement par :
Temps total d'édition : 0 Minutes
Dernière impression sur : 2014/11/17 09:30:00 AM
Tel qu'à la dernière impression
Nombre de pages : 64
Nombre de mots : 20 999 (approx.)
Nombre de caractères : 119 696 (approx.)